จ
371.9593
ร 799ก

การศึกษาวิธีการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบในโครงการอีสานเขียว

ปริญญานิพนธ์

ของ

เริงศักดิ์ กำธร

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการศึกษาผู้ใหญ่
มีนาคม 2537

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

191025

ม.อ. 2537
1

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

.....ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ เลวัลย์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุนทร โคตรบรรเทา)

คณะกรรมการสอบ

.....ประธาน
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ เลวัลย์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุนทร โคตรบรรเทา)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(รองศาสตราจารย์ สุวัฒน์ วัฒนวงศ์)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาผู้ใหญ่ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ดร.ศิริยุภา พูลสุวรรณ)

วันที่ 4 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2537

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี ด้วยได้รับความกรุณาเป็นอย่างสูงในการให้คำแนะนำ ด้วยความเมตตายิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสาวนีย์ เลวัลย์ รองศาสตราจารย์ ดร.สุนทร โคตรบรรเทา รองศาสตราจารย์ สุวัฒน์ วัฒนวงศ์ ซึ่งผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์ทุกท่านที่กล่าวนามมาแล้วเป็นอย่างสูง ขอกราบขอบพระคุณ พลตรีสมิทธิ์โชติ เวียนชุนทด รองผู้อำนวยการส่วนการช่าว กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน อาจารย์สุทธิพงศ์ หกสุวรรณ รองผู้อำนวยการศูนย์การุณยเทพ อุบลราชธานี ที่ให้คำปรึกษาและให้กำลังใจจนปริญญานิพนธ์นี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทนง อัครธีรานนท์ รักษาการหัวหน้าส่วนโครงการมหาวิทยาลัย ศูนย์อำนวยการช่วยเหลือประชาชนตามแนวพระราชดำริ เพื่อพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่กรุณาให้คำปรึกษาและปรับปรุงแบบสอบถาม และขอขอบคุณคณาจารย์นักวิชาการหัวหน้าโครงการ ที่กรุณาให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลในการศึกษาค้นคว้า ขอขอบคุณทุกท่านที่มิได้ออกนามที่มีส่วนให้กำลังใจจนปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

เริงศักดิ์ กำธร

การศึกษาวิธีการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบในโครงการอีสานเขียว

บทคัดย่อ

ของ

เริงศักดิ์ กำธร

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการศึกษาผู้ใหญ่

มีนาคม 2537

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาวิธีการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบของโครงการอีสานเขียว ที่ใช้ในการพัฒนาคุณภาพประชาชนในชนบทอีสานเพื่อศึกษาวิธีดำเนินการจัดกิจกรรมศึกษานอกระบบของโครงการอีสานเขียวเพื่อศึกษาความเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้กิจกรรมการศึกษานอกระบบ ที่เหมาะสมในการพัฒนาชนบท

กลุ่มตัวอย่างเป็นอาจารย์และนักวิชาการที่เป็นหัวหน้าโครงการพัฒนาชนบทในโครงการอีสานเขียวตั้งแต่ปีงบประมาณ 2531-2533 จำนวน 450 คน นอกจากนี้ยังศึกษาจากการรายงานกลุ่มของหัวหน้าโครงการทั้ง 450 โครงการที่รายงานมายังศูนย์อำนวยงานโครงการฯ และแบบแจงนับความถี่ และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนตามมาตรฐาน และความถี่

ผลการวิจัยสำคัญสรุปได้ดังนี้

กลุ่มที่ 1

1. โครงการที่ดำเนินการตามโครงการอีสานเขียวแบ่งออกได้เป็นสามประเภท คือ ประเภทปฏิบัติการ ประเภทฝึกอบรม และประเภทวิจัย ซึ่งโครงการเหล่านี้ได้ดำเนินการสามแผน คือ แผนงานฟื้นฟูสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ แผนงานสร้างงานและยกระดับรายได้ และแผนงานพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน

2. กลุ่มเป้าหมายในโครงการอีสานเขียวได้แก่ เด็กและเยาวชน ผู้นำกลุ่มต่าง ๆ กลุ่มสตรี และหัวหน้าครอบครัว โครงการส่วนใหญ่มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน รองลงไปเพื่อสร้างงานและยกระดับรายได้ และเพื่อสร้างสำนึกในการรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ

3. กิจกรรมการศึกษานอกระบบที่ใช้ในระดับมากคือ การบรรยายการใช้วิทยากรให้ความรู้ และการเรียนภาคปฏิบัติ กิจกรรมที่ใช้ในระดับมาก คือการใช้โสตทัศนศึกษา กิจกรรมที่ใช้ในระดับปานกลางคือการทัศนศึกษานอกสถานที่ ส่วนกิจกรรมที่ใช้ในระดับน้อย คือ การอภิปรายกลุ่ม การระดมพลังสมอง การให้ศึกษาด้วยตนเอง การแสดงบทบาทสมมติ และการใช้กรณีตัวอย่าง

4. หัวหน้าโครงการมีความคือเห็นเพิ่มเติมว่าการใช้กิจกรรมการศึกษานอกระบบขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของเนื้อหา โอกาสและเวลา ความพร้อมของผู้รับการอบรม และการมีงบประมาณ

กลุ่มที่ 2

การดำเนินงานของหัวหน้าโครงการสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามที่กล่าวแล้วข้างบนทุกประการ

A STUDY OF THE METHOD OF NON-FORMAL EDUCATION ACTIVITIES IN NORTHEASTERN GREENFIELD PROJECT

AN ABSTRACT

BY

ROENGSAK KAMTHORN

Presented in partial fulfillment of the requirements for the

Master of Education degree in Adult Education

at Srinakharinwirot University

The purposes of this research were to study methods in organizing nonformal education activities in the Northeastern Greenfield Project for development of quality of rural northeasterners, to study procedures in organizing nonformal activites in the Northeastern Greenfiled Project, and to collect additional opinions pertaining to implementing suitable nonformal education activities for rural development. In addition, reports of all 450 sub-projects submitted to the Headquartors were investigated.

The sample were 450 instructors and technicians who were directors of sub-projects of the Northeastern Greenfield Project, during fiscal years 2531-2533, chosen through a stratified random sampling technique. The instruments used for collecting data were the questionnaire and the tally form. The statisitics used for analyzing data were percentage, mean, standard deviation, and frequency.

The main research findings were summarized as follows :

1. The sub-projects implemented under the Northeastern Greenfield Project were classified into three categories: practice, training, and research. These sub-projects were undertaken in line with three plans: restoring natural environment, creating jobs and increasing income, and developing quality of life.

2. The target groups under the Northeastern Greenfield Project included children and youth, group leaders, women groups, and household leaders. Most of the sub-project aimed at developing quality of life of the people, while creating jobs and increasing income, and restoring natural environment came in second and third priorities, respectively.

3. The nonformal education activites implemented at the highest level were lecture, using resource persons, and practical learning; the activity used at a high level was using audio-visual materials: the activity used at a moderate level was fieldtrip; while the activites used at a lowest level were group discussion, brainstorming, self-study, role-playing, and case-study.

4. The sub-projects had additionsl opinions that the implementation of nonformal education activities was dependent upon content suitability, opportunity and time, readiness of trainees, and budget availability.

5. The results of all reports submitted to the Headquartors were in line with the study results reveded above.

บัญชีตาราง

ตาราง หน้า

1. ประชากรและจำนวนกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มที่ 1 53
2. รายละเอียดที่ได้รับจากการรวบรวมข้อมูลโครงการจากแบบสอบถาม 56
3. รายละเอียดของโครงการที่หัวหน้าโครงการดำเนินงานในส่วนจุดมุ่งหมาย ... 59
4. กิจกรรมที่ใช้ในการให้การศึกษานอกระบบโรงเรียนของหัวหน้าโครงการ 61
5. ความคิดเห็นที่มีต่อการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบของหัวหน้าโครงการ ด้านเทคนิควิธีการ..... 62
6. ความคิดเห็นที่มีต่อการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบของหัวหน้าโครงการ ด้านสื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรม 63
7. ความคิดเห็นที่มีต่อการใช้กิจกรรมการศึกษานอกระบบด้านความเหมาะสม 64
8. รายละเอียดที่ได้รับจากการวิเคราะห์รายงานในเรื่องการดำเนินการ ตามแผนงาน 65
9. ปีงบประมาณที่ดำเนินการ 66
10. กลุ่มเป้าหมายที่หัวหน้าโครงการกำหนดไว้ในการดำเนินการ 67
11. รายละเอียดของโครงการที่หัวหน้าโครงการดำเนินงานในส่วนจุดมุ่งหมาย ของการดำเนินการ 68
12. รายละเอียดของโครงการที่หัวหน้าโครงการดำเนินงานในส่วนของวิธีการ ดำเนินการตามโครงการ 69
13. รายละเอียดของโครงการที่หัวหน้าโครงการดำเนินงานในส่วนของวิธีการ ประเมินผลการดำเนินโครงการ 70
14. ความถี่ของการใช้เทคนิควิธีในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบ 71

บทที่ หน้า

วิธีการปรับปรุงการเรียนการสอนผู้ใหญ่..... 47
แนวคิดของนักการศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของผู้ใหญ่..... 48
3 วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า 52
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 52
เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล..... 54
การเก็บรวบรวมข้อมูล..... 54
การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล..... 55
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล 55
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล..... 56
ตอนที่ 1 ข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง
หัวหน้าโครงการย่อย 56
ตอนที่ 2 ข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษารายงานของกลุ่มตัวอย่าง
หัวหน้าโครงการ 64
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ 71
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า 71
กลุ่มตัวอย่าง 71
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา 71
การวิเคราะห์ข้อมูล 72
ผลการศึกษาค้นคว้า 73
ข้อเสนอแนะ 75
บรรณานุกรม 76
ภาคผนวก..... 80
รายชื่อโครงการมหาวิทยาลัย 81
แบบสอบถาม 109
ประวัติย่อผู้วิจัย..... 115

สารบัญ

บทที่		หน้า
1	บทนำ	7
	ภูมิหลัง	7
	ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า	10
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	10
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	10
	ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	11
	นิยามศัพท์เฉพาะ	11
2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า	13
	ความหมายของการพัฒนาชนบท	13
	แนวคิดในการพัฒนาชนบท	14
	การดำเนินการโครงการอีสานเขียว	17
	การจัดแบ่งการดำเนินการโครงการตามแผนงานหลัก	18
	แผนงานพัฒนาและฟื้นฟูสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ	19
	แผนงานพัฒนายกระดับรายได้และการสร้างงาน	19
	แผนงานพัฒนาคุณภาพชีวิต	20
	งบประมาณ	20
	ผลการดำเนินงานโครงการอีสานเขียว ปี 2531	21
	ผลการดำเนินงานโครงการอีสานเขียว ปี 2532	25
	ผลการดำเนินงานโครงการอีสานเขียว ปี 2533	31
	การจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบเพื่อการพัฒนาชนบท	37
	วิธีการของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบ	40
	จิตวิทยาการศึกษากับหลักการสอน	42
	จิตวิทยาและเทคนิคการสอนผู้ใหญ่	44
	ศาสตร์ว่าด้วยการสอนผู้ใหญ่	44
	บุคลิกภาพที่ดีของครูผู้สอนผู้ใหญ่	46

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าต้องพัฒนาทั้งทางด้านวัตถุและตัวบุคคลโดยการให้การศึกษาแก่ประชาชน เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาประชาชนให้มีความรู้ ความคิด ทักษะและเจตคติ ตลอดจนสร้างสรรค์สิ่งต่างๆที่เป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติ ด้วยเหตุนี้แนวความคิดใหม่ทางการศึกษาในปัจจุบันจึงเสนอให้มีการจัดการศึกษาตลอดชีวิต ซึ่งประกอบด้วยการจัดการต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อสนองความต้องการของบุคคลทุกประเภทในสังคมและช่วยให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 11) การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศเพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือพัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีโดยการเตรียมคนให้มีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ เพื่อที่จะพัฒนาไปสู่สังคมที่พึงประสงค์ (จิตรกร ตั้งเกษมสุข. 2525 : 201) สำหรับประเทศไทยประชากรส่วนใหญ่เป็นผู้ที่อยู่นอกระบบโรงเรียนซึ่งกระจัดกระจายอยู่ในชนบทในจำนวนนี้มีไม่น้อยที่ไม่มีโอกาส ในการศึกษาต่อในระบบโรงเรียน (ปฐม นิคมนนท์. 2528 : 144) ด้วยเหตุนี้แนวความคิดเรื่องการศึกษานอกโรงเรียนจึงได้รับความสนใจมากยิ่งขึ้น ในปัจจุบันงานการศึกษานอกโรงเรียนเป็นงานที่มุ่งขยายโอกาสทางการศึกษา ให้แก่ประชาชนที่อยู่นอกระบบโรงเรียนให้ได้รับการศึกษาที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและมีพื้นฐานในการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม (สุนทร สุนันท์ชัย. 2530 : 2) การศึกษามีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาและด้วยเหตุที่ประชากรของประเทศส่วนใหญ่อยู่ในชนบท ดังนั้นการพัฒนาที่จำเป็นอย่างยิ่งก็คือการพัฒนาชนบท (ชนิดา รักษ์พลเมือง. 2523 : 127) ปัจจุบันหน่วยงานของรัฐหลายหน่วยงานให้ความสำคัญกับการพัฒนาชนบท เช่น กรมการศึกษานอกโรงเรียนกระทรวงศึกษาธิการ กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกองทัพบก กระทรวงกลาโหม เป็นต้น

ในบรรดาพื้นที่ในประเทศไทยกล่าวได้ว่า ภาคอีสานเป็นภาคที่มีปัญหาในด้านการพัฒนามากกว่าภาคอื่น ๆ เนื่องจากเกิดความเสียสมดุลทางธรรมชาติ ความแห้งแล้ง ขาดน้ำอุปโภครวมทั้งน้ำที่ต้องใช้เพื่อประกอบอาชีพการเกษตร ซึ่งเป็นอาชีพหลักและบางครั้งฝนตกหนักจะเกิดอุทกภัยและน้ำท่วมฉับพลันนอกจากนี้บางแห่งจะมีแหล่งน้ำการเกษตรไม่ได้ผลเท่าที่ควร เพราะมีปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพของดินทำให้ประชาชนในภาคอีสานต้องอพยพย้ายถิ่นเข้ามาหากินในกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ของสังคมเมืองในปัจจุบัน

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีสายพระเนตรอันยาวไกล พระองค์ทรงเล็งเห็นความสำคัญของภาคอีสานทั้งด้านความมั่นคงและเศรษฐกิจของประเทศ เมื่อภาคอีสานประสบความเดือดร้อนเนื่องจากความแห้งแล้งและขาดน้ำ พระองค์ทรงมีกระแสพระราชดำรัสต่อพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ผู้บัญชาการทหารบก เมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2530 ถึงความห่วงใยพสกนิกรภาคอีสาน และได้ทรงมอบให้กองทัพบกในฐานะเป็นส่วนราชการที่มีกำลังพล และอุปกรณ์พร้อมมูลอยู่แล้ว ทำหน้าที่เป็นหน่วยหลักในการประสานงานกับทุกส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจและภาคเอกชนเพื่อดำเนินการให้ความช่วยเหลือบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชน โดยเร่งด่วนเฉพาะหน้าและดำเนินการพัฒนาภาคอีสานอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งได้เชื่อมโยงมาเป็นโครงการน้ำพระทัยจากในหลวง หรือโครงการอีสานเขียว ได้ปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมตั้งแต่วันที่ 28 มีนาคม 2530 โดยกองทัพบกได้ระดมทรัพยากรกำลังพล ยานพาหนะอุปกรณ์ต่าง ๆ ของหน่วยทหารกองทัพภาคที่ 2 และจากส่วนราชการที่เกี่ยวข้องให้การช่วยเหลือบริการน้ำอุปโภคบริโภคแก่ประชาชน และได้ร่วมกับส่วนราชการต่าง ๆ ดำเนินการพัฒนาแหล่งน้ำด้วยการขุดเจาะบ่อบาดาล ขุดลอกหนองบึง สูบน้ำจากแหล่งน้ำและดำเนินการทำฝนเทียม ฯลฯ จนสามารถบรรเทาความเดือดร้อนแก่ชาวอีสานในปัญหาด้านการขาดแคลนน้ำเพื่ออุปโภคลงไปได้เบื้องต้น

เพื่อเป็นการสนองพระราชดำริเกี่ยวกับการช่วยเหลือประชาชนภาคอีสานให้เป็นโครงการเพื่อดำเนินการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขการขาดแคลนน้ำ โดยเฉพาะน้ำอุปโภคบริโภคให้เพียงพอแก่ราษฎรในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างถาวร เพื่อฟื้นฟูป่าไม้และสิ่งแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ และเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวอีสานให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ตลอดไป ด้วยการกำหนดเป้าหมายการดำเนินการพัฒนาภาคอีสาน

เป็นระยะ 5 ปีตั้งแต่ พ.ศ.2530-2535 ในลักษณะโครงการเบ็ดเสร็จสมบูรณ์เป็นระบบเพื่อพัฒนาภาคอีสานให้เกิดความสมบูรณ์ในทุกด้านโดยใช้ชื่อโครงการว่า โครงการน้ำพระทัยจากในหลวงเพื่อการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามพระราชดำริ

ในการพัฒนาอีสานเขียวตามพระราชดำริ มีแนวทางหลัก 3 แนวทาง (สุเมธ ตันติเวชกุล. 2532 : 6) คือ

1. พัฒนาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติที่เกื้อกูลต่อการพัฒนาอีสานเขียวให้เหมาะสมในด้านน้ำ ป่าไม้ และการใช้ที่ดิน
2. พัฒนารายได้และสร้างงานเพื่อทำให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มมากขึ้น
3. พัฒนาคุณภาพเพื่อความอยู่ดีกินดีของประชาชนในภาคอีสาน ซึ่งแนวทางทั้ง 3 นั้นสอดคล้องและสนับสนุนนโยบายการพัฒนาชนบทของรัฐบาลในแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติฉบับที่ 6

สำหรับแนวทางในการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือนั้น ได้มุ่งแก้ปัญหาความเป็นอยู่และการทำมาหากินใน 5 เรื่อง อันได้แก่

1. โครงสร้างพื้นฐาน ถนนหนทาง ไฟฟ้า ความมั่นคงในการถือครองที่ดิน การผลิตรายได้และการมีงานทำ
2. การประกอบอาชีพ การทำนา ทำไร่ การเลี้ยงสัตว์ และการประกอบอาชีพอื่น ๆ
3. สาธารณสุขและการอนามัย โรคภัยไข้เจ็บ การมีบริการรักษาสุขภาพอนามัยของตนเอง
4. แหล่งน้ำ น้ำกิน น้ำใช้และเพื่อการเกษตร
5. ความรู้และการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบและนอกระบบ รวมทั้งการให้ความรู้ที่จำเป็นในการปรับปรุงคุณภาพชีวิตของตนเองและครอบครัว

โครงการอีสานเขียวเป็นโครงการพัฒนาชนบทที่นับว่าเป็นการพัฒนาที่วางรูปแบบที่สมบูรณ์ที่สุด เพราะเป็นการผสมผสานระหว่างความรู้ด้านวิชาการและด้านปฏิบัติโดยได้ผ่านการทดลองและเน้นการปฏิบัติในพื้นที่ได้รับความร่วมมือจากหลายหน่วยงาน ตลอดทั้งนักวิชาการจากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ มาระดมสมองคิดค้นโครงการต่าง ๆ เข้าไปแก้ปัญหาเพื่อเป็นต้นแบบของโครงการในการที่จะนำไปพัฒนาชนบทให้กับหน่วยงานต่าง ๆ การดำเนินการพัฒนาโดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาคุณภาพของคน จำเป็นต้องให้การศึกษาแก่หัวหน้าโครงการต่างๆทุกท่าน จึงได้จัดการศึกษานอกระบบหลาย

วิธีการให้กับประชาชนกลุ่มเป้าหมาย มาโดยตลอดระยะเวลา 5 ปี และในปี 2535 เป็นปีสิ้นสุดโครงการอีสานเขียว ซึ่งเป็นการสิ้นสุดโครงการทดลองระยะแรกทำให้สามารถมองเห็นภาพรวมได้ชัดเจน ผู้ศึกษาวิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิธีการดำเนินการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบ ที่ดำเนินการตามโครงการอีสานเขียว ว่าวิธีการใดเหมาะสมก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อเป็นการสรุปข้อมูลที่สำคัญยิ่ง ในการพิจารณาหาวิธีการที่เหมาะสมในการให้การศึกษานอกระบบแก่ประชาชนต่อไป

<u>ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า</u>

1. เพื่อศึกษาวิธีการ ของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบในการพัฒนาคนจากโครงการอีสานเขียว ตามความคิดเห็นของวิทยากร

2. เพื่อศึกษาสัดส่วนการดำเนินการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบ และปริมาณของการใช้กิจกรรมวิธีการต่าง ๆ ซึ่งได้ดำเนินการทดลองในโครงการอีสานเขียวตามความคิดเห็นของวิทยากร

3. เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ และเสนอแนะวิธีการจัดการศึกษานอกระบบที่เหมาะสมในการพัฒนาชนบท

<u>ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า</u>

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบของโครงการอีสานเขียวที่ใช้พัฒนาคน ซึ่งวิธีการต่าง ๆ นี้ได้ทดลองในโครงการอีสานเขียวมาแล้ว อีกทั้งยังเป็นข้อมูลสรุปให้เห็นถึงสัดส่วนและปริมาณของการตัดสินใจที่จะใช้กิจกรรมการศึกษานอกระบบแต่ละวิธีการที่ใช้จริงในการพัฒนาคน ซึ่งยอมรับได้ทางวิชาการเพราะดำเนินการด้วยวิธีวิจัยและพัฒนาอกจากนั้นผลของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ยังเป็นข้อมูลทางวิชาการที่สำคัญยิ่งในการพิจารณาเพื่อเลือกหรือดำเนินการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบเพื่อพัฒนาชนบทต่อไป

<u>ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า</u>

ขอบเขตของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือ ศึกษาวิธีการของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนซึ่งได้ดำเนินการในโครงการต่าง ๆ ของโครงการอีสานเขียว จากหัวหน้าโครงการ

น้ำพระทัยจากในหลวงตั้งแต่ พ.ศ.2531-2535 โดยวิเคราะห์จากรายงานผลการดำเนินการและแบบสอบถามจากหัวหน้าโครงการโดยมีกรอบการศึกษาเกี่ยวกับ วิธีการของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบซึ่งหัวหน้าโครงการฯได้ดำเนินการจัดทำขึ้นเพื่อพัฒนาคนในพื้นที่เป้าหมายตามปริมาณและสัดส่วนของจำนวนกิจกรรมการศึกษานอกระบบ และข้อเสนอแนะในการดำเนินการที่หัวหน้าโครงการต่าง ๆได้เสนอแนะไว้ ตลอดจนงบประมาณและแผนงานการดำเนินการทั้งสิ้น

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร กลุ่มเป้าหมายที่จะใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ อาจารย์นักวิชาการที่เป็นหัวหน้าโครงการพัฒนาชนบทอีสานในโครงการอีสานเขียวตั้งแต่ปีงบประมาณ 2531-2535 จำนวนทั้งสิ้น 810 โครงการ

2. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาวิจัยครั้งนี้จำนวน 450 คน ได้จากการสุ่มตัวอย่างมีขั้นตอน (Stratrified Random Sampling)

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การพัฒนาชนบท หมายถึง กระบวนการยกระดับความเป็นอยู่ของชาวชนบททั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมการศึกษา ให้ดีขึ้นจนสามารถควบคุมสภาพแวดล้อม รวมทั้งนำเอาผลประโยชน์จากสภาพแวดล้อมดังกล่าวมาใช้ได้

2. โครงการอีสานเขียว หมายถึง โครงการพัฒนาชนบทในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งเป็นโครงการในพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเป็นโครงการที่ได้รับพิจารณาอนุมัติให้ดำเนินการตั้งแต่ปีงบประมาณ 2531 ถึงปีงบประมาณ 2535 จำนวนทั้งสิ้น 810 โครงการ ซึ่งได้ดำเนินการสำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

3. วิธีการจัดการศึกษานอกโรงเรียน หมายถึง ลักษณะการจัดการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อการพัฒนาชนบทตามโครงการต่าง ๆ ที่หัวหน้าโครงการคิดค้นขึ้นเพื่อใช้ในโครงการอีสานเขียว แบ่งเป็น

3.1 การอภิปรายเป็นกลุ่ม

3.2 การบรรยาย

3.3 การแสดงบทบาทสมมติ

3.4 การศึกษาด้วยตนเอง

3.5 การใช้วิทยากรผู้ทรงคุณวุฒิ

3.6 การใช้กรณีตัวอย่าง

3.7 การระดมพลังสมอง

3.8 การเรียนภาคปฏิบัติ

3.9 การเรียนโดยการทัศนศึกษา

3.10 การใช้โสตทัศนศึกษา

4. หัวหน้าโครงการ หมายถึง อาจารย์ นักวิชาการ หรือผู้ที่เชียวชาญที่เป็นหัวหน้าโครงการที่ดำเนินการพัฒนาชนบทอีสาน ในโครงการอีสานเขียว

5. กลุ่มเป้าหมายในการพัฒนา หมายถึง ประชาชนในชนบทอีสานซึ่งได้รับการกำหนดให้อยู่ในกลุ่มพัฒนาของโครงการอีสานเขียว ทั้ง 17 จังหวัด ซึ่งเป็นประชาชนในวัยต่าง ๆ โดยแบ่งเป็นกลุ่มดังนี้

5.1 เด็กและเยาวชน หมายถึง ประชาชนที่มีอายุระหว่าง 6-25ปี

5.2 สตรี หมายถึง ประชาชนเพศหญิงที่อยู่ในชุมชนที่มีอายุไม่เกิน 60 ปี

5.3 ผู้นำกลุ่มต่าง ๆ หมายถึง บุคคลที่ได้รับการยอมรับจากประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ให้เป็นตัวแทนในการดำเนินการ

5.4 หัวหน้าครอบครัว หมายถึง ผู้มีบทบาทเป็นผู้นำในครอบครัวสามารถเป็นผู้นำทางความคิดและการกระทำ

5.5 คนชรา หมายถึง ประชาชนในชมชนที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแยกศึกษาตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ความหมายของการพัฒนาชนบท
2. แนวคิดในการพัฒนาชนบท
3. การดำเนินการโครงการน้ำพระทัยจากในหลวง (โครงการอีสานเขียว)
4. การแบ่งส่วนการดำเนินการตามแผนงานหลัก
5. การจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบเพื่อการพัฒนาชนบท
6. จิตวิทยาการศึกษากับหลักการสอน
7. จิตวิทยาและเทคนิคการสอนผู้ใหญ่

<u>ความหมายของการพัฒนาชนบท</u>

เมื่อกล่าวถึงการพัฒนาชนบทหลายคนคงเข้าใจในภาพรวมที่คล้ายคลึงกันว่าการพัฒนาชนบทหมายถึง การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสภาพความเป็นอยู่ทั้งทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมืองของประชาชนในชนบทให้ยกระดับสูงขึ้นตามมาตรฐานที่ได้กำหนดไว้ สำหรับคำจำกัดความที่เป็นทางการ ได้มีนักวิชาการหลายท่านที่ศึกษาค้นคว้าและเกี่ยวข้องกับงานพัฒนาชนบท ได้ให้คำจำกัดความเกี่ยวกับการพัฒนาชนบทไว้เป็นความหมายที่เป็นรปธรรม สามารถเข้าใจได้ง่ายดังนี้

วัชรี ธุวะคำ และกึ่งแก้ว อัตถากร (2527 : 62) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาชนบทว่าหมายถึง การเปลี่ยนแปลงสภาพสังคมในชนบทให้ดีขึ้น โดยการเปลี่ยนแปลงนี้มิใช่เป็นเพียงแต่วิธีในการผลิต หรือเปลี่ยนสถาบันทางเศรษฐกิจเท่านั้นแต่ต้องเปลี่ยนลักษณะโครงสร้างทางสังคมและเศรษฐกิจไปด้วย และยังต้องเปลี่ยนทางด้านสัมพันธภาพตลอดจนโอกาสต่าง ๆ ด้วย

ปฐม นิคมานนท์ (2528 : 128) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาชนบทไว้ว่าหมายถึง การเพิ่มพูนสมรรถภาพในทางเศรษฐกิจและสังคมของคนที่อยู่ในชนบทโดยถือกลุ่มประชากรที่ยากจนเป็นเป้าหมายแต่ขณะเดียวกันก็หวังให้การพัฒนานั้นส่งผลถึงบุคคลอื่น ๆ ในสังคมด้วย การพัฒนาชนบทไม่ใช่เป็นเรื่องหนึ่งเรื่องใดโดยเฉพาะไม่ใช่เพิ่มผลผลิต หรือเปลี่ยนแปลงอะไรต่าง ๆ หากเป็นเรื่องที่ต้องเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคมทีเดียว

ศูนย์พัฒนาการบริหารแห่งเอเชีย (Asian Center for Development Administration 1976 : 76) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาชนบทว่า เป็นกระบวนการนำไปสู่การยกระดับความสามารถของชาวชนบทอย่างต่อเนื่องในการควบคุมสภาพแวดล้อมของตน โดยแยกออกเป็น 3 ด้านดังนี้

1. การพัฒนาชนบทได้แก่ กระบวนการยกระดับความสามารถของชาวชนบทในการควบคุมสภาพแวดล้อมของตนตามมโนทัศน์นี้ มิใช่เป็นเพียงการพัฒนาเกษตรกรรมหรือการพัฒนาเศรษฐกิจเท่านั้นแต่รวมถึงการพัฒนาชีวิตชนบทในด้านอื่น ๆ ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ วัฒธรรม และการเมืองด้วย

2. การพัฒนาชนบทในฐานะกระบวนการ จะต้องยกระดับความสามารถของชาวชนบทที่มีอิทธิพลเหนือสภาพแวดล้อมได้อย่างต่อเนื่อง ช่วยให้พวกเขาเป็นผู้ควบคุมการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมมากกว่าเป็นผู้รับ

3. การพัฒนาชนบท หมายถึง การจำแนกแจกจ่ายผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนาเทคนิคใหม่ ๆ และการที่ชาวชนบทด้อยโอกาสได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการการพัฒนาจากความหมายของการพัฒนาชนบท สรุปได้ว่าการพัฒนาชนบทหมายถึงกระบวนการยกระดับความเป็นอยู่ของชาวชนบท ทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนมีความรู้ในการใช้ทรัพยากรของท้องถิ่นตนให้เกิดประโยชน์สูงสุด และจะต้องให้ชาวชนบทได้มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาด้วย

<u>แนวคิดในการพัฒนาชนบท</u>

เยาวชนเป็นกลุ่มกำลังคนจำนวนมากที่กระจายกันอยู่ทั่วประเทศและส่วนใหญ่จะอยู่ในชนบทซึ่งสมควรได้รับการพัฒนา มีผู้ให้แนวคิดในการพัฒนาเยาวชนในชนบทที่น่าสนใจไว้ ดังนี้

วิชัย ธรรมชอบ (2525 : 12) กล่าวถึงแนวคิดในการพัฒนาเยาวชนโดยพื้นฐานอาชีพ ไว้ 5 ประการดังนี้

1. แนวความคิดด้านการเกษตร การพัฒนาเยาวชนจากพื้นฐานแนวความคิดด้านการเกษตร มักปรากฏในด้านการฝึกอบรม เสริมสร้างความรู้และทักษะทางความคิดตามกรรมวิธีเกษตรกรรมแผนใหม่ เพื่อให้มีประสิทธิภาพในการผลิตมากขึ้น และในด้านการส่งเสริมอาชีพเกษตรกรรม ด้วยการจัดหาแนะนำหรือให้บริการทางพืชพันธุ์ พันธุ์สัตว์ ปุ๋ย ยากำจัดศัตรูพืช ยุ้งฉาง คอก เขื่อน ฝาย คลองส่งน้ำชลประทาน ราคาและการตลาดตลอดจนการรวมกลุ่มเกษตรกร แม่บ้าน ยุวเกษตร กลุ่มออมทรัพย์ และสหกรณ์จุดเน้นหนักจึงเป็นเรื่องของการพัฒนาทางเศรษฐกิจ คือมุ่งเพิ่มผลผลิต เพื่อเพิ่มรายได้ ขยายการออมทรัพย์เพื่อการลงทุน

2. แนวความคิดด้านการศึกษา การพัฒนาเยาวชนจากพื้นฐานแนวความคิดด้านการศึกษา จะปรากฏในด้านการสอน การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับชีวิตในสาขาวิชาต่าง ๆ ที่จำเป็นและเกี่ยวข้องต่อการดำรงชีวิตและอาชีพในด้านการให้การศึกษาหรือการฝึกอบรมต่าง ๆ การจัดนิทรรศการที่อ่านหนังสือพิมพ์ ห้องสมุด เพื่อส่งเสริมความรู้และความคิด ตลอดจนในด้านการรวมกลุ่มเพื่อบำเพ็ญประโยชน์ จุดเน้นหนักเป็นเรื่องของการพัฒนาคุณภาพประชากร โดยให้บริการทางการศึกษา คือมุ่งให้รู้หนังสือ เกิดความรู้ มีสติปัญญา รู้จักตัดสินใจด้วยตนเอง

3. แนวคิดด้านสาธารณสุข การพัฒนาเยาวชนจากพื้นฐานแนวความคิดด้านพัฒนาการสาธารณสุขจะปรากฏรูปในด้านการให้บริการป้องกันโรคระบาด และการส่งเสริมสุขภาพ การรักษาพยาบาล โภชนาการ ผดุงครรภ์ และบริบาลทารกเป็นต้นจุดเน้นหนักจึงเป็นเรื่องของการพัฒนาทางสังคมโดยให้บริการสาธารณสุข คือมุ่งให้มีสุขภาพอนามัยที่แข็งแรงสมบูรณ์ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ

4. แนวความคิดด้านการพัฒนาชุมชน การพัฒนาเยาวชนจากพื้นฐานความคิดด้านการพัฒนาชุมชน จะปรากฏรูปในด้านการรวมกลุ่มเยาวชน การจัดตั้งองค์กรเยาวชน ในครรลองประชาธิปไตย ที่มุ่งให้เยาวชนเกิดสำนึกและความคิดริเริ่มที่ช่วยพัฒนาตนเอง และรวมพลังกันช่วยพัฒนาชุมชนภายใต้ระบบกลุ่มซึ่งเยาวชนจะได้รับการสนับสนุนทางด้านวิชาการและวัสดุในการประกอบกิจกรรม เพื่อช่วยเหลือตัวเอง เช่น การอาชีพต่าง ๆ และการประกอบกิจการเพื่อส่วนรวม เช่น การอาสาสมัครสมัครเพื่อพัฒนาท้องถิ่นเป็นต้นจุดเน้นหนักจึงเป็นเรื่องของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยอาศัย

กระบวนการกลุ่ม ในการฝึกให้ช่วยตนเอง สร้างวินัย และปลูกฝังสำนึกแห่งความสามัคคีต่อส่วนรวม

5. แนวคิดด้านการสังคมสงเคราะห์การพัฒนาเยาวชนจากพื้นฐานความคิดด้านการสังคมสงเคราะห์จะปรากฏรูปในด้านการบริหารช่วยเหลือผู้ประสบความทุกข์ยาก ภัยธรรมชาติ และจุดเน้นหนักจึงเป็นเรื่องของการพัฒนาทางสังคม ด้วยการสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ประสบความทุกข์เข็ญเป็นราย ๆ หรือเป็นกลุ่ม

ปฐม นิคมานนท์ (2528 : 133) ได้เสนอแนวทางในการจัดการศึกษาสำหรับการพัฒนาชนบทไว้ดังนี้

1. การศึกษาด้านสามัญหรือความรู้พื้นฐาน ได้แก่ ความรู้ด้านหนังสือการอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์และสภาพแวดล้อม ความรู้เหล่านี้ได้แก่เนื้อหาวิชาที่สอนในโรงเรียนประถมและมัธยมทั่วไป

2. การศึกษาสำหรับปรับปรุงความเป็นอยู่ในครอบครัว ได้แก่การปลูกฝังความรู้ ทักษะและทัศนคติที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลในครอบครัว เช่น ความรู้ความสามารถในเรื่องสุขภาพอนามัย และโภชนาการ การจัดและตกแต่งบ้าน การเลี้ยงเด็ก การซ่อมและปรับปรุงบ้าน ตลอดจนวัสดุเครื่องใช้ต่าง ๆ การวางแผนครอบครัวเป็นต้น

3. การศึกษาสำหรับการพัฒนาชุมชน ได้แก่ การให้การศึกษาเกี่ยวกับกิจการของท้องถิ่นและสถาบันชาติตลอดจนกระบวนการต่าง ๆ ในสังคม เช่น การปกครองในภูมิภาค การปกครองของชาติ การร่วมมือ การสร้างองค์กร การสหกรณ์ต่าง ๆ และกิจกรรมอื่น ๆ ที่เอื้อต่อการพัฒนาชุมชน

4. การศึกษาด้านอาชีพ มุ่งพัฒนาความรู้และทักษะที่เกี่ยวกับกิจกรรมทางเศรษฐกิจ และทักษะที่เป็นประโยชน์ในการประกอบอาชีพ ดิเรก ฤกษ์สุหร่าย (2527 : 6) ได้กล่าวถึงแนวคิดของการพัฒนาชนบทไว้ 6 ประการ ดังนี้

1) ส่งเสริมการพึ่งตนเอง โดยมีแนวทางสอดคล้องกับการเน้นการพัฒนาโดยการรับใช้และมีศูนย์กลางที่ประชาชนและชุมชน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวทางการขจัดอำนาจนิยม และแนวทางที่เน้นการประหยัด

2) ส่งเสริมความรู้สึกผูกพันต่อสังคม โดยมีแนวทางที่สอดคล้องกับการเน้นคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นมนุษย์ ตลอดจนการขจัดอำนาจนิยมในชุมชน นอกจากนี้ยังเน้นการพัฒนาโดยการรับใช้และมีศูนย์กลางที่ประชาชนและชุมชน

3) ส่งเสริมด้านการก่อสร้างการเสนอสนองทางสังคม โดยสอดคล้องกับแนวทางการรับใช้ และมีศูนย์กลางอยู่ที่ประชาชนและชุมชน รวมทั้งการเน้นเรื่องคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นมนุษย์ การขจัดอำนาจนิยม การประหยัด และการคล่องตัวในการปรับตัวตามสถานการณ์โลก

4) การสร้างความเป็นเมืองชนบท โดยสอดคล้องกับแนวทางการใช้และมีศูนย์กลางอยู่ที่ประชาชนและชุมชน ตลอดทั้งการเน้นหลักการประหยัดรวมทั้งการคล่องตัวในการปรับตัวตามสถานการณ์โลก

5) ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานทางด้านสังคมและกายภาพ โดยสอดคล้องกับแนวทางการรับใช้และมีศูนย์กลางอยู่ที่ประชาชนและชุมชน แนวทางที่เน้นคุณธรรม จริยธรรม และความเป็นมนุษย์ แนวทางขจัดอำนาจนิยม แนวทางที่เน้นหลักการประหยัด และแนวทางที่เน้นการคล่องตัวในการปรับตัวตามสถานการณ์โลก

6) ส่งเสริมความยุติธรรมทางสังคมและเศรษฐกิจ โดยสอดคล้องกับแนวทางรับใช้และมีศูนย์กลางอยู่ที่ประชาชนและชุมชนแนวทางที่เน้นคุณธรรมจริยธรรมและความเป็นมนุษย์ ตลอดจนแนวทางขจัดอำนาจนิยม

<u>การดำเนินการโครงการอีสานเขียว</u>

จากการที่เกิดวิกฤตการณ์ฝนแล้งในปี 2530 กองทัพบกโดยผู้บัญชาการทหารบก ได้รับกระแสพระราชดำรัสจากองค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2530 ได้สั่งการให้หน่วยงานต่าง ๆ ของฝ่ายทหาร เช่น กรมทหารช่างที่ 1 กรมการขนส่งทหารบก กรมยุทธโยธาทหารบก กรมทหารช่างที่ 11 หน่วยทหารในพื้นที่ กองทัพภาคที่ 2 และกรป.กลาง ส่วนราชการฝ่ายพลเรือนได้ นำกำลังพลและเครื่องมือ ตลอดจนอุปกรณ์ทั้งปวงเข้าช่วยเหลือประชาชนโดยทันทีในวันที่ 28 มีนาคม 2530 ซึ่งการช่วยเหลือเร่งด่วนเฉพาะหน้าในครั้งนั้นมุ่งแก้ไขปัญหาน้ำอุปโภค

และบริโภค ด้วยการนำรถบรรทุกน้ำแท๊งก์ การขุดเจาะน้ำบาดาลการขุดลอกห้วย หนอง คลอง บึง การขุดบ่อน้ำตื้น การบริการประปาสนามการช่วยเหลือในเขตพื้นที่ที่ขาดแคลนน้ำรวม 7 จังหวัด คือ นครราชสีมา ขอนแก่น บุรีรัมย์ มหาสารคาม ชัยภูมิ ร้อยเอ็ด นับว่าการช่วยเหลือเร่งด่วนเฉพาะหน้าสามารถบรรเทาความเดือนร้อนลงได้ระดับหนึ่งที่น่าพอใจในระหว่างการช่วยเหลือเร่งด่วนเฉพาะหน้า กองทัพบกและกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในได้สำรองจ่ายงบประมาณด้านกำลังพล สิ่งอุปกรณ์การ ซ่อมบำรุง ค่าน้ำมัน ล่วงหน้าไปก่อนเพื่อให้การช่วยเหลือประชาชนเป็นไปโดยรวดเร็วหากรองบประมาณคงไม่สามารถกระทำได้ หลังจากได้ให้การช่วยเหลือไประยะหนึ่งแล้วจนถึงเดือนมิถุนายน 2530 กอ.รมน. ทำเรื่องเสนอขอรับการสนับสนุนงบประมาณไปยัง ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี ซึ่งในการปฏิบัติได้ใช้จ่ายไปกว่าร้อยล้านบาท ศปก.ทบ. และ กอ.รมน. สำรองจ่ายไปส่วนหนึ่ง และเงินที่ได้รับการบริจาคจากประชาชนและภาคเอกชนเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งทางรัฐบาลได้อนุมัติเงิน 20 ล้านบาทให้ในปลายเดือนกันยายน 2530 จึงนับว่าเป็นเงินงวดแรกที่ได้รับจากรัฐบาล ส่วนโครงการดำเนินการตั้งแต่ปี 2531 ถึงปี 2535 นั้นรัฐบาลและกองทัพบกได้จัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินการตามแผนการดำเนินการโครงการที่ได้กำหนดไว้จนสามารถดำเนินโครงการแล้วเสร็จตามวัตถุประสงค์

<u>การจัดแบ่งการดำเนินการโครงการตามแผนงานหลัก</u>

แผนปฏิบัติการโครงการน้ำพระทัยจากในหลวง เพื่อพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปี 2531-2535 การบริหารงานของโครงการนี้ให้เป็นตามระบบคณะกรรมการพัฒนาชนบทแห่งชาติ (กชช.) โดยมีศูนย์อำนวยการช่วยเหลือประชาชนตามแนวพระราชดำริเพื่อพัฒนาภาคตะวันออก-เฉียงเหนือ (ศชร.) เป็นผู้ประสานงานในการดำเนินงาน และให้ ศชร.แต่งตั้งผู้แทนเพื่อความมั่นคงเข้าอยู่ในศูนย์ประสานการพัฒนาชนบทระดับจังหวัด (ศชร.จ) เพื่อร่วมมือกันรับผิดชอบการบริหารงานและประสานงานตามแผนพัฒนาระดับจังหวัด งบประมาณที่ใช้สำนักงบประมาณให้การสนับสนุนงบประมาณปี 2532 แยกเป็นงบเร่งรัดตามโครงการอีสานเขียว 1,287 ล้านบาทงบปกติของหน่วยราชการเองที่นำมาสนับสนุนโครงการอีสานเขียว 5,913 ล้านบาท รวมเป็นงบประมาณทั้งสิ้น 7,200 ล้านบาท และมีงบประมาณให้สอดคล้องกับสัดส่วนของจำนวนหมู่บ้านที่มีปัญหาใน

ภาคอีสานคือ งบประมาณปีละ 7,200 ล้านบาท หรือประมาณ 40% ของงบประมาณพัฒนาชนบทของทั้งประเทศได้แก่ แผนงานพัฒนาและฟื้นฟูสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติแผนงานยกระดับรายได้และการสร้างงานและแผนงานพัฒนาคุณภาพชีวิต

1. <u>แผนงานพัฒนาและฟื้นฟูสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ</u> มีความมุ่งหมายใน 3 ด้าน คือ

1.1 <u>ด้านป่าไม้</u> มีเป้าหมายในการดำเนินงานตามโครงการ 5 ปี ดังนี้

1.1.1 ปลูกต้นไม้เพิ่มมากขึ้นจำนวน 4.7 ล้านไร่ ทั้งในป่าอนุรักษ์และป่าเศรษฐกิจ

1.1.2 กำหนดเขตป่าอนุรักษ์ให้ชัดเจน

1.1.3 ควบคุมดูแลป่าอนุรักษ์ให้คงสภาพ

1.1.4 ส่งเสริมการปลูกป่าเศรษฐกิจ และปลูกป่าชุมชน

1.1.5 ส่งเสริมการใช้เชื้อเพลิงอื่น แทนไม้ฟืน และถ่านไม้

1.2 <u>ด้านแหล่งน้ำลำธาร</u> มีเป้าหมายในการดำเนินงานตามโครงการ 5 ปี ดังนี้

1.2.1 พัฒนาแหล่งน้ำ เพื่อเพิ่มพื้นที่เพื่อการเกษตรชลประทานให้ได้จำนวน 3.5 ล้านไร่

1.2.2 ยุติการขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภคให้ได้ในปี 2534 โดยการเร่งขุดเจาะน้ำบ่อบาดาล จัดหาภาชนะกักเก็บน้ำ เป็นต้น

1.2.3 ปฏิบัติการฝนหลวง

1.3 <u>ด้านดิน</u> มีเป้าหมายในการดำเนินงานตามโครงการ 5 ปี ดังนี้

1.3.1 ปรับปรุงคุณภาพดินด้วยอินทรีย์วัตถุ

1.3.2 ยับยั้งหรือควบคุมการแพร่กระจายของดินเค็ม

2. <u>แผนงานพัฒนายกระดับรายได้และการสร้างงาน</u> เป็นแผนงานที่จะดำเนินการให้สอดคล้องกับแผนงานพัฒนาและฟื้นฟูสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติเมื่อมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในด้านดินและแหล่งน้ำจะได้ส่งเสริมอาชีพของประชาชนในภูมิภาคนี้ ให้มีการทำการเกษตรที่ถูกหลักทางวิชาการ และเป็นการทำการเกษตรแบบครบวงจร ซึ่งจะเป็นการทำให้ประชาชนมีรายได้สูงขึ้น โดยมีเป้าหมายหลัก ๆ ดังนี้

2.1 ส่งเสริมให้มีการผลิตสินค้าทางการเกษตรขั้นพื้นฐานในระดับที่สามารถพึ่งตนเองได้

2.2 ส่งเสริมและขยายอุตสหกรรมการเกษตร

2.3 ส่งเสริมการจ้างงานในภูมิภาคเพื่อลดภาวะแรงงานออกไปสู่ภูมิภาคอื่น

2.4 ส่งเสริมการพัฒนาอาชีพในด้านการประมงและปศุสัตว์

3. <u>แผนงานพัฒนาคุณภาพชีวิต</u> เป็นแผนงานที่มุ่งเน้นในการพัฒนาคนเป็นลำดับแรกโดยถือว่าการพัฒนาคนนี้เป็นหัวใจของการพัฒนาก่อนที่จะมีการพัฒนาตามแผนงานอื่น ๆ ซึ่งในแผนงานนี้มีความมุ่งหมายที่จะพัฒนาคนให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีสุขภาพอนามัยที่สมบูรณ์รู้จักป้องกันโรคติดต่อส่งเสริมโภชนาการของเด็กเล็ก และเด็กในวัยเรียน ลดอัตราการขาดสารอาหารของเด็กที่อยู่ในเกณฑ์ปกติ ทั้งนี้อาศัยปัจจัย 4 ในเรื่องอาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ที่เป็นความจำเป็นขั้นพื้นฐานของมนุษย์เป็นหลักในการดำเนินงาน

3.1 <u>แผนงานที่1</u> เป็นแผนงานพัฒนาชีวิตเด็กชนบทโดยมุ่งเน้นเด็กและเยาวชนในภาคอีสานซึ่งส่วนใหญ่ขาดแคลนอาหาร และมีโภชนาการไม่ถูกต้องส่งผลให้เด็กและเยาวชนไม่เจริญเติบโตทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา และจิตใจโดยเฉพาะพลังสมอง จุดประสงค์ตามแผนงานนี้เพื่อส่งเสริมอาหารโปรตีนให้กับเด็กและเยาวชน

3.2 <u>แผนงานที่ 2</u> เป็นแผนงานที่มุ่งเน้นในด้านการสาธารณสุข โดยกระทรวงสาธารณสุขแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นรับผิดชอบดำเนินการสนับสนุนโครงการน้ำพระทัยจากในหลวงฯ ไว้เรียบร้อยแล้ว

<u>งบประมาณ</u>

คณะกรรมการพัฒนาชนบทแห่งชาติได้เห็นชอบในหลักการแผนงานโครงการน้ำพระทัยจากในหลวงฯ และได้อนุมัติวงเงินตามแผนระยะปานกลาง จำนวน 55,000 ล้านบาท โดยแยกเป็นเป้าหมายในการพัฒนาตามแผนงานได้ ดังนี้

9.1 การพัฒนาแหล่งน้ำ 28,000 ล้านบาท

9.2 การพัฒนาด้านป่าไม้ 6,200 ล้านบาท

9.3 การพัฒนาด้านเกษตรกรรม 3,800 ล้านบาท

9.4 การพัฒนาด้านอุตสาหกรรมการเกษตร 6,000 ล้านบาท

9.5 การพัฒนาด้านป่าระป่า 11,000 ล้านบาท

องค์กรบริหาร

การบริหารโครงการน้ำพระทัยจากในหลวงฯ ได้ดำเนินการไปตามระบบของการพัฒนาชนบท (กชช.)ซึ่งประกอบด้วย

1. ระดับชาติ คณะกรรมการพัฒนาชนบททำหน้าที่กำหนดนโยบายการพัฒนาชนบททั้งประเทศ โดยมี ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี เป็นประธาน และมีศูนย์ประสานการพัฒนาชนบทแห่งชาติ เป็นสำนักงานเลขานุการของ กชช.

2. ระดับภาค ศูนย์อำนวยการช่วยเหลือประชาชนตามแนวพระราชดำริเพื่อพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เป็นองค์กรประสานการปฏิบัติงานของหน่วยราชการต่าง ๆ ให้เป็นไปตามแผนงานที่กำหนด

ผลการดำเนินงานโครงอีสานเขียว ปี 2531

1. แผนงานพัฒนาและฟื้นฟูสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ แบ่งออกเป็นการพัฒนาใน 3 ด้าน คือ แหล่งน้ำ ป่าไม้ และดิน ซึ่งแต่ละด้านมีหน่วยงานเข้าร่วมจัดทำแผนงานและโครงการ ต่าง ๆ ดังนี้

1.1 ด้านแหล่งน้ำ ได้มีหน่วยราชการพลเรือนและทหารที่เข้าร่วมทำแผนงานนี้คือ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการพลังงานงาน, กระทรวงอุตสาหกรรมและกระทรวงสาธารณสุขพร้อมทั้งศูนย์อำนวยการช่วยเหลือประชาชนตามแนวพระราชดำริ ฯ กองทัพภาคที่ 2 กรมการทหารช่าง, กรมวิทยาศาตร์ทหารบก และ กรป.กลาง

1.1.1 กรมชลประทาน จัดทำโครงการชลประทานขนาดใหญ่ 1 โครงการ ขนาดกลาง 20 โครงการ และขนาดเล็ก 361 โครงการศูนย์บริการการเกษตรเคลื่อนที่ 202 โครงการ และขุดลอกคูคลอง 66 โครงการ

191025

1.1.2 กรมพัฒนาที่ดิน จัดทำโครงการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรในพื้นที่แห้งแล้ง 1 โครงการ

1.1.3 สำนักงานปฏิบัติการฝนหลวง จัดทำฝนเทียมในพื้นที่ขาดแคลนขนาดเล็กทั้ง 17 จังหวัด

1.1.4 กรมประมง ดำเนินการด้านการปรับปรุงแหล่งน้ำ, ขุดบ่อประมงโรงเรียน 36 แห่ง ให้การอบรมครู ราษฎรและนักเรียน 19,710 คน ปล่อยพันธุ์ปลาประมาณ 73 ล้านตัว

1.1.5 กรมการปกครอง จัดตั้งโครงการฝายประสานอาสา 324 แห่ง โครงการชลประทานราษฎร์ 18 แห่ง จัดให้มีน้ำสะอาด 4,676 โครงการและงานบำรุงซ่อมแซมแหล่งน้ำขนาดเล็ก 98 แห่ง

1.1.6 กรมการพัฒนาชุมชน จัดสร้างถังเก็บน้ำฝน 35 แห่ง ปั้นโอ่งซีเมนต์จำนวน 2,000 ใบ สร้างบ่อตอก บ่อน้ำตื้นรวม 275 แห่งและปรับปรุงแหล่งน้ำขนาดเล็ก 12 แห่ง

1.1.7 กรมโยธาธิการ ได้ดำเนินการตามโครงการปกติเจาะบ่อน้ำบาดาลพร้อมทั้งติดตั้งเครื่องสูบมือโยก 220 บ่อ ติดตั้งมอเตอร์ขับสูบมือโยกพร้อมถังพักน้ำ 30 แห่ง ติดตั้งเครื่องสูบน้ำแบบจมน้ำพร้อมถังพักน้ำ 20 แห่งเป่าล้างพัฒนาบ่อน้ำบาดาลเดิม 96 บ่อ

1.1.8 กรมประชาสงเคราะห์ จัดทำการขุดลอกซ่อมแซมและปรับปรุงทำกั้นนบน้ำใน 4 จังหวัด สร้างฝายและทำนบกั้นรวมพื้นที่ 3 จังหวัด

1.1.9 สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท จัดสร้างฝายน้ำล้น คลองส่งน้ำ อ่างเก็บน้ำรวม 18 โครงการขุดลอกหนองน้ำ สระน้ำ 17 โครงการ

1.1.10 สำนักงานการพลังงานแห่งชาติ ก่อสร้างคลองซอยสูบน้ำด้วยไฟฟ้าและจัดตั้งสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า 79 สถานีโครงการสูบน้ำห้วยโมงสร้างเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำ ห้วยปะทาวสร้างฝายยาวที่ จ.บุรีรัมย์ และมหาสารคามรวมทั้งสิ้น 4 โครงการ

1.1.11 กรมทรัพยากรธรณี จัดทำบ่อน้ำและปรับปรุงคุณภาพน้ำบาดาล รวม 324 แห่ง จัดทำระบบประปาหมู่บ้าน 89 แห่ง

1.1.12 กรมอนามัย จัดทำโครงการเจาะน้ำบาดาลสร้างบ่อน้ำตื้น ตลอดจนการพัฒนาบ่อน้ำบาดาลเดิมและติดตั้งเครื่องสูบน้ำไฟฟ้ารวม 885 แห่ง สร้างระบบประปาหมู่บ้าน

ขนาดใหญ่ 10 แห่งขนาดเล็ก 181แห่ง สร้างถังเก็บน้ำฝน และตุ่มน้ำ 3,140 ใบ

1.1.13 ในส่วนของทหาร กองทัพบกได้สั่งการให้กรมการทหารช่างพัฒนาแหล่งน้ำผิวดิน 53 แห่ง กรป.กลาง พัฒนาแหล่งน้ำผิวดิน 51 แหล่ง และแหล่งน้ำใต้ดิน 232 แห่ง

1.2 <u>ด้านป่าไม้</u> มีหน่วยราชการเข้าร่วมราชในแผนงาน พอสรุปได้ดังนี้

1.2.1 กรมพัฒนาที่ดิน จัดทำโครงการพัฒนาป่าหนองเต็งจักราช

1.2.2 กรมป่าไม้ จัดทำแผนงานป้องกันรักษาและหยุดยั้งการทำลายป่า โดยจัดตั้งหน่วยรักษาป่า 49 หน่วย และฐานปฏิบัติการ 6 ฐาน ฝึกอบรมและประชาสัมพันธ์การป้องกันไฟป่า 294 รุ่น จัดตั้งหน่วยพิทักษ์ป่า 54 หน่วย จัดตั้งหมู่บ้านป่าไม้รวม 33 โครงการ และปลูกป่าเพิ่มเติมพื้นที่สีเขียวรวม 195,287 ไร่

1.2.3 กรมวิชาการเกษตร สร้างสวนผลิตภัณฑ์ 352 ไร่ ปรับปรุงสวนเก่ารวม 15 ไร่ จัดทำสถานีทดลองพืชสวนรวม 192 ไร่

1.2.4 กรมส่งเสริมการเกษตร จัดทำโครงการส่งเสริมการปลูกไม้ยืนต้น 1,355,900ต้น ในพื้นที่ 17 จังหวัด โครงการส่งเสริมและพัฒนาปลูกไม้ผลยืนต้นเพื่อกระจายรายได้ 185,000 ต้น และโครงการส่งเสริมการปลูกยางพารา

1.2.5 สำหรับทางด้านทหาร กอ.รมน.จังหวัดได้จัดทำแผนงานปลูกต้นไม้ โดยขอรับกล้าไม้จากศชร.ทภ.2 และกอ.รมน.ทภ.2 จัดทำแผนงานปลูกต้นไม้ในพื้นที่ 17 จังหวัดใช้งบประมาณ 201 ล้านบาท

1.3 <u>ด้านดิน</u> มีหน่วยราชการเข้าร่วมในแผนงานเพียงหน่วยเดียวคือ กรมพัฒนาที่ดิน ซึ่งรับผิดชอบดำเนินการจัดทำโครงการต่างๆโดยได้ดำเนินการปรับปรุงคุณภาพดินและพัฒนาแหล่งน้ำในพื้นที่รวม 657 หมู่บ้าน โครงการพัฒนาดินเค็มในพื้นที่ รวม 355 หมู่บ้าน โครงการปรับปรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุในพื้นที่ รวม 1,307 หมู่บ้าน โครงการพัฒนาที่ดินเพื่อประโยชน์จากแหล่งน้ำขนาดเล็กครอบคลุมพื้นที่ 1,000 ไร่ โครงการพัฒนาทุ่งกุลาร้องไห้ครอบคลุมพื้นที่ 23,070 ไร่ โครงการพัฒนาที่ดินอำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ ครอบคลุมพื้นที่ 1,560 ไร่ จังหวัดนครราชสีมา โครงการพัฒนาป่าหนองเต็งจักราช ครอบคลุมพื้นที่ 300 ไร่ และโครงการศูนย์ศึกษาค้นคว้าและพัฒนาการเกษตร

22 โครงการงบประมาณ ทั้งสิ้น 55 ล้านบาทเศษ

2. <u>แผนงานพัฒนาและยกระดับรายได้และการสร้างงาน</u> เป็นแผนงานที่จะเพิ่มรายได้ให้กับงบประมาณ และการสร้างงาภูมิภาค ศูนย์อำนวยการช่วยเหลือประชาชนตามแนวพระราชดำริฯ ได้จัดตั้งกลุ่มทำงานชั้นจำนวน 10 คณะ เพื่อพิจารณาความเหมาะสมในการส่งเสริมอาชีพต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ เช่น กลุ่มส่งเสริมการปลูกยางพารา กลุ่มส่งเสริมการเลี้ยงโค เป็นต้น นอกจากนั้นกรมส่งเสริมสหกรณ์ ยังให้ความร่วมมือในการจัดทำโครงการต่าง ๆ เช่น โครงการสหกรณ์ภูมิภาค งานเกษตรสหกรณ์ โครงการส่งเสริมสหกรณ์ในเขตทุ่งกุลาร้องไห้ งานนิคมสหกรณ์ งานสหกรณ์พณิชย์กิจ และงานเผยแพร่ฝึกอบรมด้านสหกรณ์ โดยใช้งบประมาณของกรมทั้งสิ้น 105 ล้านบาทเศษ ตลอดจนกรมประชาสงเคราะห์ได้จัดทำโครงการส่งเสริมการเกษตรการเลี้ยงไหม การเลี้ยงโค และส่งเสริมอุตสาหกรรมในครัวเรือน ใช้งบประมาณ 13 ล้านบาทเศษ

3. <u>แผนงานพัฒนาคุณภาพชีวิต</u> ได้พัฒนาด้านการสาธารณสุขการศึกษา ศาสนาตลอดจนวัฒนธรรม โดยมีจุดม่งหมายในการพัฒนาคนซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุด เพื่อให้สามารถรองรับหรือริเริ่มการพัฒนาทางด้านวัตถุได้หน่วยงานที่เข้าร่วมแผนงานนี้ ได้แก่

3.1 <u>กรมอนามัย</u> ได้ดำเนินการอบรมช่างสุขภัณฑ์หมู่บ้านทั้ง 17 จังหวัด และสร้างส้วมราดน้ำ 2,400 ที่

3.2 <u>กรมประมง</u> ได้จัดทำโครงการต่าง ๆ 9 แผนงานสรุปเป็นแผนงานใหญ่ ๆ ดังนี้ คือ จัดตั้งโครงการประมงหมู่บ้าน 50 แห่ง เพิ่มผลผลิตการประมงในแหล่งน้ำจืดรวม 157 แห่ง และพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กในชนบทในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 6 จังหวัด ได้แก่ นครราชสีมา, บุรีรัมย์, ชัยภูมิ, ร้อยเอ็ด, มหาสารคาม และขอนแก่น

3.3 <u>กรมประชาสงเคราะห์</u> ได้จัดทำแผนงานพัฒนาคุณภาพชีวิตที่เข้าร่วมโครงการ 3 แผนงาน คือ แผนงานพัฒนาเส้นทางคมนาคม 19 งาน แผนงานสงเคราะห์เด็กยากจนโดยองค์กร CCF แผนงานฝึกอบรมเจ้าหน้าที่และสมาชิกรวม 14 งาน ใช้งบประมาณปกติของหน่วย 25 ล้านบาท และได้รับความช่วยเหลือในแผนงานพัฒนาคุณภาพชีวิตจากองค์กร CCF จำนวน 15 ล้านบาท

3.4 <u>กรมส่งเสริมการเกษตร</u> มีโครงการผลิตอาหารแบบผสมผสานซึ่งจัดทำในหมู่บ้าน 6 จังหวัดคือ ขอนแก่น, นครราชสีมา, ชัยภูมิ, บุรีรัมย์, มหาสารคาม และร้อยเอ็ด

งบประมาณที่ใช้ในแผนงานนี้เป็นเงินทั้งสิ้น 55 ล้านบาท ซึ่งแยกเป็นงบประมาณของหน่วยงานต่าง ๆ 38 ล้านบาท ได้รับความช่วยเหลือจากองค์กร CCF 15 ล้านบาท และองค์กร UNICEF 2 ล้านบาท

4. <u>แผนงานพิเศษ</u> นอกจากแผนงานหลักดังกล่าว ศูนย์อำนวยการช่วยเหลือประชาชนตามแนวพระราชดำริยังมีแผนงานพิเศษ คือ กรมที่ดินได้ทำการรังวัดตรวจสอบเขตที่ดินที่ถูกบุกรุกเพื่อปรับพื้นที่ สำรวจออกโฉนดจำนวน 9 งานโดยใช้งบประมาณปกติที่หน่วยได้รับ 28 ล้านบาทเศษ

4.1 <u>โครงการมหาวิทยาลัยฯ</u> สถาบันการศึกษาต่าง ๆ จำนวน 23 สถาบัน ได้เสนอโครงการต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 52 โครงการ ใช้งบประมาณเงินบริจาค รวมทั้งสิ้น 11 ล้านบาท

4.2 <u>แผนงานพิเศษอื่น</u> ๆ เช่นการจัดซื้อและซ่อมอุปกรณ์ในโครงการการอำนวยความสะดวกในการบริหารการซื้อกล้าไม้เครื่องปลูกป่าใช้งบประมาณทั้งสิ้น 22 ล้านบาท ซึ่งเป็นงบประมาณจากเงินบริจาค และศูนย์อำนวยการช่วยเหลือประชาชนตามแนวพระราชดำริยังได้รับความอนุเคราะห์จาก กอ.รมน. ให้งบประมาณทดแทนการสำรองจ่ายสิ่งอุปกรณ์ให้กองทัพบกเป็นเงิน 15 ล้านบาทเศษด้วย

<u>ผลการดำเนินงานโครงการอีสานเขียว ปี 2532</u>

1. <u>แผนงานพัฒนาและฟื้นฟูสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ</u> เป็นแผนงานที่ครอบคลุมการพัฒนาและอนุรักษ์คุณภาพของดิน และป่าไม้ มีหน่วยดำเนินงาน 16 หน่วยงานใน 6 กระทรวง มีแผนการดำเนินงาน ดังนี้

1.1 ด้านการพัฒนาแหล่งน้ำ ได้แก่ โครงการชลประทานขนาดใหญ่ 1 แห่ง โครงการชลประทานขนาดกลาง 26 แห่ง โครงการเชื่อนไฟฟ้าพลังน้ำ โครงการจัดตั้งสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า 1 แห่ง โครงการแหล่งน้ำ 11,1571 แห่ง โครงการระบบประปาหมู่บ้านหรือประปาชุมชนและโครงการขุดเจาะบ่อบาดาล 5,281 แห่ง โครงการขุดคลอง 712 แห่ง โครงการจัดให้มีภาชนะเก็บกักน้ำสะอาด 2,281 แห่ง

1.1.1 กรมชลประทาน ก่อสร้างโครงการชลประทานขนาดใหญ่ 1 แห่ง คือ โครงการมูลบน จ.นครราชสีมา แล้วเสร็จภายในปี 2529 ก่อสร้างโครงการชลประทานขนาดกลาง 26 แห่ง ในพื้นที่ 17 จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

1.1.2 กรมพัฒนาที่ดิน ได้ทำการพัฒนาแหล่งน้ำธรรมชาติขนาดเล็กจำนวน 70 โครงการโดยสร้างอ่างเก็บน้ำ ฝายน้ำล้น ขุดสระเก็บน้ำ และขุดลอกคูคลอง

1.1.3 กรมการพัฒนาชุมชน ได้ดำเนินการจัดหาน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคโดยการปั้นโอ่งซีเมนต์เก็บน้ำ 75 โครงการ ๆ ละ 2 ใบ ในพื้นที่ 16 จังหวัด 75 หมู่บ้าน สร้างถังเก็บน้ำในคอนกรีตเสริมเหล็ก 33 โครงการในพื้นที่ 17 จังหวัด 33 หมู่บ้าน สร้างบ่อตากในพื้นที่ 16 จังหวัด 144 หมู่บ้าน

1.1.4 สำนักงานปฏิบัติการฝนหลวง โครงการเพิ่มน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคให้กับแหล่งน้ำไว้ใช้ทางด้านการเกษตร กรณีเกิดสภาวะขาดแคลนน้ำขณะยังไม่ถึงฤดูกาลเพาะปลูก โครงการทำน้ำฝนเพื่อป้องกันและบรรเทาการขาดแคลนน้ำในด้านอุปโภคบริโภค ในพื้นที่ 17 จังหวัด

1.1.5 กรมการปกครอง โครงการจัดให้มีน้ำสะอาดในชนบทจำนวน 629 แห่ง โดยการปรับปรุงบ่อน้ำตื้น 350 บ่อ ขุดสระน้ำ 15 แห่ง สร้างถังเก็บน้ำ246 ใบ โครงการฝายประชาอาสาโดยการสร้างฝายขนาดเล็ก 290 แห่ง โครงการชลประทานราษฎร์ โดยการก่อสร้างทำนบ 2 โครงการ ขุดลอกหนองน้ำ 2 โครงการ สร้างอ่างเก็บน้ำ 2 โครงการ ขุดคลองส่งน้ำ 1 โครงการ สร้างผนังกั้นน้ำ 1 โครงการ และโครงการบำรุงรักษาซ่อมแซมแหล่งน้ำขนาดเล็ก 56 โครงการ

1.1.6 กรมโยธาธิการ โครงการเจาะบ่อน้ำบาดาล 590 บ่อติดตั้งเครื่องสูบน้ำไฟฟ้าแบบจมน้ำ พร้อมสร้างถังพักน้ำ 20 แห่ง ก่อสร้างระบบประปาหมู่บ้านขนาดกลางและเล็ก 53 โครงการ

1.1.7 กรมประชาสงเคราะห์ โครงการขุดลอกหนองน้ำ ขุดสระน้ำ 5 แห่ง ก่อสร้างฝายน้ำล้น 4 แห่ง และโครงการซ่อมบำรุงแหล่งน้ำ 3 แห่ง

1.1.8 สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท โครงการก่อสร้างอ่างเก็บน้ำ ฝายน้ำล้น ระบบส่งน้ำ และคลองส่งน้ำ 25 โครงการ โครงการขุดลอกหนองน้ำ และขุดสระ 137 แห่ง

โครงการเจาะบ่อน้ำบาดาล 866 แห่ง โครงการขุดบ่อน้ำตื้น 329 แห่ง

1.1.9 สำนักงานพลังงานแห่งชาติ โครงการสร้างเขื่อนไฟฟ้าพลังน้ำจำนวน 1 โครงการ ที่ห้วยปะทาว จังหวัดชัยภูมิ โครงการจัดตั้งสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า 11 โครงการ โครงการก่อสร้างคลองซอยต่อเนื่อง 34 โครงการ โครงการก่อสร้างฝายยางกั้นน้ำมูลสามารถนำน้ำไปใช้ประโยชน์ในการเพาะปลูกได้ตลอดปีในเขตพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ บุรีรัมย์ และนครราชสีมา โครงการฝายยางกั้นลำน้ำชีและเขตพื้นที่จังหวัดมหาสารคาม และขอนแก่นโครงการโขง ชี มูล โดยการสูบน้ำจากแม่น้ำโขงมาลงลำปาวและน้ำพองเพื่อให้ไหลต่อลงน้ำชี โดยการใช้ระบบส่งน้ำชลประทานเดิมที่มีอยู่แล้ว และขุดคลองเชื่อมระหว่างน้ำชี และน้ำมูลเพื่อกระจายเขตพื้นที่ที่จะได้รับประโยชน์ให้ได้มากที่สุด

1.1.10 กรมทรัพยากรธรณี โครงการเจาะน้ำบาดาล 1,460 บ่อ โดยติดตั้งเครื่องสูบน้ำมือโยกโครงการพัฒนาบ่อน้ำเดิม 140 บ่อ

1.1.11 กรมอนามัย โครงการเจาะบ่อบาดาลและติดตั้ง เครื่องสูบน้ำมือโยก 462 แห่ง โครงการขุดบ่อน้ำตื้น 33 แห่ง โครงการพัฒนาบ่อน้ำและติดตั้งเครื่องสูบน้ำไฟฟ้า 110 แห่ง โครงการก่อสร้างระบบประปาหมู่บ้านขนาดใหญ่ กลาง เล็ก 217 โครงการ โครงการก่อสร้างภาชนะเก็บน้ำสะอาด 2,017 หน่วย

1.1.12 ศชร.ทภ. และกช. โครงการปรับปรุงแหล่งผิวน้ำดิน 311 โครงการ โดยการเจาะบ่อน้ำบาดาล ติดตั้งเครื่องสูบน้ำมือโยก 1,345 แห่ง

1.1.13 กรป.กลาง โครงการปรับปรุงแหล่งน้ำผิวดิน 250 แห่ง และเจาะน้ำบาดาล ติดตั้งเครื่องสูบน้ำมือโยก 384 แห่ง

1.2 ด้านการพัฒนาดิน

1.2.1 กรมพัฒนาที่ดิน โครงการอนุรักษ์ดินและน้ำ 11,000 ไร่ โครงการพัฒนาพื้นที่ดินเค็ม 1,000 ไร่ ปลูกไม้ยืนต้น 500 ไร่ โครงการปรับปรุงดินด้วยอินทรียวัตถุ โดยฝึกอบรมสาธิตวิธีการทำปุ๋ยหมัก 35,000 ตัน โครงการพัฒนาดินเพื่อใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำขนาดเล็ก 1,500 ไร่ โครงการพัฒนาทุ่งกุลาร้องไห้ปรับปรุงที่นา 25,000 ไร่ ที่ดอน 2,000 ไร่ และสาธิตการพัฒนาที่ดิน 1,000 ไร่ โครงการพัฒนาที่ดินอำเภอละหานทราย จ.บุรีรัมย์ 2,000 ไร่

ส่งเสริมการทำปุ๋ยหมัก 1,500 ตัน พัฒนาป่าหนองเต็งจักราช จ.นครราชสีมา พัฒนาทุ่งหมาหิว จ.อุบลราชธานี สำรวจออกแบบการปรับปรุงที่ดิน 10,400 ไร่

1.2.2 ศรช.ทภ. โครงการปรับปรุงและบำรุงดิน แก้ปัญหาดินเค็มป้องกัน และแก้ไขดินเสื่อมโทรมป้องกันการเกิดการแพร่กระจายของดินเค็มและการใช้ประโยชน์จากดินเค็ม

1.3 ด้านการพัฒนาป่าไม้

1.3.1 กรมป่าไม้ โครงการป้องกันรักษา และหยุดยั้งการบุกรุกทำลายป่าตามแผนงานพิทักษ์อีสานเขียวรวม 100 หน่วย โครงการจัดตั้งหมู่บ้านป่าไม้ในพื้นที่จังหวัด 46 โครงการ โครงการปลูกป่าเพิ่มพื้นที่สีเขียวเพื่อฟื้นฟูสภาวะสิ่งแวดล้อม 309,800 ไร่ เพาะกล้าไม้ปรับปรุงแนวเขตป่าสงวนแห่งชาติ 153 ไร่

1.3.2 กรมวิชาการเกษตร โครงการเร่งรัดการปลูกยางพารารวม 18,900 ไร่ โครงการผลิตและเพาะพันธุ์กล้าไม้ 460,140 ต้น โครงการวิจัยปลูกพืชในดินเค็ม 7 โครงการ สร้างสวนผลิตพันธุ์มะละกอ 6 ไร่ ทดสอบพันธุ์ไม้ผลเมืองหนาว ไม้ผลกึ่งร้อนและพืชเคี้ยวมันในสถานีทดลองเกษตรที่สูง (ภูเรือ) จ.เลย ในไร่เกษตรกรจำนวน 450ไร่ ผลิตพันธุ์ไม้ผลกึ่งร้อน ได้แก่ ส้มแพสชั่นฟรุต ชา กาแฟ

1.3.3 กรมส่งเสริมการเกษตร โครงการส่งเสริมไม้ผลไม้ยืนต้น 89,832 ไร่ ส่งเสริมการปลูกมะม่วงแก้ว มะม่วงหิมพานต์ทดแทนมันสำปะหลังแบบเป็นสวน

1.3.4 ศชร.ทภ.2 โครงการปลูกป่าไม้ในเขตพื้นที่ทั่วไปประมาณ 20,000 ไร่ โครงการปลูกป่าชุมชนในหมู่บ้าน ปชด. และหมู่บ้าน อพป. โครงการปลูกป่าเป็นแปลงสาธิต และโครงการปลูกป่าในพื้นที่ต้นน้ำลำธาร

2. <u>แผนงานพัฒนายกระดับรายได้และการสร้างงาน</u> มีหน่วยงานต่าง ๆ เข้าร่วมปฏิบัติการตามแผนงานนี้ รวมทั้งสิ้น 9 หน่วยงาน มีแผนการดำเนินงานดังนี้

2.1 กรมส่งเสริมสหกรณ์ มี 2 แผนงาน คือ โครงการจัดตั้งสถาบันเกษตร 6 โครงการและจัดทำโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพการใช้ที่ดินในพื้นที่ 6 จังหวัด โดยการจัดตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์สหกรณ์ร้านค้า สหกรณ์บริการ รวม 558 แห่ง และส่งเสริมสหกรณ์เดิมที่ได้จัดตั้งไว้แล้ว

2.2 กรมปศุสัตว์ มี 4 แผนงาน คือ แผนงานบริหารการปศุสัตว์ 13 แผนงาน แผนงานป้องกันกำจัดโรคสัตว์ 5 แผนงาน แผนงานส่งเสริมปศุสัตว์ 18 แผนงาน และงานวิจัยปศุสัตว์ 6 แผนงาน

2.3 กรมประมง มี 14 โครงการ คือ โครงการบูรณะแหล่งน้ำขนาดใหญ่เพื่อการเพาะเลี้ยงปลา โครงการประมงหมู่บ้าน โครงการพัฒนาการประมงในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โครงการส่งเสริมการเลี้ยงกุ้งก้ามกรามและปลาน้ำจืดในเขตชลประทาน โครงการพัฒนาการประมงในเขตทุ่งกุลาร้องไห้ โครงการประมงในเขตพื้นที่ อพป. โครงการพัฒนาประมงในเขตหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย-กัมพูชา โครงการพัฒนาประมงในเขตหมู่บ้านป้องกันตนเองชายแดนไทย-ลาว โครงการส่งเสริมสาธิตการเลี้ยงปลา ในเขตพื้นที่อำเภอละหานทราย จ.บุรีรัมย์ โครงการเพิ่มผลผลิตการประมงในแหล่งน้ำ โครงการเลี้ยงปลาในนาข้าว โครงการเลี้ยงปลาแบบผสมผสาน โครงการประมงครัวเรือนและโครงการเลี้ยงสัตว์น้ำในพื้นที่เค็ม

2.4 กรมการพัฒนาชุมชน มีโครงการจัดตั้งกลุ่มอาชีพด้านการเพาะปลูกพืชไร่ ผักสวนครัว 69 กลุ่ม เลี้ยงสัตว์ขนาดเล็ก 167 กลุ่มอุตสาหกรรมในครอบครัว 296 กลุ่ม และการช่างและอาชีพอื่น ๆ 93 กลุ่ม

2.5 กรมประชาสงเคราะห์ มี 5 โครงการ คือโครงการส่งเสริมการปลูกยางพารา 5 จังหวัด 3,800 ไร่ ในพื้นที่นิคม โครงการส่งเสริมการปลูกไผ่ตง 1,100 ไร่ โครงการปลูกมะม่วงหิมพานต์ 3,900 ไร่ โครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคนมแก่สมาชิกนิคม 40 ตัวและโครงการส่งเสริมการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม

2.6 ศชร.ทภ.2 มีโครงการเกี่ยวกับการยกระดับรายได้และการสร้างงานโดยมีเป้าหมายพื้นที่ของกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยด้วยการจัดตั้งกลุ่มสหกรณ์การเกษตร 10 กลุ่ม และจัดตั้งกองทุนหมุนเวียนเพื่อการเกษตร

2.7 กรป.กลาง มีโครงการจัดสร้างและปรับปรุงทุ่งหญ้าอาหารสัตว์ในพื้นที่ 10 จังหวัด 5,000 ไร่ โครงการผลิตเมล็ดพันธุ์หญ้าพืชอาหารสัตว์และโครงการผลิตน้ำเชื้อแช่แข็งโค กระบือ เพื่อการผสมเทียม รวม 100,000 หลอด

3. <u>แผนงานพัฒนาคุณภาพชีวิต</u> มีหน่วยงานเข้าร่วมปฏิบัติในแผนงานนี้รวมทั้งสิ้น 14 หน่วย งานมีรายละเอียดกิจกรรม ดังนี้

3.1 แผนงานพัฒนาอนามัยแม่และเด็ก ใช้งบประมาณของ UNICEF และศรช. มีกิจกรรมคือ การพัฒนาให้แม่และเด็กในชนบทยากจนให้ได้รับสารอาหารครบถ้วน โดยใช้ระบบการส่งเสริมการเลี้ยงปลา สุกร ไก่ และการทำแปลงผักสวนครัวแบบผสมผสาน ตลอดจนการอบรมให้ความรู้ด้านอนามัยพื้นฐาน และหลักโภชนาการเบื้องต้น ทั้งนี้ได้กำหนดหมู่บ้านเป้าหมายไว้ 11 หมู่บ้าน และกำหนดเป้าหมายเร่งด่วนในหมู่บ้านที่อยู่ในเกณฑ์ยากจนที่สุดอีก 3 หมู่บ้าน คือ หมู่บ้านชี้เหล็ก อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์ หมู่บ้านโนนเมือง อำเภอพยัคฆภูมิ จังหวัดมหาสารคาม และหมู่บ้านฝาง อำเภอคำตากล้าล้า จังหวัดสกลนคร เป็นต้น

3.2 แผนงานพัฒนาด้านสาธารณสุขมูลฐาน กระทรวงสาธารณสุขเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินงานมีโครงการต่าง ๆ ดังนี้ โครงการจัดสร้างส้วมราดน้ำ 11 จังหวัด 1,343 แห่ง จัดให้มีการอบรมช่างสุขภัณฑ์หมู่บ้าน 1,204 ราย อบรมแก่หญิงมีครรภ์และให้นมบุตร การวางแผนครอบครัว 9 กิจกรรม การเฝ้าติดตามทางโภชนาการผลิตอาหารเสริมแจกจ่ายในหมู่บ้านประมาณ 1.6 ล้านคน โครงการส่งเสริมให้คำแนะนำและจัดทำแปลงพืชสมุนไพรผลิตกล้าพืชสมุนไพรแจกจ่ายให้ประชาชน สร้างสวนสมุนไพรในเชิงพาณิชย์ โครงการควบคุมชโรคติดต่อ ควบคุมพยาธิใบไม้ในตับ จัดตั้งกองทุนยา รณรงค์ต่อต้านโรคหนอนพยาธิโครงการกำจัดโรคนิ่ว โครงการแนะนำการบริโภคอาหาร และการใช้ยาให้ถูกต้อง

4. <u>แผนงานพิเศษ</u> มีหน่วยงานที่เข้าร่วมดำเนินการจำนวน 60 หน่วยงานประกอบด้วยมหาวิทยาลัย 23 สถาบัน วัดทั้ง 17 จังหวัดในภาคอีสานและหน่วยงานอื่นอีกหลายหน่วยงาน โดยมีโครงการดังต่อไปนี้

4.1 โครงการศูนย์ ค.ว.ร. ในปี 2531 จัดตั้งมาแล้ว 4 ศูนย์ใน 3 จังหวัดคือ ขอนแก่น อุดรธานี และหนองคาย ในปี 2532 ดำเนินจัดตั้งครบทั้ง 17 จังหวัด โดยพระสงฆ์ทุกวัดในภาคอีสาน เป็นแกนนำในการประสานให้ประชาชนมีความสำนึกและรับผิดชอบต่อการพัฒนาภูมิภาค ในขณะเดียวกันก็ใช้พื้นที่ธรณีสงฆ์เป็นศูนย์เพาะชำกล้าไม้และมีกิจกรรมการพัฒนาที่แตกต่างไปตามความเหมาะสมของประชาชนสภาพแวดล้อมของแต่ละพื้นที่

4.2 โครงการมหาวิทยาลัย มีโครงการที่ดำเนินการในปี 2532 รวมทั้งสิ้น 130 โครงการ เช่น โครงการรักษาดินที่มีปัญหากับการจัดที่เหมาะสมกับสภาพแห้งแล้งของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โครงการทดลองเลี้ยงสัตว์ทะเลในแหล่งน้ำเค็มในเขตพื้นที่ภาคอีสาน โดยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒมหาสารคาม โครงการแผนการควบคุมโรคพยาธิใบไม้ในตับ ซึ่งดำเนินการโดยมหาวิทยาลัยขอนแก่น เป็นต้น

4.3 แผนเผชิญเหตุ ศชร. ได้จัดทำแผนเผชิญเหตุขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำอุปโภคและบริโภคในภาคอีสาน ประมาณเดือนมีนาคม-พฤษภาคม2532 และจะเตรียมการปฏิบัติในทุกปี โดยการจัดรถบรรทุกน้ำ เครื่องสูบน้ำ แท็งก์น้ำ และกำลังพลเข้าปฏิบัติงาน มีหน่วยงานเข้าร่วมดำเนินการทั้งส่วนข้าราชการพลเรือน และทหารการปฏิบัติงานสามารถปฏิบัติได้ภายใน 24 ชม. เมื่อได้รับการขอร้อง

4.4 โครงการผลิตเชื้อเพลิงเขียว ศชร.ทภ.2 โดยได้ทำการผลิตเครื่องมือทำเชื้อเพลิงเขียว เพื่อลดปัญหาการตัดไม้ทำลายป่าอีกทางหนึ่ง

4.5 โครงการของกรมที่ดิน จัดทำโครงการหมู่บ้านป้องกันตนเองตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา ไทยลาว 3 จังหวัด รวม 42,400 ไร่ โครงการจัดสรรที่ดินช่วยเหลือชาวนาชาวไร่ในพื้นที่8จังหวัดรวม 8,950 แปลง โครงการเดินสำรวจออกโฉนดที่ดินและสอบเขตที่ดิน 3 จังหวัด

4.6 โครงการของกรมประชาสงเคราะห์ มีโครงการเร่งรัดการออกเอกสิทธิ์โดยร่วมกับกรมที่ดินออก น.ส. 3 ก. โดยใช้รูปถ่ายทางอากาศ

<u>ผลการดำเนินงานโครงการอีสานเขียว ปี 2533</u>

ในปี 2533 เป็นปีที่ 3 ของการดำเนินงานตามแผนงานในระยะกลาง มีหน่วยงานที่เข้าร่วมดำเนินการรวมทั้งสิ้น 76 หน่วยงาน ประกอบด้วย ส่วนราชการในระดับกระทรวง ทบวง กรม องค์การรัฐวิสาหกิจ ตลอดจนสถาบันอุดมศึกษาภาครัฐบาลและเอกชนทั่วประเทศ

ได้รับการจัดสรรงบประมาณจากรัฐบาล เพื่อดำเนินงานพัฒนาในเขตพื้นที่เป้าหมาย 17 จังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

งบประมาณปกติ	7,055.8742	ล้านบาท
งบประมาณเร่งรัด	2,495.717	ล้านบาท
รวมทั้งสิ้น	9,515.0452	ล้านบาท

เพื่อสนับสนุนแผนงานหลักทั้ง 4 แผนงาน

1. แผนงานพัฒนาฟื้นฟูสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ
2. แผนงานพัฒนายกระดับรายได้และการสร้างงาน
3. แผนงานพัฒนาคุณภาพชีวิต
4. แผนงานพิเศษ

1. <u>แผนงานพัฒนาฟื้นฟูสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ</u> โดยได้ดำเนินการจัดแบ่งเป็นแผนงานการพัฒนาและอนุรักษ์ด้านแหล่งน้ำป่าไม้และดิน มีส่วนราชการร่วมดำเนินงาน 26 หน่วยงาน จากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการพลังงาน กระทรวงกลาโหมและการพลังงาน กระทรวงกลาโหม

1.1.1 การพัฒนาแหล่งน้ำใต้ดิน ในปี 2533 แผนงานพัฒนาแหล่งนใต้ดินด้วยการขุดเจาะบ่อบาดาล เพื่อการอุปโภคบริโภคโดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่กลุ่มเป้าหมายที่ 1 และ 2 บางส่วนรวม 9 จังหวัด ที่มีความขาดแคลนน้ำอย่างมากโดยทำการขุดเจาะบ่อบาดาล รวมทั้งสิ้น 8,583 บ่อ สำหรับการขุดเจาะบ่อบาดาลที่ได้น้ำที่มีคุณภาพไม่เหมาะสมต่อการบริโภคอุปโภคก็ได้นำเทคโนโลยีสมัยใหม่ด้วยการติดตั้งเครื่องกรองน้ำและเครื่องกรองสนิมเหล็ก เพื่อให้ประชาชนสามารถใช้ในการอุปโภคบริโภคได้ โครงการขุดเจาะบ่อบาดาลเพื่อจัดน้ำอุปโภคและบริโภคให้กับประชาชน เป็นความเร่งด่วนที่ ศชร. ได้เร่งดำเนินการ เพื่อที่จะได้ขจัดปัญหาการขาดแคลนน้ำอุปโภคและบริโภคให้กับประชาชนในช่วงฤดูแล้งให้ได้อย่างถาวร ในปัจจุบันจะเห็นได้ว่าปัญหาการขาดแคลนน้ำอุปโภคบริโภคในฤดูแล้งได้ลดลงอย่างมากเมื่อเทียบกับ ปี 2530 ที่การขาดแคลนน้ำอย่างรุนแรงคงมีเพียงบางจุดเท่านั้นที่ยังมีความขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง ซึ่งทาง ศชร. และจังหวัดต่าง ๆ ก็สามารถแก้ไขบรรเทาความเดือดร้อนให้กับประชาชนได้ทันความต้องการ

1.1.2 การพัฒนาแหล่งน้ำผิวดิน ในปี 2533 แผนงานพัฒนาแหล่งน้ำผิวดินได้เพิ่มการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรและการดำรงชีพให้กับประชาชนในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้วยโครงการต่าง ๆ คือ

- โครงการชลประทาน
  - ขนาดใหญ่ 3 โครงการ
  - ขนาดกลาง 27 โครงการ
  - ขนาดเล็ก 231 โครงการ
- ขุดลอกระบบส่งน้ำ 147 โครงการ
- ชลประทานราษฎร์ 249 โครงการ
- เชื่อนผลิตไฟฟ้า 1 โครงการ
- ขุดลอกผิวน้ำดิน 562 โครงการ
- ฝายประชาชนอาสา 1,595 โครงการ
- ภาชนะเก็บกักน้ำ 2,906 โครงการ
- ระบบประปาหมู่บ้าน 278 โครงการ
- บ่อน้ำตื้น 1,549 โครงการ

สำหรับปัญหาการซึมซับของน้ำลงในดินของแหล่งน้ำกักเก็บน้ำผิวดิน ซึ่งมีอัตราสูงถึงเฉลี่ยปีละประมาณ 1 เมตร อันเนื่องจากสภาพดินที่ร่วนไม่เกาะตัวยึดแน่นนั้น ศชร. ได้ดำเนินการทดลองแก้ไขปัญหาด้วยการนำสารพิเศษกันซึมมากรุผิวพื้นบ่อ เพื่อป้องกันการซึมซับของน้ำลงในดิน ผลจากการทดลองซึ่งดำเนินการในหลายพื้นที่ปรากฏว่าได้ผลดีเป็นที่น่าพอใจ สามารถป้องกันการซึมซับของน้ำลงในดินได้ 100 % ซึ่งจะเป็นผลให้แหล่งกักเก็บน้ำผิวดิน สามารถกักเก็บน้ำได้โดยไม่ดูดซึมซับหายไป

1.1.3 การปฏิบัติการฝนหลวง เป็นโครงการเพิ่มเติมน้ำให้กับแหล่งน้ำกักเก็บน้ำเพื่อไว้ใช้ในการเกษตรและการดำรงชีพ ได้ดำเนินการไปทั้งทางด้านยุทธศาสตร์ ด้วยการปฏิบัติการฝนหลวงเหนือพื้นที่แหล่งเก็บน้ำขนาดใหญ่ เพื่อเพิ่มเติมปริมาณน้ำให้เพียงพอต่อการเกษตรและการดำรงชีพในฤดูแล้ง ซึ่งขาดแคลนน้ำเพื่อผลทางการเกษตร เป็นการขจัดปัญหาความขาดแคลนน้ำ

และความแห้งแล้งเฉพาะหน้า ให้กับประชาชนในพื้นที่ได้โดยตรง

1.1.4 การพัฒนาแหล่งป่าไม้ ในปี 2533 หน่วยงานที่เข้าร่วมโครงการดำเนินงาน 5 หน่วยงาน ได้แก่ กรมป่าไม้ กรมวิชาการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร กรมอาชีวศึกษา และศรช.ทภ.2 มีผลการดำเนินการ ดังนี้

1) โครงการพิทักษ์อีสานเขียว ได้ให้การป้องกันรักษาป่าและการหยุดยั้งการบุกรุกทำลายป่า

2) โครงการเพิ่มพื้นที่สีเขียว ได้ทำการปลูกป่า ไม้ผล ไม้ยืนต้น ในเขตพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือใน ปี 2533 สามารถปลูกป่าเพิ่มเติมได้ จำนวน 1,260,000 ไร่

3) โครงการเพาะกล้าไม้และผลิตพันธุ์ไม้ เพื่อสนับสนุนโครงการปลูกป่าไม้ผลไม้ยืนต้นใน ปี 2533 สามารถเพาะกล้าไม้ได้ 75,243,668 กล้าปัจจุบันได้นำวิธีขยายพันธุ์โดยอาศัยเทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อมาทดลองในการขยายพันธุ์เพื่อให้ได้พันธุ์ที่มีคุณภาพและสามารถผลิตได้จำนวนมากโดยใช้ระยะเวลาอันสั้น

1.1.5 การพัฒนาดิน ได้แก่ การดำเนินการป้องกันการแพร่กระจายดินเค็มในพื้นที่ดินเค็มมาก และเค็มปานกลาง ด้วยการปลูกป่าเศรษฐกิจปิดล้อมเพื่อป้องกันการแพร่กระจายดินเค็ม พร้อมทั้งสามารถใช้ประโยชน์จากป่าเศรษฐกิจได้อีกด้วย

ส่วนในพื้นที่ดินเค็มน้อย ก็ได้พัฒนาปรับปรุงคุณภาพดินด้วยอินทรียวัตถุเพื่อใช้ประโยชน์ในการเพาะปลูก โดยการใช้สารฮิวมิก้าและปุ๋ยเพื่อให้มีการเพิ่มผลผลิตต่อไร่ให้สูงขึ้น

ในปี 2533 ได้ให้การผลิตปุ๋ยหมัก เพื่อใช้ในการสาธิตและการส่งเสริมการเกษตร จำนวน 145,307 ตัน

2. <u>แผนงานพัฒนายกระดับรายได้และการสร้างงาน</u> ในปี 2533 มีหน่วยงานเข้าร่วมโครงการ 23 หน่วยงาน ได้แก่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงพาณิชย์สำนักนายกรัฐมนตรี และกระทรวงกลาโหม ผลของการดำเนินการในปี 2533 ได้แก่

2.1 การพัฒนาด้านการเกษตร ได้ให้การส่งเสริมแก่เกษตรกรในการปลูกพืชที่เหมาะสม สามารถคุ้มทุนเมื่อดำเนินการมีกำไรเลี้ยงชีพได้ และมีตลาดรองรับอย่างถาวร เช่น

มะม่วงหิมพานต์ ไผ่ตง ถั่วเหลือง ตลอดจนพืชอื่น ๆ ที่มีศักยภาพเหมาะสมกับการปลูกเป็นพืชเศรษฐกิจได้ เช่น อ้อย ถั่วลิสง ผ้าย นุ่นยางพารา รวมทั้งข้าว มันสำปะหลัง ข้าวโพด ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจก็ได้ส่งเสริมและแสวงพันธุ์ใหม่ เพื่อให้มีการเพิ่มผลผลิตต่อไร่ให้สูงขึ้น

2.2 ส่งเสริมให้มีการผลิตเนื้อสัตว์ที่มีคุณภาพ เพื่อการบริโภคในภูมิภาคและเพื่อการส่งออกมีการเลี้ยงโคเนื้อในพื้นที่เป้าหมาย 3 จังหวัด โดยจัดหาโคเนื้อออสเตเลียบรามันห์ จำนวน 3,350 ตัว โดยได้แจกจ่ายให้กับราษฎรที่ทำการเลี้ยงโคในเขตพื้นที่เป้าหมาย 3 จังหวัด จำนวนจังหวัดละ 1,000 ตัว ซึ่งปัจจุบันกรมปศุสัตว์กำลังดำเนินการหาอยู่

2,3 การพัฒนาด้านการตลาด ด้วยการจัดระบบการตลาดเพื่อให้เกษตรกรสามารถขายผลผลิตได้ในราคาที่เป็นธรรม ตลอดจนจัดตั้งตลาดเพื่อการเกษตรในพื้นที่มีผลผลิตทางการเกษตร เพื่อให้เกษตรกรสามารถขายผลผลิตได้โดยตรงกับผู้ซื้อ

2.4 การพัฒนาด้านแรงงาน ได้ให้ถารอบรมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถของแรงงาน เพื่อให้สามารถรองรับการขยายตัวของโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

2.5 การส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวด้วยการบูรณะและปรับปรุงแหล่งโบราณสถาน โบราณวัตถุที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ปรับปรุงวนอุทยานแห่งชาติและแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ตลอดจนการพัฒนาและปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกและสาธารณูปโภคบริเวณแหล่งท่องเที่ยวเพื่อเป็นการจูงใจและสะดวกสบายต่อการเดินทางของนักท่องเที่ยว รวมทั้งให้การส่งเสริมอาชีพศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้และการสร้างงานให้กับประชาชนในพื้นที่

จากผลการดำเนินการดังกล่าว ทำให้ปัญหาคนว่างงาน และการอพยพย้ายถิ่นฐานของประชาชนชาวอีสาน ได้รับการแก้ไขอย่างได้ผล ในระดับที่น่าพอใจรายได้เฉลี่ยของชาวอีสานได้เพิ่มจากปีละ 8,100 บาท/คน ในปี 2530 เป็นปีละ 12,000 บาท/คนในปี 2533

3. <u>แผนงานพัฒนาคุณภาพชีวิต</u> ในปี 2533 มีหน่วยงานเข้าร่วมดำเนินงาน 14 หน่วยงาน จากกระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการสำนักงานนายกรัฐมนตรี และกระทรวงกลาโหม การดำเนินงานมุ่งเน้นงานในด้านการสาธารณสุขมูลฐาน การสุขาภิบาล สิ่งแวดล้อม การอนามัยแม่และเด็ก การโภชนาการ การส่งเสริมการศึกษาและวัฒนธรรมตลอดจน

ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ผลการดำเนินงานในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน สามารถดำเนินงานได้ตามเป้าหมาย ซึ่งผลให้คุณภาพชีวิตของชาวอีสานดีขึ้นอย่างเห็นได้ชัด เช่น

3.1 มีโอกาสทางการศึกษาดีขึ้น มีนักเรียนและนักศึกษา ทั้งในภูมิภาค 3,443,118 คน

สถานภาพทางการศึกษาออกเฉียงเหนือ

จำนวนประชากรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	18,398,427	คน
จำนวนสถานศึกษา	14,415	แห่ง
จำนวนครู-อาจารย์	183,065	คน
จำนวนนักเรียน-อาจารย์	3,443,118	คน

3.2 อัตราเด็กขาดสารอาหารลดลงอยู่ในระดับปกติ เมื่อเทียบกับปี 2530 มีอัตราเด็กขาดสารอาหารระดับ 3 อยู่ 0.09% และในปี 2533 มีอยู่เพียง 0.0001% ซึ่งในปี 2533 ได้ตั้งเป้าหมายสำหรับอัตราเด็กขาดสารอาหารระดับ 3 จะต้องไป และระดับ 2 จะเหลือไม่เกิน 1% นอกจากนี้ยังให้การส่งเสริมโครงการอาหารกลางวัน ให้กับนักเรียนในโรงเรียนระดับประถมศึกษาทั่วทั้งภูมิภาค เพื่อให้เด็กนักเรียนมีการโภชนาการและได้รับสารอาหารที่ดีขึ้น

3.3 งานด้านสาธารณสุขมูลฐาน ได้ให้ความรู้และส่งเสริมประชาชนให้มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือ และป้องกันตนเองให้ปลอดภัยจากโรคภัยไข้เจ็บ โดยเฉพาะโรคประจำท้องถิ่นที่สำคัญ โรคพยาธิใบไม้ในตับ โรคไข้เลือดออก โรคมาเลเรียทำให้อัตราการเจ็บป่วยลดลงส่งผลให้มีคุณภาพชีวิต และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมากขึ้น

4. <u>แผนงานพิเศษ</u> เป็นแผนงานที่ได้จัดทำขึ้นเพิ่มเติมเพื่อขยายผลสำเร็จของแผนงานหลักทั้ง 3 แผนงานให้บรรลเป้าหมายโดยเร็วยิ่งขึ้น

ในปี 2533 มีหน่วยงานเข้าร่วมดำเนินงาน 32 หน่วยงานจากกระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม กอ.รมน. และสถาบันอุดมศึกษาทั้งภาครัฐบาลและเอกชน 28 สถาบัน ตลอดจนสถาบันทางศาสนาซึ่งประกอบด้วยพระสงฆ์จากทุกวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการดำเนินการของแผนงานพิเศษในปี 2533 มีดังนี้

4.1 โครงการมหาวิทยาลัย หัวหน้าโครงการได้ดำเนินการในเขตพื้นที่ 17 จังหวัด ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รวม 272 โครงการ โดยแบ่งประเภทโครงการออกเป็น 3 โครงการ ดังนี้

- โครงการประเภทวิจัย	59	โครงการ
- โครงการประเภทปฏิบัติการ	105	โครงการ
- โครงการประเภทฝึกอบรม	108	โครงการ

4.2 โครงการ ค.ว.ร. ซึ่งเป็นโครงการที่ดำเนินการร่วมกันระหว่างประชาชน ข้าราชการ และสถาบันทางศาสนา โดยมีพระสงฆ์ทุกวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นแกนนำในการพัฒนา

4.3 โครงการผลิตเครื่องมือผลิตเชื้อเพลิงเขียว ซึ่งเป็นโครงการที่ช่วยลดการตัดไม้ทำลายป่า เพื่อมาทำเชื้อเพลิงในการหุงต้มของประชาชนในปี 2533 ได้ทำการผลิตเครื่องมือผลิตเชื้อเพลิงเขียวจำนวนทั้งสิ้น 414 เครื่อง

<u>การจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบเพื่อการพัฒนาชนบท</u>

ในด้านการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือได้มีนักวิชาการและหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเสนอแนวทางในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ไว้อย่างน่าสนใจดังนี้

องค์การยูเนสโกได้ให้ความสนใจในเรื่องการพัฒนาภูมิภาคต่าง ๆ ของโลกในทุก ๆ ด้าน ได้มีการประชุมหาแนวทางการจัดการศึกษาซึ่งจะเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาหลายครั้ง เมื่อวันที่ 24 พฤศจิกายน ถึง 4 ธันวาคม 1980 ได้มีการจัดประชุมเรื่อง "Prospects for Adult Education and Development in Asia and the Pacific" ขึ้นที่กรุงเทพฯ ในการประชุมครั้งนี้ ที่ประชุมได้สรุปแนวคิดในการกิจกรรมการศึกษานอกโรงเรียนเพื่อการพัฒนาไว้ดังนี้ (ชนิตา รักษ์พลเมือง. 2532 : 120)

1. สนองตอบความต้องการพื้นฐานของประชาชน ในด้านอาหารและโภชนาการ ที่อยู่อาศัย สุขภาพอนามัย น้ำดื่ม และการศึกษา

2. เพิ่มผลผลิต การมีงานทำในชนบท (การพัฒนาทักษะอุตสาหกรรมในชนบท เกษตรกรรม สหกรณ์)

3. จัดสรรความยุติธรรมอย่างทั่วถึง (การปฏิรูปที่ดิน จัดระบบภาษีใหม่)

4. นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสังคม (ควบคุมขนาดครอบครัว ขจัดความไม่รู้หนังสือ การหลงเชื่องมงาย)

5. ฟื้นฟูวัฒนธรรมเดิมในสังคม การจัดการศึกษาประเภทนี้จะต้องเชื่อมโยงกับโครงการหน่วยงานและบุคลากรในการพัฒนาทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับธรรมชาติ โดยการจัดการศึกษานอกระบบเพื่อพัฒนา ได้แก่

5.1 การขจัดการไม่รู้หนังสือ การไม่รู้หนังสือเป็นอุสรรคอันสำคัญยิ่งของการพัฒนา การรณรงค์การขจัดการไม่รู้หนังสือจะสำเร็จหรือไม่นั้นขึ้นอยู่กับความจริงใจ และความมุ่งมั่น การเตรียมตัวที่ดี รวมทั้งจะต้องมีวิธีการนำเสนอให้ผู้รับ รู้จักคิด และมีโอกาสเข้าร่วมในกระบวนการพัฒนานั้นด้วย

5.2 การส่งเสริมการเข้าร่วมของประชาชน การศึกษานอกระบบจะช่วยพัฒนาความสามารถของประชาชนในการแสดงความคิดเห็น การตระหนักถึงสภาพอันแท้จริง เสริมความเชื่อมั่นในตนเองและความรู้สึกถึงคุณค่าของตนเองอันจะช่วยส่งเสริมให้เกิดความตระหนักในความสำคัญของการกระทำของตนเองและกลุ่มทำให้บุคคลซึ่งเป็นเป้าหมายของการพัฒนาเป็นสื่อนำในการพัฒนาแทนที่จะเป็นผู้รับแต่เพียงฝ่ายเดียว

5.3 การจัดระเบียบชาวชนบทยากจน การจัดระเบียบเพื่อรวมตัวกันเป็นกลุ่มพลังสามารถกระทำให้เป็นผลได้ การศึกษานอกระบบจะช่วยในการสร้างและเสริมพลังกลุ่มดังกล่าวตลอดจนจัดองค์การเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจ เช่น การสหกรณ์ เป็นต้น

5.4 การพัฒนาเจ้าหน้าที่การศึกษานอกระบบ การพัฒนาให้เกิดขึ้นในหมู่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีความจำเป็นมากดังนั้น จึงต้องมีการจัดสรร และการฝึกอบรมผู้ปฏิบัติการด้านการศึกษานอกโรงเรียนอย่างจริงจัง

5.5 กระตุ้นความสนใจในหมู่ผู้กำหนดนโยบายและวางแผน ผู้บริหารและปัญญาชนชั้นนำ

5.6 การกระจายอำนาจการวางแผน เนื่องจากการพัฒนาต้องมีประชาชนเข้ามามีส่วน ดังนั้นกระบวนการวางแผนทั้งหมดจะต้องกระจายลงไปให้ถึงบุคคลในพื้นที่เหล่านั้น และต้องให้เจ้าหน้าที่ที่จะให้การศึกษานอกระบบช่วยให้เขาสามารถเข้าใจถึงการเรียนรู้ด้วยตนเอง

5.7 ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากความรู้ทักษะและทรัพยากรที่มีอยู่ เนื่องจากในปัจจุบันนี้วิทยากรส่วนมากจะไม่ใช้กิจกรรมการศึกษานอกระบบในการถ่ายทอดความรู้เท่าที่ควร อันได้แก่ การฝึกงาน การอบรม การสาธิต ฯลฯ

5.8 ส่งเสริมการรู้จักวิธีการในการเลือกความรู้และทักษะใหม่ จากการที่ต้องพัฒนาสิ่งที่มีอยู่เดิม เพื่อเตรียมให้ประชาชนพร้อมที่จะรับกระบวนการสมัยใหม่ โดยเฉพาะความเจริญด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีที่เหมาะสม

สมบูรณ์ ศาลยาชีวิน (2526 : 123) ได้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับการศึกษานอกระบบแก่เยาวชนเพื่อการพัฒนาชนบทว่า ก่อนที่จะทำการให้การศึกษานั้นน่าจะนำข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นของชาวบ้านมาทำการวิเคราะห์และศึกษาร่วมกับชาวบ้านก่อนว่าความต้องการที่แท้จริงนั้นเขาต้องการศึกษาอะไร ก่อนที่จะร่วมขบวนการการให้การศึกษากับชาวบ้าน เจ้าหน้าที่จะต้องดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. เลือกชาวบ้าน
2. วิเคราะห์ข้อมูล
3. ลงมือในภาคปฏิบัติ

อุ่นตา นพคุณ (2531:22) ได้ให้แนวคิดการจัดการศึกษเพื่อพัฒนาว่าการศึกษาเพื่อการพัฒนาชุมชน น่าจะให้ความสำคัญแก่การหล่อหลอมและสร้างเจตคติ ค่านิยมและพฤติกรรมของบุคคลในสังคม การสร้างจิตในการพัฒนาควรเน้นให้มวลชนตระหนักว่าจากพลังความนึกคิดที่เขามีอยู่พร้อมในตัวเขาเองแล้ว และด้วยความรู้ ประสบการณ์และการจัดการที่ดีบุคคลสามารถนำเทคโนโลยีเหมาะสมข้อมูลข่าวสาร และทรัพยากรของชุมชนไปปรับปรุงคุณภาพชีวิตได้ด้วยความเพียรพยายามด้วยความตั้งใจและด้วยศรัทธาในความเชื่อว่า "ตนเป็นที่พึ่งแห่งตน"

<u>วิธีการของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบ</u>

ได้มีนักการศึกษาหลายคนจำแนกวิธีการ ของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบไว้หลายวิธีการ ซึ่งสามารถจัดกลุ่มตามการจำแนกวิธีการที่คล้ายคลึงกันได้ ดังนี้

ศุภร ศรีแสน (2521 : 182) และสุวัฒน์ วัฒนวงศ์ (2524 : 56)

ปฐม นิคมานนท์ (2528 : 78) ได้จำแนกวิธีการ ของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบที่นิยมใช้กันมาก ไว้ 8 ประการ ดังนี้

1. <u>การอภิปรายเป็นกลุ่ม</u> คือ การจัดกลุ่มบุคคลให้ได้มีโอกาสพบปะและอภิปรายแบบไม่เป็นทางการในหัวข้อที่สมาชิกทุกคนมีส่วนเกี่ยวข้อง เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมช่วยทำให้เกิดการตกลงด้วยมติของคนส่วนใหญ่ ตามระบบประชาธิปไตย นับเป็นการรวมพลังความสามารถ พลังความรู้ และประสบการณ์ของคนทุกคนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน

2. <u>การอภิปรายเป็นคณะ</u> คือ การจัดกลุ่มบุคคลตั้งแต่ 4-8 คนซึ่งมีความรู้พิเศษในเรื่องที่จะอภิปรายโดยมีการพูดอย่างมีระเบียบในหัวข้อที่มอบหมายให้เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้อภิปรายกับผู้ฟัง

3. <u>การระดมพลังสมอง</u> เป็นเทคนิคเพื่อสร้างความคิดริเริ่มก่อนลงมือปฏิบัติ เพื่อให้สมาชิกทุกคนได้ออกความคิดเห็น โดยไม่ต้องคำนึงว่าความคิดนั้น ๆ จะใช้ได้หรือไม่ ทำให้ผู้มีส่วนร่วมรู้สึกตื่นเต้นต่อการแสดงออกอย่างเสรี

4. <u>การบรรยายเป็นชุดโดยผู้ทรงคุณวุฒิ</u> เป็นการเตรียมปาฐกถาเป็นช่วง ๆ โดยบุคคลตั้งแต่ 2-5 คนซึ่งมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของเรื่องเดียวกัน การบรรยายนั้นควรใช้เวลาประมาณ 10-25 นาที ต่อคน ประโยชน์ที่ได้รับจะทำให้มีโอกาสได้ฟังข้อคิดเห็นในแง่ต่าง ๆ

5. <u>การเล่นบทบาทสมมติ</u> คือการใช้ผู้เข้าร่วมแสดงบทบาทหรือชีวิตจริงต่อหน้ากลุ่มจะต้องไม่มีบทเรียนและไม่ต้องเตรียมคำถามคำตอบไว้ล่วงหน้าโดยให้สร้างเรื่องขึ้นในขณะที่กำลังแสดงอยู่ เสร็จแล้วให้กลุ่มได้อภิปรายข้อคิดเห็นจากการแสดงต่อสภาพปัญหาที่กำลังพิจารณาอยู่วิธีนี้จะช่วยลดการเลี่ยงแบบลองผิดลองถูกและเป็นการยั่วยุให้เกิดการอภิปรายจากบทบาทสมมุติ

6. <u>การใช้อภิปรายตัวอย่าง</u> คือรายละเอียดของเหตุการณ์ใด ที่นำมาเสนอผู้ฟังโดยปากเปล่าหรือข้อเขียน หรือภาพยนตร์ หรือรวมกันก็ได้ จะช่วยให้ผู้เรียนได้เห็นแนวทาง

แก้ไขหลาย ๆ ทาง ต่อปัญหานั้นและช่วยให้ผู้เข้าร่วมความคิดวิเคราะห์และทักษะในการแก้ปัญหา

7. <u>การทำงานรูปกรรมการ</u> วิธีการนี้ประกอบด้วยบุคคลกลุ่มเล็ก ๆ เพื่อทำหน้าที่บางประการซึ่งไม่สามารถจะจัดให้กับทุกคนในกลุ่มใหญ่ได้ การจัดแบ่งงานให้ทำในรูปกรรมการนี้ทำได้หลายลักษณะ เช่น จัดเป็นอนุกรรมการ กรรมการบริหาร กรรมการเฉพาะกิจ ฯลฯ เป็นการฝึกฝนในอนาคตได้เป็นอย่างดี

8. <u>การสาธิต</u> คือ การเสนอวิธีทำงานหรือกระบวนการทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยปกติเมื่อสาธิตแล้วก็จะให้ผู้ชมหรือผู้เรียนได้ทดลองปฏิบัติตามขั้นตอนที่สาธิตให้ชมแล้วนั้นต่อไปโดยมีผู้ควบคุมหรือแนะนำอย่างใกล้ชิดแล้วจึงตามติดด้วยการอภิปรายซึ่งจะจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อถือศรัทธาต่อผลผลิตใหม่ ๆ หรือความคิดใหม่ ๆ

นักเทคโนโลยีทางการศึกษา ได้กล่าวถึงข้อคิดสำคัญในการจัดวิธีการ การสอนไว้ดังนี้

เกศินี โชติกเสถียร (2524 : 44) ได้กล่าวถึงวิธีการการสอนไว้ 2 ประการ

1. <u>การสอนแบบเปิด</u> เป็นวิธีการสอนแบบที่ใช้กันมาดั้งเดิม ครูเป็นผู้ให้ความรู้แก่ผู้เรียนแต่เพียงผู้เดียว แหล่งที่มาของความรู้มักได้จากตำราแบบเรียน และสื่อการสอนที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์ของครูเอง วิธีการที่นำใช้กันมากได้แก่ การบรรยาย การอภิปราย การฉายภาพยนตร์ประกอบ ฯลฯ

2. <u>การสอนแบบสอบถาม</u> วิธีนี้ครูเป็นผู้ให้ประสบการณ์ในการเรียนโดยสร้างสถานการณ์ที่ช่วยให้ผู้เรียนตั้งคำถามในสิ่งที่กำลังเรียนอาจใช้การสาธิตโดยไม่อธิบายความรู้พื้นฐานเลย หรือฉายภาพยนตร์ครูจะตอบสิ่งที่ผู้เรียนถามเพียง "ใช่" หรือ "ไม่ใช่"เท่านั้น ความรู้ที่ได้ยังกระจัดกระจาย เพราะได้จากการตั้งคำถามจากผู้เรียนผู้เรียนค้นหาความรู้เพิ่มเติมจากแหล่งความรู้เพื่อช่วยแก้ปัญหาได้ จากตำรา เอกสาร สื่อการสอนต่าง ๆ เช่นภาพยนตร์ สไลด์ ฟิล์มสตริป เทปบันทึกเสียง เทปบันทึกภาพ และต้องพยายามรวบรวมคำตอบให้ได้มาซึ่งความรู้ที่ต้องการ

สุวัฒน์ วัฒนวงค์ (2524 : 100) ได้กล่าวถึงวิธีการการสอนทางวิทยุและโทรทัศน์ว่าสื่อการสอนประเภทนี้ก็มักได้รับความนิยมเพื่อช่วยโอกาสทางการศึกษาแก่คนส่วนใหญ่ ทำให้ได้รับการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมยิ่งขึ้น มีความเป็นไปได้ที่ในอนาคตอันใกล้นี้ สื่อการสอนชนิดนี้จะช่วยแบ่งเบาภาระในการจัดการศึกษาอย่างมาก

เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต (2530 : 346) ได้กล่าวถึงวิธีการการสอนนอกระบบโดยวิธีอภิปรายว่า การอภิปรายเป็นกิจกรรมที่นิยมใช้กันตามหน่วยงานต่าง ๆ ส่วนมากจะอภิปรายร่วมกันเพื่อกิจการของหน่วยนั้น ๆ อาจจะเป็นการวางแผน การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น การประเมินผลงานต่าง ๆ การให้ความรู้แก่ผู้ร่วมงาน เมื่อการการอภิปรายสิ้นสุดลงย่อมจะมีการสรุปผลการอภิปรายถ้าการอภิปรายนั้นมีทางเลือกให้มากมายหลายวิธี การสรุปจะทำเพื่อเลือกวิธีที่เหมาะสมที่สุดก่อนนำไปปฏิบัติต่อไป

<u>จิตวิทยาการศึกษากับหลักการสอน</u>

จิตวิทยาการศึกษาเป็นจิตวิทยาประยุกต์แขนงหนึ่งที่นำความรู้ทางจิตวิทยาสาขาต่าง ๆ มาดัดแปลงให้ใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอน จิตวิทยาการศึกษาจะช่วยให้ครูดำเนินการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการสอนได้ถูกต้อง หลักการทางจิตวิทยาการศึกษาที่มีความสำคัญต่อการสอนอาจสรุปโดยย่อได้ดังนี้

1. <u>วุฒิภาวะ</u> (Matutation) หมายถึง การเจริญเติบโตเต็มที่ในวัยต่าง ๆ ตามหลักจิตวิทยา วุฒิภาวะเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้สามารถเรียนรู้ทั้งทางด้านร่างกาย เชาวน์ปัญญา อารมณ์และความสนใจ การนำบทเรียนที่สูงเกินระดับวุฒิของผู้เรียนมาสอนย่อมไม่สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

2. <u>ความพร้อม</u> (Readiness) หมายถึง วุฒิภาวะและความสามารถที่จำเป็นสำหรับการเรียนรู้ ซึ่งมีหลักจิตวิทยามีว่า ผู้เรียนจะแสดงปฏิกิริยาตอบสนองก็ต่อเมื่อมีความพร้อมเท่านั้น เมื่อผู้เรียนมีความพร้อม แต่ถูกขัดขวางไม่ให้แสดงพฤติกรรมจะทำให้เกิดความไม่พอใจ และหลักการสอนมีว่า ผู้สอนต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความพร้อมที่จะเรียนรู้ในสิ่งที่ต้องการสอน โดยหากสังเกตเห็นว่าผู้เรียนยังไม่พร้อมที่จะเรียนรู้ในสิ่งที่ตั้งใจจะสอนก็ควรชลอไว้ก่อน และนำสิ่งที่ผู้เรียนมีความพร้อมอยู่แล้วมาสอนแทน

3. <u>ความสามารถ</u> (Ability) หมายถึง กำลังหรือคุณสมบัติที่เหมาะสมแก่การจัดทำสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งหลักจิตวิทยามีว่า ผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนรู้ต่างกัน ผู้เรียนแต่ละคนจะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ตามระดับความสามารถของตน และหลักการสอนมีว่า การสอนจะต้องคำนึง

ถึงความสามารถของผู้เรียนเป็นสำคัญบทเรียนที่ไม่เหมาะกับความสามารถจะทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายท้อถอย

4. เชาวน์ปัญญา (Intelligence) หมายถึง วิสัยสามารถในการใช้ปัญญาหรือความคิดโดยทั่วไปจะหมายถึงความฉลาดเฉียบแหลมในการแก้ปัญหา การเรียนรู้ การแสดงพฤติกรรมซึ่งหลักจิตวิทยามีว่า ผู้เรียนที่ฉลาดย่อมเรียนรู้ได้ดีกว่าและเร็วกว่าผู้เรียนที่มีระดับเชาวน์ปัญญาต่ำกว่า บทเรียนที่พอเหมาะสมกับระดับเชาวน์ปัญญาจะกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจเอาใจใส่มากขึ้น และหลักการสอนมีว่าการสอนจะต้องคำนึงถึงความแตกต่างทางเชาวน์ปัญญาของผู้เรียนด้วย ผู้สอนควรพยายามดำเนินการสอนในลักษณะที่เด็กช้าสามารถติดตามได้ทันและเด็กฉลาดไม่รู้สึกว่าตนถูกถ่วงมากเกินไป

5. การจูงใจ (Motivation) หมายถึง การกระตุ้นให้ทำกิจกรรมหรือแสดงพฤติกรรมซึ่งหลักจิตวิทยามีว่า ผู้เรียนที่มีแรงจูงใจในการเรียนมาก ย่อมมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงผู้ที่ขาดแรงจูงใจในการเรียนจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และหลักการสอนมีว่า ผู้สอนควรพยายามหาทางกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียน อาจทำได้โดยการเร่งเร้าความสนใจ การชี้แจงจุดมุ่งหมายของบทเรียน การชมเชย การลงโทษ การให้คะแนน เป็นต้น

6. ประสบการณ์ (Experience) หมายถึง ความรู้ที่ได้จากการพบหรือการรับทราบเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งหลักจิตวิทยามีว่า ความรู้และความเข้าใจที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับสิ่งใด ๆ ก็ตามจะเกิดจากการที่ผู้เรียนได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งนั้นโดยตรงและหลักการสอนมีว่า ผู้สอนควรจัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง เกี่ยวกับสิ่งที่จะเรียนรู้ให้มากที่สุด หากจำเป็นต้องใช้ประสบการณ์จำลองก็ควรเลือกให้ใกล้เคียงกับประสบการณ์ตรงมากที่สุดเท่าที่จะทำได้

7. การฝึกหัด (exercise) หมายถึง การทำซ้ำบ่อยครั้ง ซึ่งหลักจิตวิทยามีว่าการทำซ้ำสิ่งที่เรียนรู้บ่อยครั้งจะช่วยให้เข้าใจและจดจำได้ดีขึ้นแต่ถ้าขาดการทำซ้ำจะทำให้ลืมสิ่งที่เรียนรู้นั้นไปทีละน้อย และหลักการสอนมีว่าการสอนวิชาทักษะควรให้มีการทำซ้ำ ๆ เพื่อให้เกิดความชำนาญ สามารถทำให้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว

8. การกระทำ (Doing) หมายถึง พฤติกรรมกลุ่มหนึ่งที่แสดงออกโดยมีความมุ่งหมายที่เป็นเอกรูปซึ่ง หลักจิตวิทยามีว่าความรู้ที่เกิดจากการลงมือกระทำด้วยตนเองเป็นความรู้ที่แจ่มชัด

และแน่นแฟ้นกว่าความรู้ที่ได้มาด้วยวิธีการอย่างอื่นและหลักการสอนมีว่าผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยการกระทำด้วยตนเองมากที่สุด ผู้สอนเพียงแต่คอยแนะนำให้ความช่วยเหลือตามความจำเป็นเท่านั้น

9. <u>ผลที่ได้รับ</u> (Effect) หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นเนื่องจากการทำกิจกรรมหรือแสดงพฤติกรรม ซึ่งหลักจิตวิทยามีว่า กิจกรรมใดที่ทำให้ได้รับผลเป็นที่พอใจจะเป็นแรงกระตุ้นให้ทำกิจกรรมนั้นต่อไปอีกกิจกรรมใดที่ทำให้เกิดผลรับที่ไม่พอใจจะเป็นเครื่องยับยั้งการทำกิจกรรมนั้น และหลักการสอนมีว่า ผู้สอนควรให้ความรู้ได้รับผลของการกระทำโดยเร็วที่สุดเพราะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ดีขึ้นและรวดเร็ว

<u>จิตวิทยาและเทคนิคการสอนผู้ใหญ่</u>

ในการจัดดำเนินงานการศึกษานอกระบบโรงเรียนนั้น ส่วนใหญ่ผู้ที่เข้าเรียน และเข้าร่วมกิจกรรมจะเป็นผู้ใหญ่ พบว่ามีปัญหาในการจัดการเรียนการสอนอยู่มาก คือ ครูผู้สอนส่วนมากเป็นครูที่สอนอยู่ในโรงเรียนปกติอยู่แล้ว มักจะใช้กลวิธีการสอนเด็กมาใช้กับการสอนผู้ใหญ่จึงทำให้การเรียนการสอนผู้ใหญ่ไม่ได้ผลเท่าที่ควร

<u>ศาสตร์ว่าด้วยการสอนผู้ใหญ่</u>

วิธีการสอนผู้ใหญ่ หรือการช่วยให้ผู้ใหญ่เกิดการเรียนรู้ เรียกว่า Andragogy ซึ่งเป็นคำใหม่ในวงการศึกษา ถึงแม้ว่าจะมีการใช้คำนี้มาบ้างแล้วในประเทศเยอรมันตั้งแต่ ค.ศ. 1833 และในระยะทศวรรษที่ผ่านมา ได้รับความนิยมมากขึ้นในประเทศยูโกสลาเวีย ฝรั่งเศส สวิส ฮอลแลนด์ และเยอรมันนี ทำให้ศัพท์ Andragogy เป็นที่รู้จักกันในวงการศึกษาทั่วโลก

คำว่า แอนดรากอจี (Andragogy) นี้ มาจากรากศัพท์ภาษาลาตินว่า Andr แปลว่า คนหรือผู้ใหญ่ และ Agogo = leader แปลว่า การนำผู้ใหญ่ ตรงข้ามกับศาสตร์การสอนผู้ใหญ่ คือ ศาสตร์ว่าด้วยการสอนเด็กเรียกว่า Pedagogy มาจากรากศัพท์ภาษาลาตินว่า paid แปลว่า เด็กและ agogos แปลว่าการนำหรือผู้นำ

Pedagogy จะหมายถึง ศิลป์และศาสตร์ในการสอนเด็กส่วน andragogy หมายถึง ศิลป์และศาสตร์ที่ช่วยให้ผู้ใหญ่เกิดการเรียนรู้ (Art and science of helping adults learn)

จากทฤษฎี แอนดร่ากอจี โนลส์ ได้กล่าวถึงลักษณะเด่นที่มีผลต่อการเรียนการสอนที่ผู้ใหญ่แตกต่างจากเด็กไว้4ประการคือความเข้าใจตนเองประสบการณ์ ความพร้อมและการรู้คุณค่าของเวลา

โนลส์ (knowles. 1978) ได้เสนอแนวคิดเรื่อง andragogy ในหนังสือการศึกษาผู้ใหญ่และการพัฒนาไว้ว่า andragogy เป็นศาสตร์การศึกษาที่มีพื้นฐานอยู่บนวัฒนธรรมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาผู้เรียนเองย่อมเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ทฤษฎีแอนดรากอจีเหมาะสำหรับการจัดการศึกษาทุกระดับ คือทั้งเด็กและผู้ใหญ่ โนลส์ ได้สรุปผลดีของ andragogy ไว้ 3 ประการ คือ

1. ช่วยให้ผู้เรียนหลุดพ้นเป็นอิสระเพราะช่วยให้ผู้เรียนทั้งเยาวชน และผู้ใหญ่มีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถคิดในสิ่งที่สร้างสรรค์

2. การเสวนาแลกเปลี่ยนทัศนะระหว่างผู้เรียนกับผู้สอนทำให้ไม่มีปัญหาขัดแย้งระหว่างครูกับนักเรียน ครูทำหน้าที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้

3. andragogy ไม่ได้แบ่งการศึกษาออกเป็นของเด็กและผู้ใหญ่แต่ช่วยให้มนุษย์เรียนรู้โดยดึงสิ่งดีที่สุดที่เขามีอยู่ในตัวมาใช้ให้เป็นประโยชน์

ศาสตร์ในการช่วยให้ผู้ใหญ่เกิดการเรียนรู้ทั้งแนวคิดของโนลส์ สรุปว่าถ้าผู้จัดการศึกษาผู้ใหญ่ดำเนินการสอนการศึกษานอกระบบโรงเรียนได้เน้นทั้ง 4 ด้านคือ ความเข้าใจตนเอง ประสบการณ์ ความพร้อม และการรู้คุณค่าของเวลา หรือนำไปใช้ได้ ในปัจจุบันการเรียนการสอนครูควรลดบทบาทลง คือ ทำหน้าที่เป็นผู้ชี้แนะ ผู้ประสานงาน และผู้อำนวยความสะดวก หรือทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก Facilitator และผู้เรียนเรียนในบทบาทของลูกค้า (Clientele) คือผู้อำนวยความสะดวกเป็นได้ทั้งผู้เรียน และผู้สอนขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่เหมาะสม บรรยากาศการจัดการเรียนการสอนศึกษาผู้ใหญ่ ควรเน้นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความร่วมมือ การเลือกและการตัดสินใจด้วยตนเอง

<u>บุคลิกภาพที่ดีของครูผู้สอนผู้ใหญ่</u>

โนลส์ (Knowles. 1978) ได้กล่าวถึงบุคลิกภาพที่ของครูผู้สอนผู้ใหญ่ประกอบด้วย

1. ทักษะในการสอน
2. มีอารมณ์ขัน
3. มีความสามารถที่จะเข้ากับผู้เรียนได้
4. มีใจกว้าง
5. มีความรู้ดี
6. มีความอดทน
7. มีท่าทางสง่างาม
8. ให้เกียรติผู้เรียน
9. มีเสียงไพเราะ
10. มีความยุติธรรมและปราศจากความลำเอียง
11. ให้เวลาแก่ผู้เรียน
12. สนใจเนื้อหาวิชาอยู่เสมอ
13. มีอุดมการณ์
14. มีความจริงใจและสัจจะ
15. มีความคิดริเริ่ม
16. มีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี

<u>การปรับปรุงการสอนให้ดีขึ้น</u>

เพื่อให้ผู้เรียนได้เปลี่ยนพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้นการปรับปรุงการสอนทางหนึ่งคือ ให้ผู้เรียนได้วิจารณ์การสอน แล้วนำเอาข้อบกพร่องต่าง ๆ มาปรับปรุงให้ดีขึ้น นอกจากนั้นดูผลสะท้อนกลับจากผู้เรียน ผู้สอนจะได้ข้อมูลย้อนกลับจาก

1. การสอบไล่ การทดสอบต่าง ๆ
2. การสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนในห้องเรียน
3. การพูดคุยกับผู้เรียนนอกห้องเรียน

<u>วิธีการปรับปรุงการเรียนการสอนผู้ใหญ่</u>

ประการแรก ศึกษาวิธีการสอนแบบต่าง ๆ จากครูผู้สอนด้วยกัน โดยการสังเกตการสอน การสัมมนา การสอนแบบใหม่ การอ่านจากนิตยสารและผลงานการวิจัยด้านการศึกษาผู้ใหญ่พยายามทดลองการสอนโดยใช้เทคนิคใหม่ ๆ เช่น การทัศนศึกษา การใช้กรณีตัวอย่าง การระดมพลังสมอง เป็นต้น

ประการที่สอง พยายามแก้อุปสรรคที่ทำให้ไม่ทดลองใช้เทคนิควิธีสอนแบบใหม่ ๆ ได้แก่ ความเทคนิคในการสอนแบบเดิมย่อมง่ายกว่าการสอนแบบใหม่กลัวว่าบทบาทของความเป็นครูจะน้อยลง กลัวว่าจะไม่ได้ผลดีกลัวเพื่อนครูด้วยกันจะต่อต้าน เป็นต้น

การสอนผู้ใหญ่ควรจะใช้เทคนิคหลาย ๆ วิธีในสถานการณ์ที่ต่าง ๆ กันจัดบทเรียนให้สนองความสนใจ และความต้องการของผู้เรียน ใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ช่วยในการสอนเพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ (Learning) การเรียนรู้หมายถึง

การค้นพบ (to fine out)

การรู้ (to come to know)

การรู้สิ่งต่าง ๆ อย่างไร (to come to know how)

การได้รับความรู้หรือทักษะ(to acquire knowledge or skill)

การเข้าใจ (to fix in mind)

การฝึกนิสัย (to acquire a habit)

<u>การนำจิตวิทยาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนผู้ใหญ่</u>

ศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ ศาลยาชีวิน. (2530 : 21) ได้กล่าวถึงการนำจิตวิทยาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนผู้ใหญ่ไว้ 7 ประการดังนี้

1. การสร้างบรรยากาศเพื่อเตรียมความพร้อมของผู้เรียน ควรจัดห้องเรียนให้น่าเรียน ควรมีการปฐมนิเทศในการต้อนรับ และแนะนำสมาชิกสร้างบรรยากาศเป็นกันเอง การใช้จิตวิทยาการสื่อสารมาประยุกต์ในการสร้างบรรยากาศเพื่อจูงใจผู้เรียน

2. การจัดโครงสร้างขององค์การ ควรวางแผนการเรียนร่วมกัน โดยใช้กระบวนการกลุ่มหรือกลุ่มสัมพันธ์

3. การศึกษาวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียน เริ่มต้นจากการสร้างเกณฑ์สมรรถภาพที่พึงประสงค์ ซึ่งอาจได้มาจากผลการวิจัย จากแนวคิดของผู้เชี่ยวชาญจากการวิเคราะห์งาน วิเคราะห์อาชีพ หรือวิเคราะห์หลักสูตร

4. การกำหนดวัตถุประสงค์ในการสอบ ความรู้ทางจิตวิทยาเกี่ยวกับหมวดหมู่พฤติกรรม ทฤษฎีการเรียนรู้ และทฤษฎีการแนะแนวและการให้คำปรึกษาหารือเป็นสิ่งจำเป็น การกำหนดวัตถุประสงค์ในการสอนควรคำนึงถึงความต้องการของผู้เรียนโดยให้ผู้เรียนเป็นผู้เลือกทิศทางการเรียนของตน ครูเป็นที่ปรึกษาร่วมคิดร่วมวางแผนเท่านั้น

5. การจัดแผนการสอนประกอบด้วย การจัดระเบียบหน่วยการเรียน การเตรียมการสอน และการจัดวิธีการเรียนว่าจะจัดเป็นกลุ่ม หรือเป็นรายบุคคล รวมถึงเทคนิคการสอน

6. การดำเนินการสอน

7. การประเมินผลผู้เรียน

<u>แนวคิดของนักการศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของผู้ใหญ่</u>

ศุภร ศรีแสน (2534 : 19-28) ได้รวบรวมแนวคิดของนักการศึกษาไว้ดังนี้

ไอแวน อิลลิช (Ivan Illich) ได้โจมตีระบบโรงเรียนปกติได้เขียนหนังสือให้ "เลิกล้มระบบโรงเรียน" เขาให้เหตุผลว่า โรงเรียนในปัจจุบันไม่ได้สอนให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เพราะเน้นความสำคัญของครูมากเกินไป เน้นความสำคัญของคะแนนการสอบประกาศนียบัตรมากเกินไป

เปาโล แฟร์ (Paulo Freire) ให้ทัศนะว่า การศึกษาจะต้องสามารถช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจ และรับผิดชอบต่อตนเองและโลกที่ตนอาศัยอยู่เสียก่อน โดยการสอนแบบวิธีคิดย้อนกลับ (Reflective Thinking) ตามด้วยการกระทำและการคิดย้อนกลับต่อไปอีก เป็นการฝึกฝนให้ผู้เรียนมีมโนธรรมสำนึก (Conscientization) เป็นการสอนแบบสนทนาพาที และการปฏิบัติ (Praxis) แฟร์โจมตีการสอนของครูโดยการบอกทุกวิธีว่าเป็น "ระบบฝากเงินธนาคาร"

ซึ่งหมายถึง การเคลื่อนย้ายความรู้ออกจากหัวของครู และนำไปฝากไว้กับหัวของนักเรียน เขาเน้นให้ใช้การสอนแบบชี้ปัญหา (Problem Posing Education)

คาร์ล โรเจอร์ส (Carl Rogers) เป็นการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ครูมีหน้าที่ 2 บทบาท คือ เป็นสมาชิกของกลุ่มผู้เข้าร่วมเรียน และเป็นผู้นำการเรียน ผู้สอนจะต้องสร้างบรรยากาศของการมีส่วนร่วมในกลุ่ม เป็นผู้ทำให้สมาชิกของกลุ่มได้ชี้แจงจุดมุ่งหมายของตนเอง ช่วยแนะแหล่งวิทยาการกิจกรรมการเรียนการสอนควรจะเน้นที่ตัวผู้เรียน เพื่อจะให้ผู้เรียนมีอิสรภาพมากขึ้นให้เขาเลือกเองว่าเขาจะเรียนอะไร และเรียนที่ไหน อย่างไร

อับราฮัม มาสโลว์ (Abraham Maslow) เน้นการเรียนการสอนให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง มาสโลว์ได้กล่าวว่า มนุษย์มีความต้องการ 5 ขั้น คือ ปัจจัยสี่ ความปลอดภัย ความรัก ความมีชื่อเสียง และการรู้จักตนเอง (Self Axtualization) ซึ่งหมายถึงความเป็นมนุษย์ เช่น การพยายามทำในสิ่งที่ดีในตัวเรา มีความพอใจในความสามารถพิเศษของตนมากขึ้นมีความเข้าใจในความเจริญก้าวหน้าของตนทำให้ตนมีอิสระมากขึ้น ในที่สุดก็จะมีอำนาจมากขึ้นในการปรุงแต่ง และเปลี่ยนแปลงสังคม ดร.ไลรา ได้เสนอวิธีสอนให้คนเข้าใจตนเอง 4 แบบคือ

1. ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง
2. การเรียนจากเพื่อน
3. การส่งเสริมให้รู้จักตนเองในทางที่ถูก
4. การมีจินตนาการสร้างสรรค์

แจ๊ค เมอริโซ (Jack Merizow) ได้เสนอให้ใช้วิธีสอนแบบกิจกรรมกลุ่มเขากล่าวว่า การเรียนเป็นกลุ่มเป็นวิธีที่ดีสุด ในการที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมเทคนิคเกี่ยวกับกิจกรรมกลุ่ม ได้แก่ การระดมพลังสมองการฝึกฝนมนุษยสัมพันธ์ การรวมกลุ่ม การเล่นเกมสมมุติ เป็นต้น

เอ็ดเวอร์ด ธอร์นไดค์ (Edward Thorndike) ได้ทดลองค้นคว้าเปรียบเทียบความสามารถในการเรียนรู้ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ว่า "การเรียนของคนเราลดลงช้ามากและลดลงเพียงเล็กน้อย เมื่ออายุเลยยี่สิบห้าปีไปแล้ว" ซึ่งก็เข้ากับคำคมที่ว่า "ไม่มีใครที่จะแก่เกินเรียน"

เออร์วิ่ง ลอร์จ (Irving Lorge) ได้วิจัยเกี่ยวกับการเรียนของผู้ใหญ่พบว่า สิ่งที่ลดลงหรือเสื่อมลงเมื่ออายุมากขึ้นไม่ใช่พลังหรือความสามารถทางสมองแต่เป็นความเร็วทางการเรียน

แมลโคล์ม โนล์ส (Malcolm Knowles) เป็นผู้บัญญัติศัพท์ "ANDRA-GOGY" แปลว่า เป็นศาสตร์ และศิลปที่ช่วยให้ผู้ใหญ่เรียนรู้เขากล่าวว่า ผู้เรียนจะเรียนได้มากที่สุดเมื่อวิธีการเรียนและเทคนิคการสอนให้ผู้เรียนมีส่วนเกี่ยวข้อง (Involve) ในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ฉะนั้น ผู้สอนจึงต้องการเทคนิคที่ช่วยให้ผู้เรียนได้สำรวจความต้องการของตนเอง วางเป้าหมายของตัวเอง มีส่วนรับผิดชอบในการจัดและดำเนินประสบการณ์การเรียนต่าง ๆ และประเมินหลักสุตร หรือโปรแกรมของตนเองด้วย โนลส์ยังกล่าวถึง ลักษณะที่แตกต่างระหว่างผู้ใหญ่กับเด็ก 4 ด้านคือ การเข้าใจตนเอง ประสบการณ์ ความพร้อม และการรู้คุณค่าของเวลา

โรเบอร์ต ฮาวิเฮอร์ท (Robert Havihurst) ได้แบ่ง วัยผู้ใหญ่ออกเป็น 3 วัยคือ

1. ผู้ใหญ่วัยต้น อายุระหว่าง 18-35 ปี เป็นวัยแรก วัยหนุ่มแน่นและวัยก่อร่างสร้างตัว
2. ผู้ใหญ่วัยกลางคน อายุระหว่าง 36-60 ปี
3. ผู้ใหญ่วัยสูงอายุ อายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป

การจัดหลักสูตรสำหรับผู้ใหญ่ จึงควรให้เหมาะสมกับวัยและความต้องการของผู้ใหญ่

ครอส (Crow. 1967 : 98) ได้กล่าวถึงอุปสรรคที่ทำให้การเรียนรู้ของผู้ใหญ่ไม่ได้ผลดีมี 3 ด้านคือ

1. <u>อุปสรรคด้านสถานการณ์</u> (Situational Barriers) ได้แก่ ด้านการเงินเป็นค่าหนังสือ ค่าเล่าเรียน และค่าเลี้ยงดูเด็ก ไม่มีเวลาพอรับผิดชอบงานบ้าน รับผิดชอบการทำงาน ไม่มีคนเลี้ยงดูลูก การคมนาคมไม่สะดวกขาดสถานที่จะศึกษาปฏิบัติ เพื่อนและครอบครัวไม่ชอบการเรียนรู้

2. <u>อุปสรรคทางด้านการจัดการ</u> (Instituional Barriers) มีดังนี้ ขาดข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องที่จะเรียนหลักสูตรที่เปิดให้เรียนไม่ตรงกับความต้องการของผู้เรียน ขาดคุณสมบัติที่จะเข้าเรียน เรียนไปโดยไม่ได้หน่วยกิต หรือปริญญาบัตร และตารางที่จัดให้ไม่ตรงกับเวลาว่างของผู้เรียน

3. อุปสรรคด้านอารมณ์และทัศนคติต่อการเรียน ประกอบด้วย กลัวไปว่า แก่เกินไปที่จะเรียน ขาดความเชื่อมั่น เคยได้คะแนนต่ำในการเรียน ไม่ชอบการศึกษาเพิ่มเติม ไม่ชอบโรงเรียนและชั้นเรียน ไม่รู้ว่าจะเรียนอะไร และเรียนไปเพื่ออะไร

เพราะฉะนั้นการที่จะจัดการเรียนรู้ให้กับผู้ใหญ่ได้ผลดีควรแก้ไขอุปสรรคทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านสถานการณ์ ด้านการจัดการ และด้านอารมณ์ และทัศนคติของผู้เรียน

กล่าวโดยสรุปถึงหลักสูตรในการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ มีดังนี้

1. แรงจูงใจ แบ่งเป็นแรงจูงใจซึ่งอาจเกิดภายนอก และแรงจูงใจซึ่งเกิดภายในแรงจูงใจทั้งสองอย่างมีผลต่อการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

2. ผู้ใหญ่จะเรียนได้ดี ถ้าสิ่งที่เรียนมีความหมายและมีประโยชน์ต่อเขา หรือตรงเป้าหมายของผู้เรียน

3. การเรียนจะได้ผลดี ถ้าผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการเรียน และผู้เรียนได้เรียนโดยการฝึกปฏิบัติ

4. เรียนเพิ่มเติม ผู้ใหญ่จะเรียนได้ดีเมื่อสิ่งที่เรียนใหม่คล้องจองกับประสบการณ์เดิม

5. ความพร้อมมีมากสำคัญต่อการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

6. การเรียนรู้ที่ดีของผู้ใหญ่ให้คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

7. การตั้งระดับความทะเยอทะยาน และความคาดหวังของผู้เรียนมี ผลต่อการเรียนรู้

8. การทราบผลสัมฤทธิ์ของการเรียนมีผลต่อการเรียนของผู้ใหญ่

9. ประสบการณ์มีผลกระทบเทือนต่อการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ ควรให้ผู้ใหญ่ได้เรียนรู้ด้วยวิธีนำตนเอง

10. หลักการเรียนรู้ของผู้ใหญ่คำนึงถึงความต่อเนื่องความสำเร็จและการนำไปปรับปรุงพฤติกรรมของผู้เรียนให้ดีทั้งในด้านความรู้ ทัศนคติและทักษะด้านต่าง ๆ

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้ศึกษาวิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

<u>ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง</u>

1. ประชากร ประชากรที่ทำการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้เป็นหัวหน้าโครงการที่ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการตามโครงการอีสานเขียวระหว่างปีงบประมาณ 2531-2535 จำนวนทั้งสิ้น 810 คน ใน 810 โครงการ

2. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

<u>กลุ่มที่ 1</u> หัวหน้าโครงการที่ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการตามโครงการอีสานเขียว ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2531-2535 จำนวน 450 คน จากจำนวนทั้งหมด 810 คนโดยการสุ่มตัวอย่าง อย่างมีขั้นตอน โดยดำเนินการดังนี้

ขั้นที่ 1. แบ่งกลุ่มหัวหน้าโครงการตามแผนการดำเนินงานหลัก 3 แผนงาน คือ

1.1 แผนงานฟื้นฟูสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ 150 คน

1.2 แผนงานสร้างงานและยกระดับรายได้ 150 คน

1.3 แผนงานพัฒนาคุณภาพชีวิต 150 คน

ขั้นที่ 2. แบ่งกลุ่มหัวหน้าโครงการในแต่ละแผนการดำเนินงานหลักทั้ง 3 แผนงาน โดยใช้ปีงบประมาณที่ดำเนินการทั้ง 5 ปีเป็นเกณฑ์ ดังนี้

2.1 โครงการที่ดำเนินงานในปีงบประมาณ 2531

2.2 โครงการที่ดำเนินงานในปีงบประมาณ 2532

2.3 โครงการที่ดำเนินงานในปีงบประมาณ 2533

2.4 โครงการที่ดำเนินงานในปีงบประมาณ 2534

2.5 โครงการที่ดำเนินการในปีงบประมาณ 2535

ขั้นที่ 3. สุ่มรายชื่อหัวหน้าโครงการตามขั้นตอนที่ได้แบ่งไว้ปีละ 90 คนเพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างหัวหน้าโครงการจำนวน 450 คน ดังตาราง 1

ตาราง 1 ประชากรและจำนวนกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1

ปีที่ดำเนินการ	2531		2532		2533		2534		2535		รวม
แผนงาน	P	S	P	S	P	S	P	S	P	S	
แผนงานที่ 1	38	30	44	30	39	30	36	30	39	30	150
แผนงานที่ 2	41	30	60	30	57	30	73	30	75	30	150
แผนงานที่ 3	49	30	70	30	53	30	81	30	75	30	150
รวม	128	90	174	90	149	90	190	90	189	90	450

P คือ ประชากร

S คือ กลุ่มตัวอย่าง

<u>กลุ่มที่ 2</u> คือ รายงานของหัวหน้าโครงการที่ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการตามโครงการอีสานเขียว ตั้งแต่ปีประมาณ 2531-2535 จำนวน 450 โครงการจากจำนวนทั้งหมด 810 โครงการ ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างอย่างมีขั้นตอนเช่นเดียวกัน

<u>เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล</u>

1. <u>เครื่องมือที่ใช้แบ่งออกเป็น 2 ชนิดด้วยกัน</u>

1.1 แบบสอบถามข้อมูลการใช้กิจกรรมการศึกษานอกระบบที่ใช้โดยหัวหน้าโครงการที่ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการตามโครงการอีสานเขียวตั้งแต่ปี พ.ศ.2531-2535 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบเลือกกา (Check List) และมีข้อมูลสุดท้ายเป็นปลายเปิด หัวข้อที่ให้เลือกกาเป็นรายชื่อกิจกรรมการศึกษานอกระบบจำนวน 9 รายการ ซึ่งได้มาจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ส่วนข้อสุดท้ายเป็นคำถามปลายเปิดให้ระบุกิจกรรมที่นอกเหนือจากกิจกรรมที่มีให้กาข้างต้น

1.2 แบบแจงนับความถี่ของกิจกรรมการศึกษานอกระบบ ที่หัวหน้าโครงการได้ใช้ในการดำเนินการของโครงการต่าง ๆ โดยตรวจสอบหาข้อมูลจาก รายงานการดำเนินการของหัวหน้าโครงการ แต่ละโครงการที่ได้รายงานมายังศูนย์อำนวยการช่วยเหลือประชาชนตามแนวพระราชดำริเพื่อพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2. <u>วิธีการสร้างเครื่องมือ</u>

ศึกษาการจำแนกประเภทของกิจกรรมการศึกษานอกระบบ จากเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อลงรายละเอียดในแบบสอบถามให้ครบตามจำนวนกิจกรรมแล้วจัดกลุ่มเรียงลำดับตามคุณลักษณะที่แตกต่างของกิจกรรมแต่ละประเภท

<u>การเก็บรวบรวมข้อมูล</u>

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยแยกการรวบรวมข้อมูลทั้ง 2 ประเภทที่ได้รับ คือ

1. รวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามที่ส่งไปให้หัวหน้าโครงการ (Primary Source)

2. รวบรวมจากการวิเคราะห์กิจกรรมการศึกษานอกระบบที่แต่ละโครงการได้ รายงานมายังศูนย์อำนวยการช่วยเหลือประชาชนตามแนวพระราชดำริเพื่อพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (Secondary Source)

<u>การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล</u>

การวิเคราะห์ข้อมูลกระทำดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาเพื่อแจงนับตามข้อมูลจริงที่หัวหน้าโครงการแต่ละโครงการได้ตอบแบบสอบถามมา

2. ทำการแจงนับกิจกรรมการศึกษานอกระบบ ที่หัวหน้าโครงการแต่ละโครงการได้รายงานผลการดำเนินการมายังศูนย์อำนวยการช่วยเหลือประชาชนตามแนวพระราชดำริเพื่อพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการเปรียบเทียบสัดส่วนและอัตราส่วนร้อยละ

<u>สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล</u>

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล เป็นสถิติอย่างง่ายที่สามารถระบุความถูกต้องของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองกับกลุ่มประชากรที่ศึกษา

สถิติที่ใช้คือ ร้อยละเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของกิจกรรมการศึกษานอกระบบแต่ละรูปแบบ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อง่ายต่อการเข้าใจผู้วิจัยได้แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างหัวหน้าโครงการที่ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลที่ได้จากการศึกษารายงานของกลุ่มตัวอย่างหัวหน้าโครงการ

ตอนที่ 1 ข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างหัวหน้าโครงการย่อย จำนวน 450 คนที่ให้ความร่วมมือทำให้ได้ข้อมูลต่าง ๆ ตามความต้องการของการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยขอนำเสนอข้อมูลที่ได้รับจากการรวบรวมเพื่อให้เข้าใจได้ง่าย ตามลำดับดังนี้

1. รายละเอียดของโครงการที่หัวหน้าโครงการดำเนินงาน ข้อมูลที่ได้รับจากกลุ่มตัวอย่าง 450 คน สามารถแสดงให้เห็นได้ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 2 รายละเอียดที่ได้รับจากการรวบรวมข้อมูลโครงการจากแบบสอบถาม

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
ประเภทของโครงการ		
– ประเภทวิจัย	59	13.11
– ประเภทปฏิบัติการ	226	50.22
– ประเภทฝึกอบรม	165	36.66
รวม	450	100.00

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
โครงการดำเนินตามแผนงาน		
1.แผนงานฟื้นฟูสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ	150	33.33
2.แผนงานยกระดับรายได้และสร้างงาน	150	33.33
3.แผนงานพัฒนาคุณภาพชีวิต	150	33.33
รวม	450	99.99
ปีงบประมาณที่ดำเนินการ		
- ปี 2531	90	20.00
- ปี 2532	90	20.00
- ปี 2533	90	20.00
- ปี 2534	90	20.00
- ปี 2535	90	20.00
รวม	450	100.00

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
กลุ่มเป้าหมาย		
– เด็กและเยาวชน	249	55.33
– สตรี	37	8.22
– ผู้นำกลุ่มต่าง ๆ	155	34.44
– หัวหน้าครอบครัว	9	2.00
รวม	450	100.00

จากตาราง 2 พบว่าประเภทของโครงการที่ดำเนินการตามโครงการอีสานเขียว ส่วนใหญ่เป็นโครงการประเภทปฏิบัติการ (ร้อยละ 50.22) เป็นโครงการประเภทฝึกอบรม รองลงมา (36.66) ประเภทวิจัยน้อยที่สุด (13.11) นั่นคือโครงการอีสานเขียว มีลักษณะโครงการส่วนใหญ่เป็นโครงการประเภทปฏิบัติการ ประเภทฝึกอบรม และประเภทวิจัย เรียงตามลำดับ

การดำเนินการตามแผนงาน โครงการที่ดำเนินการตามแผนงานทั้ง 3 แผน มีจำนวนเท่ากันทั้ง 3 แผนงาน คือแผนงานละ 150 โครงการ ที่มีจำนวนเท่ากันเนื่องจากได้รับการคัดเลือกมาอย่างมีขั้นตอน และกำหนดให้มีจำนวนเท่ากันทั้ง 3 แผนงาน

ปีงบประมาณที่ดำเนินการ ปีงบประมาณที่หัวหน้าโครงการที่ดำเนินการตามโครงการอีสานเขียว ที่นำมาเป็นกลุ่มตัวอย่างทั้ง 5 ปี มีจำนวนปีละ 90 โครงการ (ร้อยละ 20.00) รวม 5 ปี จำนวน 450 โครงการ (ร้อยละ 100.00)

กลุ่มเป้าหมายที่หัวหน้าโครงการกำหนดไว้ในการดำเนินการ จะเห็นได้ว่าโครงการที่ดำเนินการตามโครงการอีสานเขียวส่วนใหญ่เป็นโครงการที่กำหนดกลุ่มเป้าหมาย

เป็นเด็กและเยาวชน (ร้อยละ 55.33) เน้นผู้นำกลุ่มต่าง ๆ รองลงมาคือ (34.44) กลุ่มสตรี (ร้อยละ 8.22) และเป้าหมายเป็นหัวหน้าครอบครัว น้อยที่สุด (ร้อยละ 2.00) ส่วนเป้าหมายที่เป็นคนชราไม่มี

ตาราง 3 รายละเอียดของโครงการที่หัวหน้าโครงการดำเนินงานในส่วนจุดมุ่งหมาย

รายละเอียดของโครงการ	จำนวนโครงการ	คิดเป็นร้อยละ
จุดมุ่งหมาย		
1. เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน	218	48.44
2. เพื่อสร้างงานและยกระดับรายได้	138	30.67
3. เพื่อสร้างสำนึกในการรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ	94	20.89
รวม	450	100.00
วิธีดำเนินการ		
1. ใช้จุดมุ่งหมายเป็นหลัก	152	33.78
2. ใช้ปัญหาเป็นหลัก	102	22.67
3. ใช้วิธีระบบเป็นหลัก	23	5.10
4. ไม่มีข้อมูล(ไม่กรอกคำตอบ)	173	38.44
รวม	450	100.00

ตาราง 3 (ต่อ)

การประเมินผล	จำนวนโครงการ	คิดเป็นร้อยละ
1. ใช้จุดมุ่งหมายเป็นเกณฑ์ประเมิน	115	25.55
2. ให้ผู้รับเป็นผู้ประเมิน	34	7.55
3. ให้บุคคลภายนอกเป็นผู้ประเมิน	28	6.22
4. ประเมินผลด้วยตนเอง	183	40.66
รวม	450	100.00

จากตาราง 3 พบว่าข้อมูลที่ได้รับจากการตอบแบบสอบถาม ของหัวหน้าโครงการในการตอบแบบสอบถามตอนที่ 2 ในหัวข้อรายละเอียดของโครงการที่ดำเนินการข้อ 1.1 ถามถึงจุดมุ่งหมายของการดำเนินโครงการ มีผู้ตอบแบบสอบถามครบ 450 คน (ร้อยละ 100)

2. <u>กิจกรรมการศึกษานอกระบบ</u> จากคำถามในแบบสอบถามตอนที่ 2 ข้อ 2 ถามถึงระดับของการใช้กิจกรรมที่หัวหน้าโครงการใช้ในการให้การศึกษานอกระบบแก่ประชาชนเป้าหมาย ซึ่งการตอบใช้แบบเลือกตอบแบบค่าระดับคะแนน (Rating Scale) แบบ 5 ระดับ คือ ระดับคำตอบมากที่สุด ระดับคำตอบมาก ระดับคำตอบปานกลาง ระดับคำตอบน้อย และระดับคำตอบน้อยมากผู้วิจัยได้แทนค่าความคิดเห็นด้วยระดับคะแนนดังนี้

ระดับคำตอบ มากที่สุด ให้ค่าระดับคะแนนเป็น 5

ระดับคำตอบ มาก ให้ค่าระดับคะแนนเป็น 4

ระดับคำตอบ ปานกลาง ให้ค่าระดับคะแนนเป็น 3

ระดับคำตอบ น้อย ให้ค่าระดับคะแนนเป็น 2

ระดับคำตอบ น้อยมาก ให้ค่าระดับคะแนนเป็น 1

หลังจากให้ค่าระดับคะแนนของคำตอบแล้ว นำคะแนนของแต่ละข้อที่ได้รับมาหาค่าเฉลี่ยของแต่ละข้อ โดยแปลงระดับคะแนนเฉลี่ยเป็นค่าระดับคะแนน ดังนี้

กิจกรรมที่ใช้มากที่สุด ค่าระดับคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.51-5.00

กิจกรรมที่ใช้มาก ค่าระดับคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.51-4.50

กิจกรรมที่ใช้ปานกลาง ค่าระดับคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 2.51-3.50

กิจกรรมที่ใช้น้อย ค่าระดับคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.51-2.50

กิจกรรมที่ใช้น้อยที่สุด ค่าระดับคะแนนเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.50

ข้อมูลที่ได้รับจากการรวบรวมผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับและแสดงผลไว้ดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 4 กิจกรรมที่ใช้ในการให้การศึกษานอกระบบโรงเรียนของหัวหน้าโครงการ

กิจกรรมที่ใช้ให้การศึกษานอกระบบ	คะแนนเฉลี่ย	ระดับ	ลำดับที่
1. การอภิปรายเป็นกลุ่ม	2.10	น้อย	6
2. การบรรยาย	4.56	มากที่สุด	1
3. การแสดงบทบาทสมมุติ	1.52	น้อย	9
4. การให้ศึกษาด้วยตนเอง	1.55	น้อย	8
5. การใช้วิทยากรให้ความรู้	4.54	มากที่สุด	2
6. การใช้กรณีตัวอย่าง	1.43	น้อยที่สุด	10
7. การระดมพลังสมอง	1.56	น้อย	7
8. การเรียนภาคปฏิบัติ	4.51	มากที่สุด	3
9. การทัศนศึกษานอกสถานที่	2.53	ปานกลาง	5
10. การใช้โสตทัศนศึกษา	3.57	มาก	4

จากตาราง 4 พบว่ากิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่หัวหน้าโครงการใช้มากที่สุด คือ การบรรยาย (4.56) การใช้วิทยากรให้ความรู้ (4.54) และการเรียนภาคปฏิบัติ (4.51) เป็นกิจกรรมที่หัวหน้าโครงการใช้รองลงมา กิจกรรมทั้ง 3 กิจกรรมอยู่ในระดับการใช้มากที่สุด (คะแนนเฉลี่ยเกินกว่า 4.51 ขึ้นไป) การใช้โสตทัศนศึกษา (3.57) เป็นกิจกรรมที่ใช้มากเป็นลำดับที่ 4 แต่ยังอยู่ในระดับ การใช้มาก (คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 3.51 - 4.50) ส่วนกิจกรรมลำดับที่ 5 การทัศนศึกษานอกสถานที่ (2.53) ลำดับที่ 6 การอภิปรายกลุ่ม (2.10) ลำดับที่ 7 การระดมพลังสมอง (1.56) ลำดับที่ 8 การให้ศึกษาด้วยตนเอง (1.55) ลำดับที่ 9 การแสดงบทบาทสมมุติ (1.52) และลำดับที่ 10 การใช้กรณีตัวอย่าง (1.43) จะเห็นว่ากิจกรรมตั้งแต่ลำดับที่ 5 ถึงลำดับที่ 10 นั้น ค่าคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับการใช้เพียงปานกลาง และระดับการใช้น้อย

3. <u>ความคิดเห็นของหัวหน้าโครงการ</u> จากข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถามในตอนที่ 3 ในส่วนที่ถามความคิดเห็นของหัวหน้าโครงการเกี่ยวกับการใช้กิจกรรมการศึกษานอกระบบ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับ ดังตาราง 5 - 7

ตาราง 5 ความคิดเห็นที่มีต่อการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบของหัวหน้าโครงการด้านเทคนิควิธีการ

ด้านเทคนิควิธีการ	ความถี่	ร้อยละ
1.การใช้กิจกรรมขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของเนื้อหา	52	27.81
2.การใช้กิจกรรมขึ้นอยู่กับโอกาสและเวลา	41	21.92
3.การใช้กิจกรรมหัวหน้าโครงการเป็นผู้พิจารณา	32	17.12
4.การใช้กิจกรรมต้องดูความพร้อมของผู้รับ	35	18.72
5.การใช้กิจกรรมขึ้นกับงบประมาณที่มี	27	14.43
รวม	187	100.00

จากตาราง 5 พบว่าด้านเทคนิควิธีการ หัวหน้าโครงการส่วนใหญ่กำหนดการใช้กิจกรรมโดยขึ้นกับความเหมาะสมของเนื้อหาที่จะถ่ายทอด (ร้อยละ 27.81) การจัดกิจกรรมสำหรับประชาชนขึ้นกับโอกาสและเวลา (ร้อยละ 21.92) หัวหน้าโครงการเป็นผู้พิจารณาว่าควรจัดกิจกรรม (ร้อยละ 17.12) การจัดกิจกรรมขึ้นกับความพร้อมของผู้รับ (ร้อยละ 18.72) การจัดกิจกรรมขึ้นอยู่กับงบประมาณ (ร้อยละ 14.43)

ตาราง 6 ความคิดเห็นที่มีต่อการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบของหัวหน้าโครงการด้านสื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรม

ด้านสื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรม	ความถี่	ร้อยละ
1. การเลือกใช้สื่อต้องคำนึงถึงว่าเหมาะสมกับผู้รับ	58	35.15
2. สื่อที่ใช้ต้องมีความเหมาะสมกับเนื้อหา	46	27.87
3. สื่อที่ใช้ต้องมีความถูกต้องของเนื้อหา	39	23.65
4. สื่อที่นำมาใช้ต้องเหมาะสมกับสถานการณ์	22	13.33
รวม	165	100.00

จากตาราง 6 พบว่าด้านใช้สื่อในกิจกรรม หัวหน้าโครงการมีหลักการในการเลือกใช้สื่อดังนี้ การเลือกใช้สื่อต่าง ๆ ต้องคำนึงถึงว่าเหมาะสมกับผู้รับเป็นอันดับแรก (ร้อยละ 35.15) ต้องมีความเหมาะสมกับเนื้อหาที่จะถ่ายทอด (ร้อยละ 27.87) ความถูกต้องของเนื้อหาที่มีในสื่อต้องถูกต้องเหมาะสม (ร้อยละ 23.65) ต้องเหมาะสมกับสถานการณ์ (ร้อยละ 13.33)

ตาราง 7 ความคิดเห็นที่มีต่อการใช้กิจกรรมการศึกษานอกระบบด้านความเหมาะสม

ด้านความเหมาะสม	ความถี่	ร้อยละ
1. เห็นว่าเหมาะสมที่จะใช้กิจกรรมการศึกษานอกระบบ	450	100.00
2. เห็นว่าไม่เหมาะสมที่จะใช้กิจกรรมการศึกษานอกระบบ	-	0.00
รวม	450	100.00

จากตาราง 7 พบว่าด้านความเหมาะสมของการใช้กิจการ หัวหน้าโครงการได้ให้ความคิดเห็นเป็นเอกฉันท์ (ร้อยละ 100.00) ว่ามีความจำเป็นที่จะต้องจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบ ในการดำเนินการพัฒนาประชาชนเป้าหมายตามโครงการที่กำหนดเพราะทำให้เกิดความเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น ประชาชนจะสามารถเข้าใจได้ง่ายและการรับรู้จะถูกต้อง

ตอนที่ 2 ข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษารายงานของกลุ่มตัวอย่างหัวหน้าโครงการ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากรายงานที่หัวหน้าโครงการรายงาน ข้อมูลที่ได้วิเคราะห์จากรายงานที่หัวหน้าโครงการ กลุ่มตัวอย่างส่วนที่ 2 ที่รายงานผลการดำเนินการมายังศูนย์อำนวยการช่วยเหลือประชาชนตามแนวพระราชดำริผู้วิจัยสุ่มกลุ่มตัวอย่างมาศึกษา 450 โครงการ จาก 810 โครงการ รายละเอียดของโครงการที่หัวหน้าโครงการดำเนินงาน ข้อมลที่ได้รับจากการรายงานของหัวหน้าโครงการที่สุ่มเป็นกลุ่มตัวอย่าง 450 โครงการ สามารถแสดงแยกได้เป็น 3 ประเภท ได้แก่ ประเภทวิจัย 66 โครงการ ประเภทปฏิบัติการ 169 โครงการ และประเภทฝึกอบรม 215 โครงการ

ตาราง 8 รายละเอียดที่ได้รับจากการวิเคราะห์รายงานในเรื่องการดำเนินการตามแผนงาน

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
โครงการดำเนินการตามแผนงาน		
1.แผนงานฟื้นฟูสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ	115	25.43
2.แผนงานยกระดับรายได้และสร้างงาน	192	42.72
3.แผนงานพัฒนาคุณภาพชีวิต	143	31.85
รวม	450	100.00

จากตาราง 8 โครงการที่ดำเนินการตามแผนงานทั้ง 3 แผน แผนงานยกระดับรายได้และสร้างงาน มีโครงการมากที่สุด คือ 192 โครงการ (ร้อยละ 42.72) แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตรองลงมา 143 โครงการ (ร้อยละ 31.85) และแผนงานฟื้นฟูสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติน้อยที่สุด 115 โครงการ (25.43)

ตาราง 9 ปีงบประมาณที่ดำเนินการ

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
ปีงบประมาณที่ดำเนินการ		
– ปี 2531	68	14.81
– ปี 2532	97	21.48
– ปี 2533	84	18.40
– ปี 2534	101	23.22
– ปี 2535	100	22.09
รวม	450	100.00

จากตาราง 9 ข้อมูลที่ได้รับเกี่ยวปีงบประมาณที่หัวหน้าโครงการที่ดำเนินการตามโครงการอีสานเขียว ที่ศึกษาจากรายงานทั้ง 450 โครงการ ทั้ง 5 ปี ดำเนินการ ปี 2534 มีโครงการมากที่สุดคือ 101 โครงการ (23.22) ปี 2535 จำนวน 100 โครงการ (ร้อยละ 22.09) ปี 2532 จำนวน 97 โครงการ(ร้อยละ 21.48) ปี 2533 จำนวน 84 โครงการ (ร้อยละ 18.40) และปี 2531 มีโครงการน้อยที่สุด คือ 68 โครงการ(ร้อยละ14.81)

ตาราง 10 กลุ่มเป้าหมายที่หัวหน้าโครงการกำหนดไว้ในการดำเนินการ

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
กลุ่มเป้าหมาย		
– เด็กและเยาวชน	203	45.06
– สตรี	48	10.74
– ผู้นำกลุ่มต่าง ๆ	166	36.79
– หัวหน้าครอบครัว	11	2.34
– คนชรา	–	0.00
– ไม่ระบุ	22	5.07
รวม	450	100.00

จากตาราง 10 จะเห็นได้ว่าโครงการที่ดำเนินการตามโครงการอีสานเขียวส่วนใหญ่เป็นโครงการที่กำหนดกลุ่มเป้าหมายเป็นเด็กและเยาวชน (ร้อยละ 45.06) เน้นผู้นำกลุ่มต่าง ๆ รองลงมาคือ (36.79) กลุ่มสตรี (ร้อยละ 10.74) และเป้าหมายเป็นหัวหน้าครอบครัว น้อยที่สุด (ร้อยละ 2.34) และไม่ระบุ (ร้อยละ 5.07)

ตาราง 11 รายละเอียดของโครงการที่หัวหน้าโครงการดำเนินงานในส่วนจุดมุ่งหมายของการดำเนินการ

รายละเอียดของโครงการ	จำนวนของผู้ให้ความคิดเห็น	ร้อยละ
จุดมุ่งหมาย		
1. เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน	143	31.86
2. เพื่อสร้างงานและยกระดับรายได้	193	42.71
3. เพื่อสร้างสำนักในการรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ	114	25.43
รวม	450	100.00

จากตาราง 11 การดำเนินการโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างงานและยกระดับรายได้ 193 โครงการ (ร้อยละ 42.71)ดำเนินการโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชน 143 โครงการ (ร้อยละ 31.86) ดำเนินการโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างสำนักในการรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ 114 โครงการ (ร้อยละ25.43)

ตาราง 12 รายละเอียดของโครงการที่หัวหน้าโครงการดำเนินงานในส่วนของวิธีการดำเนินการตามโครงการ

รายละเอียดของโครงการ	จำนวนของผู้ให้ความคิดเห็น	ร้อยละ
วิธีดำเนินงาน		
1. ใช้จุดมุ่งหมายเป็นหลัก	143	31.73
2. ใช้ปัญหาเป็นหลัก	112	24.93
3. ใช้วิธีระบบเป็นหลัก	52	11.48
4. ไม่มีข้อมูล (ไม่กรอกคำตอบ)	143	31.86
รวม	450	100.00

จากตาราง 12 พบว่าการศึกษาที่ได้รับจากรายงานของหัวหน้าโครงการที่รายงาน ศชร. มีการใช้จุดมุ่งหมายเป็นหลักจำนวน 143 โครงการ (ร้อยละ31.73) ใช้ปัญหาเป็นหลัก 112 โครงการ (ร้อยละ 24.93) และใช้วิธีระบบ เป็นหลัก 52 โครงการ (ร้อยละ 11.48)

ตาราง 13 รายละเอียดของโครงการที่หัวหน้าโครงการดำเนินงานในส่วนของวิธีการประเมินผลการดำเนินโครงการ

รายละเอียดของโครงการ	จำนวนของผู้ให้ความคิดเห็น	ร้อยละ
การประเมินผล		
1. ใช้จุดมุ่งหมายเป็นเกณฑ์ประเมิน	182	40.49
2. ให้ผู้รับเป็นผู้ประเมิน	36	7.90
3. ให้บุคคลภายนอกเป็นผู้ประเมิน	27	6.05
4. ประเมินผลด้วยตนเอง	205	45.56
รวม	450	100.00

จากตาราง 13 พบว่าจากการรายงานของหัวหน้าโครงการในการดำเนินการประเมินผลการดำเนินโครงการ มีหัวหน้าโครงการส่วนใหญ่ประเมินผลด้วยตนเอง 205 คน(ร้อยละ 45.56) ใช้จุดมุ่งหมายเป็นเกณฑ์ประเมิน 182 คน (ร้อยละ 40.49) ใช้ผู้รับเป็นผู้ประเมิน 36 คน (ร้อยละ 7.90) ใช้บุคคลภายนอกเป็นผู้ประเมิน 27 คน (ร้อยละ 6.05)

ตาราง 14 ความถี่ของการใช้เทคนิควิธีในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบ

กิจกรรมการศึกษานอกระบบ	ความถี่	ลำดับ
1. การอภิปรายเป็นกลุ่ม	58	4
2. การบรรยาย	6	8
3. การแสดงบทบาทสมมติ	3	10
4. การให้การศึกษาด้วยตนเอง	26	5
5. การใช้วิทยากรให้ความรู้	103	3
6. การใช้กรณีตัวอย่าง	4	9
7. การระดมพลังสมอง	14	6
8. การเรียนภาคปฏิบัติ	114	1
9. การศึกษานอกสถานที่	12	7
10. การใช้โสตทัศนศึกษา	110	2
รวม	450	-

จากตาราง 14 พบว่าหัวหน้าโครงการนิยมใช้เทคนิควิธีในการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโดยการเรียนภาคปฏิบัติเป็นอันดับ 1 (144 คน) การใช้โสตทัศนศึกษาเป็นอันดับ 2 (110 คน) การใช้วิทยากรให้ความรู้เป็นอันดับ 3 (103 คน) และในการใช้การแสดงบทบาทสมมติเป็นอันดับที่ 10 (ซึ่งเป็นอันดับสุดท้ายมีจำนวน 3 คน)

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาวิธีการต่าง ๆ ของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบของโครงการอีสานเขียว ที่ใช้ในการพัฒนาคุณภาพประชาชนในชนบทอีสานซึ่งหัวหน้าโครงการได้ดำเนินการปฏิบัติการตามโครงการน้ำพระทัยจากในหลวงเพื่อพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตามแนวพระราชดำริ

2. เพื่อศึกษาวิธีการดำเนินการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบของโครงการอีสานเขียวตลอดจนปริมาณของการใช้กิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งได้ดำเนินการทดลองในโครงการอีสานเขียวมาแล้ว

3. เพื่อศึกษาความเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้กิจกรรมการศึกษานอกระบบที่เหมาะสมในการพัฒนาชนบท

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 คือ อาจารย์และนักวิชาการที่เป็นหัวหน้าโครงการพัฒนาชนบทในโครงการอีสานเขียว ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2531-2535 จำนวน 450 คน ได้มาโดยการสุ่ม และ กลุ่มที่ 2 คือ การรายงานของหัวหน้าโครงการ จำนวน 450 โครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าได้แก่ แบบสอบถามการใช้กิจกรรมการศึกษานอกระบบ 9 รายการ สำหรับให้กลุ่มตัวอย่างเลือกกาเครื่องหมายและแบบแจงความถี่เพื่อนับกิจกรรมการศึกษานอกระบบที่หัวหน้าโครงการได้ใช้ในการดำเนินการทั้ง 450 โครงการ

<u>การวิเคราะห์ข้อมูล</u>

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้สถิติพื้นฐานคือค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความถี่

<u>ผลการศึกษาค้นคว้า</u>

ผลการศึกษาค้นคว้าที่สำคัญสรุปได้เป็น 2 ตอน ดังต่อไปนี้

<u>ตอนที่ 1 จากกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 1 (แบบสอบถาม)</u>

1. โครงการที่ดำเนินการตามโครงการอีสานเขียวแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ ประเภทปฏิบัติการ ประเภทฝึกอบรม และประเภทวิจัย ซึ่งโครงการส่วนใหญ่เป็นประเภทปฏิบัติการ (ร้อยละ 50.22) รองลงมาเป็นประเภทฝึกอบรม (ร้อยละ 36.66) และน้อยที่สุดคือประเภทวิจัย (ร้อยละ 13.11)

2. โครงการอีสานเขียวได้ดำเนินการตามสามแผนงาน คือ แผนงานฟื้นฟูสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ แผนงานสร้างงานและยกระดับรายได้ และแผนงานพัฒนาคุณภาพชีวิต

3. กลุ่มเป้าหมายในโครงการอีสานเขียวได้แก่ เด็กและเยาวชน ผู้นำกลุ่มต่าง ๆ กลุ่มสตรี และหัวหน้าครอบครัว กลุ่มเป้าหมายที่เน้นมากที่สุด ได้แก่ เด็กและเยาวชน (ร้อยละ 55.33) รองลงมาคือกลุ่มผู้นำต่าง ๆ (ร้อยละ 34.44) กลุ่มสตรี (ร้อยละ 8.22) และน้อยที่สุดคือหัวหน้าครอบครัว (ร้อยละ 2.00)

4. การดำเนินงานตามโครงการมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนเพื่อสร้างงานและยกระดับรายได้ และเพื่อสร้างสำนึกในการรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ซึ่งส่วนใหญ่เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประจำวัน (ร้อยละ 48.44) รองลงมาได้แก่เพื่อสร้างงานและยกระดับรายได้ (ร้อยละ 30.67) และน้อยที่สดเพื่อสร้างสำนึกในการรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ (ร้อยละ 20.89)

5. กิจกรรมที่ใช้ในการให้การศึกษานอกระบบในระดับมากที่สุดคือ การบรรยาย การใช้วิทยากรให้ความรู้ และการเรียนภาคปฏิบัติ (ค่าเฉลี่ย 4.56, 4.54 และ 4.51 ตามลำดับ) กิจกรรมที่ใช้ในระดับมากคือ การใช้โสตทัศนศึกษา (ค่าเฉลี่ย 3.57) กิจกรรมที่ใช้ในระดับน้อย

คือ การอภิปรายกลุ่ม (ค่าเฉลี่ย 2.10) การระดมพลังสมอง (ค่าเฉลี่ย 1.56) การให้ศึกษาด้วยตนเอง (ค่าเฉลี่ย 1.55) การแสดงบลทบาทสมมติ (ค่าเฉลี่ย 1.52) และการใช้กรณีตัวอย่าง (ค่าเฉลี่ย 1.43)

6. หัวหน้าโครงการเห็นว่าการใช้กิจกรรมการศึกษานอกระบบในการดำเนินการขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของเนื้อหา โอกาสและเวลา ความพร้อมของผู้รับการอบรม และงบประมาณที่มี

ตอนที่ 2 จากกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ 2 (รายงานจากหัวหน้าโครงการ)

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากรายงานที่หัวหน้าโครงการรายงานมาที่ศูนย์อำนวยการช่วยเหลือประชาชนตามแนวพระราชดำริเพื่อพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ศชร.) ทั้ง 450 โครงการ สอดคล้องกับข้อมูลกลุ่มที่ 1 ซึ่งมีข้อน่าสังเกตว่า แผนงานที่ดำเนินการกันมากที่สุดคือแผนการสร้างงานและยกระดับรายได้ (ร้อยละ 42.72) ปีงบประมาณที่ดำเนินงานมากที่สุด คือ ปี 2534 ซึ่งมีทั้งหมด 101 โครงการ (ร้อยละ 23.22) กลุ่มเป้าหมายที่มากที่สุดคือกลุ่มเด็กและเยาวชน (ร้อยละ 45.06) จุดมุ่งหมายเน้นการสร้างงานและยกระดับรายได้ (ร้อยละ 42.71) และในการดำเนินงานของหัวหน้าโครงการเน้นจุดมุ่งหมายเป็นหลักและประเมินผลด้วยตนเอง

อภิปรายผล

การศึกษาค้นคว้าเรื่องการศึกษาวิธีการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบในโครงการอีสานเขียวครั้งนี้ มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปราย ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม

1. ประเภทของโครงการ จากการวิจัยพบว่าโครงการที่ดำเนินการตามโครงการอีสานเขียว แบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท คือ ประเภทปฏิบัติการ ประเภทฝึกอบรม และประเภทวิจัย ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นประเภทปฏิบัติการถึงร้อยละ 50.22 และรองลงมา คือประเภทฝึกอบรม ร้อยละ 36.66 ส่วนประเภทวิจัยมีน้อยที่สุดเพียงร้อยละ 13.11 เท่านั้น ผู้วิจัยเห็นว่าการดำเนินงานเหมาะสมดีเพราะส่วนใหญ่เน้นการปฏิบัติการ เพื่อให้ถึงกลุ่มเป้าหมาย คือประชาชนในชนบทอย่างรวดเร็ว ส่วนการฝึกอบรมก็มีความสำคัญในอันดับรอง เพราะการจะให้ประชาชนปฏิบัติให้บรรลุตามเป้าหมายจะต้องให้ความรู้ควบคู่กันไป

ส่วนประเภทวิจัยมีน้อยที่สุดนั้นเนื่องจากการวิจัยจะต้องใช้เวลากว่าจะนำผลไปปฏิบัติ เนื่องจากโครงการอีสานเขียวเป็นโครงการระยะสั้นเพียง 5 ปีเท่านั้น การวิจัยค้นคว้าน่าจะเหมาะกับโครงการที่มีระยะเวลายาวกว่า 5 ปีเป็นส่วนใหญ่

2. <u>กลุ่มเป้าหมายในโครงการ</u> จากการวิจัยพบว่ากลุ่มที่เน้นมากที่สุดได้แก่ กลุ่มเด็กและเยาวชนถึงร้อยละ 55.33 ซึ่งเป็นการเหมาะสมอย่างยิ่งเพราะเด็กและเยาวชนจะต้องได้รับการเอาใจใส่อย่างดีเพื่อให้เป็นประชาชนที่มีคุณภาพเมื่อเป็นผู้ใหญ่ เด็กและเยาวชนในชนบทก็มีความสำคัญที่จะต้องได้รับการเอาใจใส่เป็นอย่างดี

กลุ่มเป้าหมายรองลงมา ได้แก่ ผู้นำต่าง ๆ มีถึงร้อยละ 34.44 ซึ่งในการพัฒนาอะไรก็ตาม หรือเปลี่ยนแปลงอะไรก็ตาม ต้องอาศัยผู้นำในการนำกลุ่มและสมาชิกกลุ่มไปในทิศทางที่ถูกต้อง โครงการพัฒนาชนบทจะประสบความสำเร็จได้ต้องอาศัยบทบาทของผู้นำในกิจกรรมต่าง ๆ

เป็นที่น่าสังเกตว่ากลุ่มสตรีให้ความสำคัญน้อยมีเพียงร้อยละ 8.22 เท่านั้น ความจริงแล้วสตรีเป็นผู้มีความสำคัญในครอบครัวและเป็นผู้อบรมเด็กและเยาวชนเป็นคนแรกของครอบครัว ถ้าสตรีหรือแม่มีความรู้ย่อมอบรมสั่งสอนสมาชิกครอบครัวได้ดีขึ้น ส่วนหัวหน้าครอบครัวให้ความสำคัญน้อยที่สุด คือมีเพียงร้อยละ 2.00 เท่านั้น ทั้งนี้อาจจะเนื่องจากโครงการอีสานเขียวได้เน้นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติมากกว่าจะเน้นหัวหน้าครอบครัว

3. <u>จุดมุ่งหมายของโครงการอีสานเขียว</u> โครงการที่ดำเนินการมีจุดมุ่งหมายส่วนใหญ่เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนถึงร้อยละ 48.44 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าโครงการอีสานเขียวมีวัตถุประสงค์ให้คนในชนบทมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นทัดเทียมกับคนในชนบทภาคอื่น ๆ

จุดมุ่งหมายรองลงมาได้แก่ การสร้างงานและยกระดับรายได้ ทั้งนี้เพื่อจะให้ชาวชนบทในภาคอีสานมีงานทำและมีรายได้ในท้องถิ่นของตนเอง โดยไม่ต้องอพยพย้ายถิ่นเข้ามาหากินในกรุงเทพฯ ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ของสังคมเมืองปัจจุบัน

ส่วนการสร้างสำนึกในการรักษาสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ เป็นจุดมุ่งหมายที่สำคัญอีกด้านหนึ่งเนื่องจากต้องการให้คนอีสานมีความรักและหวงแหนในทรัพยากรธรรมชาติ และเกิดความรักในท้องถิ่นของตนเอง

4. <u>วิธีการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบ</u> ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้พบว่า กิจกรรมการศึกษานอกระบบที่ใช้มากที่สุด คือ การบรรยาย การใช้วิทยากรให้ความรู้ และการเรียนภาคปฏิบัติทั้ง 3 วิธีการนี้ เป็นวิธีที่สะดวกและใช้ได้ง่ายในกิจกรรมการฝึกอบรม และการให้ความรู้ทั่วไป ซึ่งเป็นการเหมาะสมกับสภาพของผู้เรียนหรือผู้มารับความรู้ในโครงการต่าง ๆ ซึ่งดำเนินการอยู่ในโครงการอีสานเขียว

การบรรยายเป็นกิจกรรมที่สะดวก และใช้ได้ทุกสถานการณ์ การใช้วิทยากรให้ความรู้และการให้เรียนภาคปฏิบัติก็เป็นกิจกรรมที่สามารถให้ความรู้ที่เป็นรูปธรรมสูงตามทฤษฎีการเรียนรู้

การใช้โสตทัศนูปกรณ์ เป็นกิจกรรมที่ปฏิบัติมาก ซึ่งแสดงว่าหัวหน้าส่วนใหญ่เห็นความสำคัญของการใช้สื่อในการให้ความรู้ การใช้สื่อหรือโสตทัศนูปกรณ์ จะทำให้สามารถสื่อความหมายได้อย่างดีมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้สื่อยังจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่เป็นรูปธรรมมากขึ้นและเข้าใจได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

กิจกรรมที่ใช้ในระดับปานกลาง ได้แก่ การศึกษานอกสถานที่ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่าการศึกษานอกสถานที่ต้องใช้ระยะเวลาในการเดินทางและต้องเสียค่าใช้จ่ายค่อนข้างมากกว่าการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบอย่างอื่น เพราะฉะนั้นจึงมีการใช้ในระดับปานกลาง

ส่วนกิจกรรมอื่น ๆ ได้แก่ การอภิปรายกลุ่ม การระดมพลังสมองการศึกษาด้วยตนเอง การแสดงบทบาทสมมุติ การใช้กรณีตัวอย่างมีการใช้อยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้เนื่องจากวิธีการเหล่านี้อาจจะไม่เหมาะสมกับกลุ่มผู้เรียนที่เป็นชาวบ้าน และเนื้อหาอาจจะไม่สอดคล้องกับวิธีการเหล่านี้

5. <u>การใช้กิจกรรมการศึกษานอกระบบ</u> จากการวิจัยพบว่า หัวหน้าโครงการมีความคิดเห็นว่า การใช้กิจกรรมการศึกษานอกระบบในการดำเนินการขึ้นอยู่กับความเหมาะสมของเนื้อหา โอกาส เวลา ความพร้อม ตลอดจนงบประมาณที่มี ทั้งนี้เนื่องจากหัวหน้าโครงการส่วนใหญ่จะเป็นอาจารย์ที่สอนอยู่ในมหาวิทยาลัยซึ่งมีภาระในการสอนอยู่แล้ว การจะหาโอกาสออกมาร่วมพัฒนาในโครงการต่าง ๆ ต้องอาศัยระยะเวลาในการดำเนินการอย่างเหมาะสม และต้องมีงบประมาณสนับสนุนอย่างเพียงพอการดำเนินการตามโครงการจึงจะสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์จากการรายงานผลของหัวหน้าโครงการ

ผลการวิเคราะห์จากหัวหน้าโครงการ การอภิปรายผลในประเด็นต่าง ๆ เหมือนในตอนที่ 1 ดังที่กล่าวไว้แล้ว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป จากการศึกษาค้นคว้าเรื่องวิธีการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบในโครงการอีสานเขียวครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1.1 ควรเน้นกิจกรรมการฝึกอบรมให้มากที่สุด ในโครงการพัฒนาประเภทต่าง ๆ ทั้งนี้ผลการวิจัยพบว่า โครงการประเภทฝึกอบรมมาเป็นอันดับสองโครงการประเภทปฏิบัติการ ทั้งนี้เนื่องจากผู้ผ่านการฝึกอบรมย่อมปฏิบัติงานต่าง ๆ ได้ดีมีประสิทธิภาพ

1.2 ควรเน้นกลุ่มเป้าหมายกลุ่มสตรี และหัวหน้าครอบครัวให้มากขึ้น ทั้งนี้เพราะสตรีและหัวหน้าครอบครัวเป็นผู้มีความสำคัญที่จะไปถ่ายทอดความรู้ให้กับเด็กและเยาวชนได้ดี

1.3 ควรเน้นจุดมุ่งหมายเพื่อการสร้างงานและยกระดับรายได้มากกว่าจุดมุ่งหมายอื่น ๆ ทั้งนี้เพราะถ้าหากทุกคนมีงานทำและมีรายได้ดีเขาย่อมจะมีคุณภาพชีวิตที่ดี

1.4 ควรใช้กิจกรรมการศึกษานอกระบบอย่างหลากหลาย และอยู่ในสัดส่วนที่เท่าเทียมกันทั้ง 9 วิธี ไม่ควรเน้นเฉพาะการบรรยายและการใช้วิทยากรเท่านั้น

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยเชิงคุณภาพของกิจกรรมการศึกษานอกระบบในโครงการที่ประสบความสำเร็จต่าง ๆ เพื่อจะได้รูปแบบที่ดีและเป็นแบบอย่างต่อไป

2.2 ควรวิจัยติดตามผลโครงการต่าง ๆ เพื่อดูผลกระทบโดยภาพรวมของโครงการอีสานเขียว

2.3 ควรศึกษาเรื่องเดียวกันนี้ แต่ใช้เครื่องมือ และวิธีการศึกษาอย่างอื่น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนและลุ่มลึกมากขึ้น

บรรณานุกรม

เกศินี โชติกเสถียร. การใช้เทคโนโลยีทางการสอน. กรุงเทพฯ : ภาควิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2524

คณะกรรมการการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. แนวทางการปรับปรุงระบบการวางแผนพัฒนาสังคม. กรุงเทพฯ : โครงการพัฒนาสังคมสำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2525.

จิตรกร ตั้งเกษมสุข. ชุดตำราเรียนความเป็นมาของการศึกษาไทย. กรุงเทพฯ : บางกอกการพิมพ์, 2525.

ชนิดา รักษ์พลเมือง. การศึกษาเพื่อพัฒนาประเทศ. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2532.

ดิเรก ฤกษ์สุหร่าย. การพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สองพี่น้อง, 2527.

ทองพูน หงส์พันธุ์. การศึกษากับสังคม. กรุงเทพฯ : ฤทธิศรีการพิมพ์, 2525.

ปฐม นิคมานนท์. การศึกษานอกระบบโรงเรียน. กรุงเทพฯ : ทิพย์อักษร, 2528.

ประสิทธิ์ เทียมเดช. การบริการชุมชนของวิทยาลัยครูตามทัศนของผู้บริหารการศึกษาครูและผู้นำท้องถิ่นในเขตการศึกษา 9. ปริญญานิพนธ์ กศม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521. อัดสำเนา.

ประหยัด ศิริจันทร์. กิจกรรมเสริมหลักสูตร. ปทุมธานี : เอกสารตำราวิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์, 2525. อัดสำเนา.

พัฒน์ บุณยรัตนพันธ์. การพัฒนาชนบทแบบผสมผสานสำหรับประเทศไทย. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพาณิชย์, 2524.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญผล, 2531.

เพชรบุรีวิทยาลงกรณ์, วิทยาลัยครู. การศึกษาความต้องการและความคาดหวังของกลุ่มบุคคลต่างๆ ที่มีต่อวิทยาลัยครู. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์, 2526. อัดสำเนา.

ลิลี่ โกศัยยานนท์ และวรวรรณ ศุภจรรยา. รูปแบบการพัฒนาชนบทของประเทศไทย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2527. อัดสำเนา.

วัชรี ธุวะดำ และกึ่งแก้ว อัตถากร. (แปลและเรียบเรียง) การศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อพัฒนาชนบท. กรุงเทพฯ : องค์การยูนิเซฟ, 2517.

วิชัย ธรรมชอบ. ความหวังใหม่เพื่อการสร้างจุดรวมและประสานงานของหน่วยราชการและองค์กรเอกชนในการพัฒนาเยาวชนในชนบท. กรุงเทพฯ : กรมการพัฒนาชุมชน, 2524. อัดสำเนา

ศุภร ศรีแสน. การศึกษานอกโรงเรียน. กาฬสินธุ์ : ประสานการพิมพ์, 2521.

สมบูรณ์ ศาลยาชีวิน. จิตวิทยาเพื่อการศึกษาผู้ใหญ่. เชียงใหม่ : ลานนาการพิมพ์, 2526.

สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. จิตวิทยาการเรียนรู้วัยผู้ใหญ่ กรุงเทพฯ : ภาคการศึกษาผู้ใหญ่ฯ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2536.

----------. หลักการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2524.

สนทร สนันท์ชัย. การวางแผนการศึกษานอกโรงเรียน. กรงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, 2530.

เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต. การสื่อความหมายเพื่อการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2530.

อุ่นตา นพคุณ. แนวความคิดโครงการบูรณชนบทและสังคมไทย. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531. อัดสำเนา.

ACDA. Approaches to Rural Development in Asia. Kuala lumpur: Asian Centre for development Administration, 1976.

Barlett, Claude. "Dimension of Leadership Behavior in Classroom Discussion Group". Journal of Educational of Educational Psychology. 1959.

Coombs, P.H.M. Ahmed. Attacking Rural Poerty : How Nonformal Education Can Help. a Research Report for the World Bank Development, the John Hopkings University Press, 1974.

Crow, Ld., and Crow, A. (eds.) Readings in Human Learning. New York : Mekay, 1963.

Moore, Neal Dewitt. The Role of Brunswick Junior College in Community Development. Dissertation Abstract. Vol. 35. February, 1975.

Knowles, M.S. The Adult Learner : A Neglected Species 2nd ed. Houston : Gulf Publishing Co., 1978.

ภาคผนวก

- รายชื่อโครงการอีสานเขียว
- แบบสอบถาม

รายชื่อโครงการอีสานเขียว

รายชื่อโครงการอีสานเขียวที่ผู้วิจัยใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 450 โครงการ มีดังต่อไปนี้

ลำดับ	ชื่อโครงการ
1.	การวิเคราะห์สมบัติและศักยภาพของดินเค็มในแอ่งโคราช
2.	โครงการพัฒนาและผลิตชุดการสอนเรื่องสิ่งแวดล้อมอีสานและการอนุรักษ์
3.	โครงการพัฒนาที่ดินเค็มโดยการคัดเลือกพันธุ์พืชทนดินเค็ม
4.	การพัฒนาการปลูกพืชโดยไม่ใช้ดิน
5.	พัฒนาแหล่งดินเค็มจัดเพื่อการเลี้ยงสัตว์ทะเล
6.	โครงการถ่ายทอดเทคโนโลยีถั่วเขียวให้แก่เกษตรกรในโครงการอีสานเขียว
7.	การคัดเลือกทดสอบพันธุ์กล้วยสำหรับภาคอีสาน
8.	การใช้มวนตัวห้ำ Eocanthecona furcellata (Wolff) (Hemiptera : Pentatomide) เพื่อการควบคุมแมลงศัตรูละหุ่งโดยชีววิธี
9.	การพัฒนาการขยายพันธุ์หน่อไม้ฝรั่ง โดยวิธีเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ
10.	การผลิตเมล็ดพันธุ์และปรับปรุงพันธุ์มะละกอ
11.	โครงการธนาคารหมู่บ้าน
12.	การทดสอบและคัดเลือกพันธุ์ข้าวฟ่างไม้กวาดเพื่อใช้เป็นพันธุ์ปลูกในประเทศไทย
13.	การศึกษาและส่งเสริมการปลูกผักกลำ่ต้น (Collard) ในภาคอีสาน
14.	สาธิตและฝึกอบรมเรื่องเกษตรกิจกรรมผสมผสานในพื้นที่ปลูกไม้ยืนต้นบนที่ดอนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
15.	อีสานรักถิ่น:กรณีศึกษาองค์ประกอบและคุณลักษณะ

ลำดับ	ชื่อโครงการ
16.	การศึกษาลักษณะภูมิสันฐาน และชั้นดินที่เหมาะสมต่อการกักเก็บน้ำของแหล่งน้ำขนาดเล็กในเขตพื้นที่แล้งจัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
17.	ประสิทธิภาพของสารพิษของสารสกัดพืชสมุนไพรพันธุ์โฮโฮบา ต่อลูกน้ำและยุงและแมลงพาหะนำโรคชนิดอื่น ๆ
18.	โครงการฝึกอบรม "การวางแผนและการประเมินผล เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต"
19.	โครงการก่อสร้างศาลาอีสานเขียว
20.	การแปรสภาพเศษวัสดุการเกษตรท้องถิ่นเป็นเชื้อเพลิงในครัวเรือน
21.	การสำรวจและเก็บรวบรวมพันธุ์ป่านศรนารายณ์ และพืชชนิดใกล้เคียงในภาคอีสาน
22.	การส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์หัตกรรมจากป่านศรนารายณ์
23.	การผลิตแอลกอฮอล์ เยื่อกระดาษ และสารที่เกี่ยวข้องจากพืชตระกูลอากาเว่
24.	การศึกษาเพื่อพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสมในการแปรรูปอาหารสัตว์น้ำสำหรับชนบท
25.	ภาวะการปลูกและการตลาดมะม่วงหินพานต์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
26.	ผลการถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดินที่มีต่อประสิทธิภาพการผลิต และการกระจายรายได้ของเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
27.	การฝึกอบรมผู้นำชุมชนเรื่องประชาธิปไตยกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต
28.	โครงการแนะแนวทางประกอบอาชีพอิสระในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ "การพัฒนากระบวนผลิตน้ำปลาจากปลาหมักเป็นอาชีพ"
29.	การคัดเลือกพันธุ์เพิร์ลมิลเลท (หญ้าไข่มุก) เพื่อใช้เป็นอาหารสัตว์

ลำดับ	ชื่อโครงการ
30.	การปรับปรุงการผลิตโคลูกผสมและสัตว์ปีกพื้นบ้านด้วยการใช้วัสดุเหลือใช้ในชนบทเป็นอาหารสัตว์
31.	การพัฒนาคุณภาพชีวิตชุมชนอีสานโดยการศึกษานอกระบบ
32.	การคัดเลือกพันธุ์พืชผักและเทคโนโลยีการผลิตพืชผักที่เหมาะสมในภาคอีสาน
33.	การใช้หลักการบริหารศัตรูพืชสำหรับแมลงศัตรูฝ้ายและการพัฒนาการผลิตฝ้าย
34.	รูปแบบและชนิดพรรณไม้ที่เหมาะสำหรับป่าชุมชน และสวนป่าอุตสาหกรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
35.	โครงการถ่ายทอดเทคโนโลยีถั่วเหลืองให้แก่เกษตรกรในโครงการอีสานเขียว
36.	การฝึกอบรมเพื่อการพัฒนาป่าไม้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
37.	การผลิตเมล็ดพันธุ์พืชผักสำหรับสนับสนุนโครงการอีสานเขียว
38.	การพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการส่งออกมะม่วงแก้ว
39.	สาธิตการฝึกอบรมการแปรรูปถนอมอาหารและการประกอบอาหารแก่ประชาชนในภาคอีสาน
40.	การทดสอบคัดเลือกพันธุ์ข้าวฟ่างไม้กวาดเพื่อใช้เป็นพันธ์ปลูกในประเทศไทย
41.	การปรับปรุงการสุขาภิบาลอาหารของแม่บ้านในหมู่บ้านในภาคอีสานตอนใต้
42.	การส่งเสริมการพัฒนาครบมิติเพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิต
43.	โครงการส่งเสริมความรู้นักเรียนและครูในโรงเรียนประถมศึกษาเพื่อพัฒนาภาคอีสานเขียว
44.	พัฒนาเห็ดธรรมชาติสำหรับเพาะเลี้ยงเป็นแหล่งอาหาร
45.	การเปลี่ยนพฤติกรรมอนามัยของมารดาเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต
46.	โครงการก่อสร้างศาลาอีสานเขียว
47.	ค่ายโรตาแรคท์ร่วมใจ

ลำดับ	ชื่อโครงการ
48.	การศึกษาการให้ผลผลิตของกาแฟพันธุ์ Arabica Robusta ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
49.	การใช้เชื้อไรโซเมียม และปุ๋ยฟอสฟอรัสในการเพิ่มผลผลิตและคุณภาพของถั่วอาหารสัตว์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
50.	การสำรวจแมลงศัตรูม่วงหิมพานต์และระยะเวลาในการระบาด
51.	พัฒนาคุณภาพชีวิตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
52.	การพัฒนารูปแบบงานหัตกรรมภาคอีสาน ปี 2533
53.	การฝึกอบรมเรื่องการใช้ทรัพยากรให้เป็น
54.	การอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการเสริมสร้างลักษณะการเป็นผู้นำของเยาวชนในการพัฒนาหมู่บ้าน
55.	การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการทำเครื่องปรุงแต่งเพื่อบริโภคกับเส้นขนมจีน (ข้าวปุ้น)
56.	โครงการทดลองวิชาการเสริมสร้าง การพัฒนาที่ยืนยง ในพื้นที่เป้าหมายภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
57.	การศึกษาและทดลองรูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตครอบครัวชนบทยากจน
58.	การศึกษาการผลิต การกระจายอาหารและพฤติกรรมการบริโภคของประชาชนภาคอีสาน
59.	การส่งเสริมให้ความรู้ฝึกทักษะ และให้ข้อมูลเกี่ยวกับการผลิต
60.	คุณภาพชีวิตเด็กก่อนวัยเรียนและรูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กก่อนวัยเรียนในชนบทภาคอีสาน
61.	โครงการผลิตมัคคุเทศก์ต้นแบบ (เน้นภาษาและศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น)

ลำดับ	ชื่อโครงการ
62.	การวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดินทรายภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
63.	การพัฒนาการเลี้ยงครั่งร่วมในไร่นา-สวนผสม
64.	การถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตข้าวสาลีกับระบบปลูกพืชแบบผสมผสานของเกษตรกรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
65.	โครงการถ่ายทอดเทคโนโลยีถั่วเหลืองให้แก่เกษตรกรในโครงการอีสานเขียว
66.	การฝึกอบรมเพื่อการพัฒนาป่าไม้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
67.	การพัฒนาการขยายพันธุ์หน่อไม้ฝรั่งโดยวิธีเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ
68.	สาธิตการฝึกอบรมการแปรรูปถนอมอาหารและการประกอบอาหารแก่ประชาชนในภาคอีสาน
69.	การพัฒนาผลิตพันธุ์มะละกอให้เป็นอุตสาหกรรม
70.	การวิจัยและพัฒนาเครื่องจักรกลเกษตรที่เหมาะสมกับสภาวะแวดล้อมในภาคอีสาน
71.	การปรับปรุงพันธุ์และปลูกขยายเมล็ดพันธุ์ถั่วฝักยาวไร้ค้างพันธุ์ มข. 25
72.	การปรับปรุงพันธุ์และขยายเมล็ดถั่วเขียวในหมู่บ้านภาคอีสานตอนใต้
73.	การส่งเสริมการพัฒนาครบมิติเพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตของประชาชนในหมู่บ้านด้อยโอกาส
74.	"อีสานรักถิ่น: กรณีศึกษาองค์ประกอบและคุณลักษณะ"
75.	กินดี มีสุข (แนวกินเพื่อชีวิต)
76.	โครงการวิจัยปรับปรุงตำรับอาหารท้องถิ่นในฤดูแล้งของภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อคุณภาพชีวิต
77.	การใช้เทคนิคการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อขยายพันธุ์ไม้เลื้อย
78.	การฝึกอบรมผู้นำชุมชนเรื่อง "สิ่งแวดล้อมอีสานและการอนุรักษ์

ลำดับ	ชื่อโครงการ
79.	การผลิตกล้าหวายจำนวนมากด้วยวิธีเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ เพื่อปลูกที่แปลงทดลองวนอุทยานแก่งตะนะ อุบลราชธานี
80.	โครงการก่อสร้างที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน
81.	การทำลวดลายผ้าด้วยแป้งข้าวเหนียวกับรำข้าว
82.	การพัฒนาการตลาดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
83.	ภาวะการปลูกและการตลาดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
84.	การศึกษาการผลิต การกระจายอาหารและพฤติกรรมการบริโภคของประชาชนภาคอีสาน
85.	โครงการพัฒนาฝายน้ำล้น
86.	การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตในชนบท ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
87.	ศึกษาการปฏิบัติจริงและหารูปแบบที่เหมาะสมในวิธีการดำเนินงานวางแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตตามเกณฑ์ความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ในระดับหมู่บ้าน
88.	คุณภาพชีวิตเด็กก่อนวัยเรียนและรูปแบบที่เหมาะสมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กก่อนวัยเรียนในชนบทภาคอีสาน
89.	ส่งเสริมการปลูกไผ่
90	การพัฒนาทักษะทางปัญญาและคุณลักษณะทางจิตสังคมเพื่อเป็นพื้นฐานของการพึ่งตนเองสำหรับเด็กและสตรีที่ด้อยโอกาสในชนบท
100.	การวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีการเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดินทรายภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
101.	การฝึกอบรมเพื่อการพัฒนาป่าไม้ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
102.	อบรมส่งเสริมการเพาะเห็ดนางฟ้าและเห็ดหูหนูในถุงพลาสติก

ลำดับ	ชื่อโครงการ
103.	โครงการฝึกอบรมราษฎรสร้างถังเก็บน้ำฝนแบบปูนฉาบเสริมลวด
104.	การฝึกอบรมผู้นำเยาวชนเพื่อการพัฒนา
105.	การส่งเสริมการพัฒนาครบมิติเพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตของประชาชนในหมู่บ้านด้อยโอกาส
106.	โครงการส่งเสริมความรู้นักเรียนและครูในโรงเรียนประถมศึกษาเพื่อพัฒนาอีสานเขียว
107.	กีฬาเพื่อพัฒนาชุมชนอีสานเขียว
108.	การผสมผสานวัฒนธรรมตามแนวพุทธศาสนาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต
109.	โครงการก่อสร้างและซ่อมแซมถังน้ำฝน
110.	โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการควบคุมไข้มาเลเรีย
111.	โครงการสาธิตและฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตร
112.	โครงการจัดงานสมบัติอีสานใต้
113.	การควบคุมโรคพยาธิใบไม้ตับในหมู่บ้านอีสานเขียว
114.	ฝึกอบรมเป็นผู้บริโภคดี มีชีวิตสดใส
115.	โครงการก่อสร้างศาลาอีสานเขียว
116.	การพัฒนาเลี้ยงหม่อนและไหม
117.	การผลิตท่อนพันธุ์อ้อยให้มีคุณภาพและปราศจากเชื้อโรค
118.	การปฏิบัติการขยายพันธุ์และปลูกไม้ผลเพื่อเขตอีสาน
119.	การวิจัยและพัฒนาเครื่องจักรกลเกษตรที่เหมาะสมกับสภาวะแวดล้อมในภาคอีสาน
120.	โครงการอาสาพัฒนาชนบท
121.	ผลผลิตจากชีวมวลรวมของดินรกร้างภายใต้ระบบ Organic Farming
122.	การพัฒนาอาหารข้นและอาหารก้อนโปรตีนสูงสำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อและโคนมรายย่อย
123.	โครงการผลิตโคนมจากทุ่งหญ้าของเกษตรกรอีสานเขียว

ลำดับ	ชื่อโครงการ
124.	โครงการสนับสนุนการควบคุมไข้เลือดออกและไข้สมองอักเสบ
125.	ชีวมวลพืชโตเร็วและพืชทนดินเค็มในระบบนิเวศวิทยาเกษตร-ป่าไม้
126.	โครงการศึกษาหารูปแบบการกระจาย โอ.อาร์.เอส ข้าวปนผสมเกลือในการควบคุมโรคอุจจาระร่วง
127.	การส่งเสริมพฤติกรรมการดูแลตนเองทางด้านสุขภาพในชีวิตประจำวันของผู้สูงอายุ : กรณีศึกษาในจังหวัดขอนแก่น
128.	การส่งเสริมพฤติกรรมการดูแลตนเองและครอบครัวเมื่อเกิดอุบัติเหตุฉุกเฉินของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
129.	การฝึกอาชีพกะเทาะเมล็ดมะม่วงหิมพานต์เพื่อเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกร
130.	การขยายพันธุ์ไม้ไผ่ตงโดยการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อตา
131.	โครงการทดลองเพาะเลี้ยงแย้เพื่อพัฒนารายได้และอาหารเสริมโปรตีนสูง
132.	โครงการศึกษาการเพิ่มประสิทธิภาพในการเก็บกักน้ำของดินปนทรายโดยใช้กากของเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมบางชนิด
133.	เรื่องการพัฒนาช่างฝีมือของชาวชนบทในจังหวัดขอนแก่น จังหวัดร้อยเอ็ด และจังหวัดกาฬสินธุ์
134.	การพัฒนา และส่งเสริมระบบขจัดเหล็กในบ่อน้ำบาดาลในชนบท
135.	ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความเชื่อในคติชาวบ้านที่ไม่มีเหตุผลของเยาวชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
136.	โครงการควบคุมโรคพยาธิใบไม้ในตับ
137.	การศึกษาลักษณะภูมิสัญฐานและชั้นดานที่เหมาะสมต่อการกักเก็บน้ำของแหล่งน้ำขนาดเล็กในเขตพื้นที่แล้งจัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ลำดับ	ชื่อโครงการ
138.	การเจริญเติบโตและการปรับตัวของถั่วอาหารสัตว์สกุล Desmodium
139.	โครงการพัฒนาสภาวะโภชนาการของประชากรที่มีการทางสังคมและเศรษฐกิจในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
140.	การศึกษาประสิทธิภาพของยาและสมุนไพร ในการรักษาโรคนิ่วไตในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
141.	การเลี้ยงไข่มุกน้ำจืดและการสำรวจประชากรของหอยมุกน้ำจืดเพื่อตรวจสอบศักยภาพการผลิตไข่มุกน้ำจืดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
142.	การศึกษาปริมาณของกรดอินทรีย์และแร่ธาตุที่สำคัญของอาหารชนิดต่าง ๆ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและผลกระทบต่อปัจจัยเสี่ยงของการเกิดนิ่วไต
143.	โครงการพัฒนาอนามัยแม่และเด็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
144.	ผลการถือครองกรรมสิทธิ์ที่ดินที่มีต่อประสิทธิภาพการผลิต และการกระจายรายได้ของเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
145.	พัฒนาซอฟแวร์เพื่อเป็นแนวทางเพิ่มผลผลิตทางการเกษตร
146.	สร้างโอ่งเก็บน้ำฝนขนาด 2,000 ลิตร
147.	สร้างประปาหมู่บ้าน
148.	โครงการรณรงค์ส่งเสริมให้เกษตรกรรู้จักการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชอย่างถูกวิธี
149.	การศึกษาสมบัติการเป็นสีย้อมของพืชบางชนิดในท้องถิ่น
150.	การจัดสุนทรียศาสตร์เพื่อคุณภาพชีวิตของชุมชนชนบท
151.	โครงการเร่งรัดควบคุมวัณโรค
152.	การวิจัยดิน และพัฒนาเทคโนโลยีการเพาะปลูกเพื่อการใช้ดินปนกรวดและดินเค็มอย่างมีประสิทธิภาพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย (ปีที่ 2)
153.	การฝึกอบรมวิชาชีพสำหรับเกษตรกร

ลำดับ	ชื่อโครงการ
154.	การปฏิบัติการขยายพันธุ์และปลูกไม้ผลเพื่อเขตอีสาน
155.	โครงการศูนย์ฝึกอบรมไม้ผล
156.	การฝึกอบรมโดยใช้กรณีศึกษาเพื่อเพิ่มพูนบทบาทของ องค์กรประชาชน ในการพัฒนาทรัพยากรป่าไม้
157.	โครงการอบรมฟื้นฟูความรู้ครูฝึกระดับตำบลตามโครงการสุขภาพจิตชุมชน
158.	การเพิ่มผลผลิตพืชอาหารสัตว์ในหมู่บ้านอีสานเขียว
159.	การฝึกอบรมผู้นำเยาวชนเพื่อการพัฒนา
160.	ปัจจัยที่สัมพันธ์กับความเชื่อในคติชาวบ้านที่ไม่มีเหตุผลของเยาวชน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
161.	อีสานพลัดถิ่น : กรณีศึกษาองค์ประกอบและคุณลักษณะ
162.	การใช้เทคนิคการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อขยายพันธุ์ไม้เลียน
163.	การฝึกอบรมผู้นำชุมชนเรื่อง "สิ่งแวดล้อมอีสานและการอนุรักษ์"
164.	การใช้สื่อภาษาพื้นบ้านเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนอีสานตอนใต้
165.	การถ่ายทอดเทคโนโลยี
166.	แปลงสาธิต และผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลือง
167.	โครงการผลิตและขยายพันธุ์มะม่วงเพื่อส่งเสริมเพาะปลูกในพื้นที่เป้าหมาย
168.	โครงการสาธิตและฝึกอบรมเพื่อพัฒนาอุตสาหกรรมเกษตร
169.	โครงการรณรงค์เพื่อลดปัญหาโรคนิ่วในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
170.	การให้ความรู้และข่าวสารเกี่ยวกับการไปทำงานในต่างประเทศแก่ชาวบ้าน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
171.	การฝึกอบรมเรื่องการวางแผนโครงการแก่กรรมการสภาตำบล
172.	การประชุมสัมมนาผู้บริหารงานคณะสงฆ์ในส่วนภูมิภาค

ลำดับ	ชื่อโครงการ
173.	การปลูกมะม่วงหิมพานต์ในจังหวัดเลย
174.	ส่งเสริมการปลูกไผ่
175.	การส่งเสริมและอนุรักษ์อาชีพหัตถกรรมการทอผ้า
176.	โครงการพัฒนาสมุนไพรเพื่อใช้เป็นยา
177.	การพัฒนาการปลูกมันฝรั่งเพื่อการอุตสาหกรรมในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
178.	เทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์พืช
179.	โครงการส่งเสริมอาชีพและหัตถกรรมด้วยการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม
180.	ผลผลิตจากชีวมวลรวมของดินรกร้างภายใต้ระบบ Organic Farming
181.	โครงการผลิตโคนมจากทุ่งหญ้าของเกษตรกรอีสานเขียว
182.	โครงการศูนย์ฝึกอบรมไม้ผล
183.	การผลิตเมล็ดถั่วคาโลโปโกเนียมชีรูในสวนยางภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
184.	โครงการฝึกอบรมวิธีประกอบอาหารจากถั่วพุ่มเพื่อโภชนาการเพื่อการค้า
185.	การเพิ่มอาหารโปรตีนและรายได้เสริมแก่นักเรียนชั้นประถมปีที่ 6 ในหมู่บ้านโดยการเลี้ยงไก่พื้นเมือง
186.	ประชากรศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยการฝึกอบรมผู้นำชุมชนโดยมีวัดเป็นศูนย์กลาง
187.	การส่งเสริมและพัฒนาการปลูกกาแฟพันธุ์อราบีก้าเพื่อเพิ่มรายได้เกษตรกรและอนุรักษ์พัฒนาป่าไม้
188.	การเลี้ยงเป็ดเป็นแหล่งอาหารและเพิ่มรายได้
189.	การเพิ่มอัตราการเจริญเติบโตของสัตว์เลี้ยงโดยผ่านระบบภูมิคุ้มกัน (ผลการกระตุ้นการสร้างแอนติไอดิโอไทป์ ต่อ แอนติบอดีต้านฮอร์โมนควบคุมการเจริญเติบโต เพื่อเพิ่มน้ำหนักตัวของโคเนื้อ)
190.	การเพิ่มประสิทธิภาพผลผลิตไก่พื้นเมือง

ลำดับ	ชื่อโครงการ
191.	การเพิ่มผลผลิตสัตว์เลี้ยงในหมู่บ้านโดยการให้อาหารเสริม
192.	โมเดลทางการตลาดที่เป็นไปได้และมีศักยภาพสูงของสินค้าหัตถกรรมพื้นบ้านในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย
193.	การศึกษาเกี่ยวกับระบบวนเกษตรเพื่อการฟื้นฟูสภาพดินและสิ่งแวดล้อม
194.	โครงการฝึกอบรมแรงงานติดตายาง ผลิตกล้ายางพันธุ์และสร้างแปลงขยายพันธุ์ยางพารา
195.	โครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนชนบทยากจนและการเกษตรเอนกประสงค์
196.	การเพิ่มแรงจูงใจในการศึกษาและการพัฒนาตนเองให้แก่นักเรียนในชนบทชายแดนที่อยู่ใกล้เขตการสู้รบ
197.	โครงการจัดบริการสาธารณสุขระดับอำเภอ
198.	การวิเคราะห์พฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองและครอบครัวของหัวหน้าครอบครัว
199.	แปลงสาธิต และผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลือง
200.	การประชุมสัมมนาผู้บริหารงานคณะสงฆ์ในส่วนภูมิภาค
201.	โครงการหมู่บ้านเยาวชนในหมู่บ้านภาคตะวันออเฉียงเหนือ
203.	โครงการอาหารกลางวันเลี้ยงสัตว์ที่นิยมบริโภคในท้องถิ่นธุรกันดาร
204.	โครงการส่งเสริมและติดตามผลการดำเนินงานศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน
205.	การเพิ่มผลผลิตพืชอาหารสัตว์ในหมู่บ้านอีสานเขียว
206.	โครงการศึกษาตลาดที่มีศักยภาพในการส่งเสริมการผลิตเพื่อเพิ่มรายได้ในภาคตะวันเฉียงเหนือ
207.	โครงการพัฒนาตลาดเพื่อสนับสนุนการกระจายการผลิตระดับจังหวัด
208.	การถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการเกษตร

ลำดับ	ชื่อโครงการ
209.	โครงการเสริมสร้างค่านิยมพื้นฐาน 5 ประการเพื่อพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
210.	การสร้างเครื่องสาวไหมพัฒนาแบบมือหมุน และกรอไหม และการย้อมสีไหม
211.	การฝึกอบรมเรื่องการวางแผนโครงการแก่กรรมการสภาตำบล
212.	ส่งเสริมการปลูกและใช้ประโยชน์จากถั่วเหลือง
213.	การฝึกอบรมให้ความรู้ด้านสหกรณ์แก่เกษตรกร
214.	การพัฒนาเพื่อใช้ในการถ่ายทอดเทคโนโลยีสู่ชนบท
215.	โครงการปลูกสร้างสวนป่า
216.	ประชากรศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตด้วยการฝึกอบรมผู้นำชุมชนโดยมีวัดเป็นศูนย์กลาง
217.	โครงการปฏิบัติการฝนหลวงพิเศษตามแนวพระราชดำริ
218.	โครงการจัดตั้งสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า
219.	การจัดสุนทรียศาสตร์เพื่อคุณภาพชีวิตของชุมชนชนบท
220.	ศูนย์ส่งเสริมกีฬาและกิจกรรมนันทนาการเพื่อสุขภาพของชุมชนในชนบท
221.	การศึกษาสภาพปัญหาและการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการจัดตั้งสหกรณ์ผู้ใช้น้ำของโครงการสูบน้ำด้วยพลังงานไฟฟ้า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
222.	โครงการขุดเจาะบ่อบาดาล
223.	การวิจัยดินและพัฒนาเทคโนโลยีการเพาะปลูกเพื่อการใช้ดินปนกรวดและดินเค็มอย่างมีประสิทธิภาพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย (ปีที่ 2)
224.	การผลิตเมล็ดพันธุ์พืชผักสำหรับสนับสนุนโครงการอีสานเขียว
225.	โครงการขุดลอกหนองน้ำ
226.	โครงการส่งเสริมอาชีพและหัตถกรรมด้วยการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม
227.	โครงการรณรงค์ความรู้ด้านการเลือกซื้ออาหารและยาในท้องถิ่น

ลำดับ	ชื่อโครงการ
228.	การส่งเสริมการปลูกป่าฟืนเพื่อการบริโภคสำหรับประชาชนในชนบท
229.	ชีวมวลพืชโตเร็วและพืชทนดินเค็มในระบบนิเวศวิทยาเกษตร-ป่าไม้
230.	โครงการรณรงค์เพื่อลดอันตรายจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืชในเกษตรกร
231.	อีสานเขียว เารักป่า ป่ารักเรา
232.	การฝึกอบรมผู้นำเยาวชนเพื่อการพัฒนา
233.	การพัฒนา และส่งเสริมระบบขจัดเหล็กในบ่อน้ำบาดาลในชนบท
234.	การปรับปรุงคุณภาพดินด้วยหัวเชื้อปุ๋ยชีวภาพ บีจีเอ - มศว. เพื่อเพิ่มการผลิตข้าวในเขตทุ่งกุลาร้องไห้
235.	การพัฒนาภาวะการใช้เวลาและแรงงานของแม่บ้าน พ่อบ้านและวัยรุ่นในครอบครัวชนบทอีสาน
236.	การศึกษาลักษณะภูมิสัญฐานและชั้นดินที่เหมาะที่เหมาะสมต่อการกักเก็บน้ำของแหล่งน้ำขนาดเล็กในเขตพื้นที่แล้งจัดของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
237.	การศึกษาป้องกันและควบคุมพยาธิใบไม้ตับในโคและกระบือ
238.	กีฬาเพื่อพัฒนาชุมชนอีสานเขียว
239.	การเจริญเติบโตและการปรับตัวของถั่วอาหารสัตว์สกุล Desmodium
240.	การพัฒนารูปแบบงานหัตถกรรมภาคอีสานปี 2533
241.	การพัฒนาสมุนไพรในจังหวัดมหาสารคาม
242.	สร้างฝายน้ำล้น
243.	พัฒนาซอฟแวร์ เพื่อเป็นแนวทางผลิตผลผลิตทางการเกษตร
244.	การจัดสุนทรียศาสตร์เพื่อคุณภาพชีวิตของชุมชนชนบท
245.	การพัฒนาหมู่บ้านชนบทตามรูปแบบสหกรณ์

ลำดับ	ชื่อโครงการ
246.	โครงการพัฒนาบุคลิกภาพการเป็นผู้นำและผู้ตามแก่กลุ่มผู้นำชุมชนและเยาวชนหนุ่มสาวในเขตชนบทอีสาน โดยวิธีการ Toastmasters International
247.	โครงการสำรวจปริมาณตกค้างของสารฆ่าแมลง
248.	เทคโนโลยีการพัฒนาดินกรวดและดินเค็ม
249.	สัตวแพทย์อาสาพัฒนาชนบท
250.	การเพิ่มผลผลิตไก่พื้นเมือง
251.	การควบคุมโรคพยาธิในโคกระบือ
252.	ศึกษาอาชีพและพัฒนาจิตใจเยาวชนและเกษตรกร
253.	การถ่ายทอดเทคโนโลยีฝ้ายในเขตชลประทาน
254.	การควบคุมโรคพืชโดยใช้สารสกัดจากพืชพื้นบ้าน
265.	การผลิตมะละกอที่มีภูมิคุ้มกันโรคไวรัสด่างวงแหวน
266.	การพัฒนาทักษะทางปัญญาและคุณลักษณะทางจิตสังคม
267.	การพัฒนารูปแบบหมู่บ้านแบบสหกรณ์
268.	การรณรงค์การอนุรักษ์ธรรมชาติ
269.	การพัฒนาเครื่องสานไม้ไผ่
270.	การผลิตพันธุ์ไม้ที่เหมาะสมกับชุมชน
271.	การฝึกอบรมเพื่อการพัฒนาป่าไม้
272.	โครงการอนุรักษ์สมบัติวัฒนธรรม
273.	การผลิตพันธ์ถั่วไร้ค้าง
274.	พืชทนเค็มในระบบนิเวศวิทยาเกษตรป่าไม้
275.	การฝึกอบรมการใช้ถั่วพุ่มเพื่อโภชนาการ
276.	โครงการพัฒนายาสู่ชุมชน

ลำดับ	ชื่อโครงการ
277.	โครงการสุขศึกษาและประชาสัมพันธ์
278.	การเพาะเลี้ยงแย้เพื่อเพิ่มรายได้
279.	การพัฒนาช่างฝีมือชนบทอีสาน
280.	การพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมด้วยการปลูกต้นไม้
281.	การปรับปรุงคุณภาพดินด้วยปุ๋ยชีวภาค
282.	โครงการอาชีวะศึกษาพัฒนาอีสานเขียว
283.	ภูมิสัณฐานที่เหมาะสมกับการเก็บกักน้ำ
284.	กีฬาเพื่อพัฒนาชุมชน
285.	การจัดการภาวะโรคโลหิตจาง
286.	โครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนแบบเอนกประสงค์
282.	การควบคุมโรคพยาธิใบไม้ในตับ
283.	เทคโนโลยีการแปรรูปอาหารจากสัตว์น้ำ
284.	บ่อน้ำผสมบาดาล
285.	รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตในระดับหมู่บ้าน
286.	การอบรมความรู้เรื่องไฟฟ้า
287.	หมู่บ้านสหกรณ์
288.	ศูนย์วิชาการสู่ชนบท
289.	ฝึกอาชีพและพัฒนาจิตใจแบบพุทธเกษตร
290.	ธนาคารหมู่บ้านแบบเกษตร
291.	เครื่องย่อยต้นมันสำปะหลังเอนกประสงค์
292.	สื่อประสมเพื่อการประชาสัมพันธ์โครงการ
293.	การพัฒนาความรับผิดชอบต่อสังคมด้วยการปลูกต้นไม้

ลำดับ	ชื่อโครงการ
294.	บ่อน้ำบาดาลขนาดเล็ก
295.	ปัจจัยที่มีต่อความเชื่อแบบไร้เหตุผลของชาวอีสาน
296.	การเพาะพันธุ์พืชแบบเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ
297.	การขยายพันธุ์ไม้เลื่อน
298.	การอบรมสิ่งแวดล้อมอีสาน
299.	การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมมารดาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต
300.	การผลิตและขยายพันธุ์มะม่วง
301.	การสร้างศาลาอีสานเขียว
302.	ทักษะช่างสัญจรเพื่อสตรี
303.	การกำจัดน้ำเสียโรงงานหลวงอาหารสำเร็จรูป
304.	พัฒนารูปแบบหัตถกรรมอีสาน
305.	การสร้างเสริมความเป็นผู้นำในท้องถิ่น
306.	โภชนาการแนวใหม่สู่ชนบท
307.	การพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตอาหารจากสัตว์น้ำ
308.	งานส่งเสริมการเกษตรในเขตชลประทาน
309.	การสร้างฝายน้ำล้น
310.	การรณรงค์สภาพแวดล้อมหมู่บ้าน
311.	การวิเคราะห์สมบัติและศักยภาพของดินเค็ม
312.	โครงการพัฒนาและผลิตชุดการสอนเรื่องสิ่งแวดล้อม
313.	สร้างโอ่งเก็บน้ำฝนขนาด 2,000 ลิตร
314.	โครงการพัฒนาการประมงในเขตพื้นที่หมู่บ้านป้องกันตนเอง

ลำดับ	ชื่อโครงการ
315.	การปลูกยางพาราในจังหวัดบุรีรัมย์
316.	โครงการเสริมสร้างและพัฒนาอาชีพชุมชนชนบทแบบครบวงจร
317.	การจัดตั้งชมรมปรับปรุงพันธุ์โคเนื้อในหมู่บ้านอีสานเขียว
318.	การปรับปรุงการผลิตลูกโคผสมและสัตว์ปีกพื้นเมือง
319.	การฝึกอบรมเพื่อการพัฒนาป่าไม้
320.	โครงการขุดบ่อน้ำตื้น 20 บ่อ
321.	การปรับปรุงพันธุ์มะละกอ
322.	โครงการพัฒนาป่าไม้ประจำท้องถิ่น
323.	การขยายพันธุ์ถั่วไร้ค้าง
324.	การอบรมการเจาะบาดาลแบบกระแทกสำหรับชนบท
325.	การอบรมการแปรรูปผลิตผลการเกษตร
326.	โครงการปลูกต้นไม้ชีวิต
327.	สุขาภิบาลอาหารแม่บ้านอีสาน
328.	การส่งเสริมการปลูกกล่ำต้น
329.	การฝึกอบรมเกษตรกิจกรรมผสมผสานในพื้นที่
330.	ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนา อ.ประคำ จ.บุรีรัมย์
331.	เห็ดธรรมชาติเพื่อการเพาะเลี้ยงเป็นอาหาร
332.	การใช้สื่อภาษาพื้นบ้านเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต
333.	การศึกษาการให้ผลผลิตกาแฟพันธุ์ อราบิกาและโรบัสต้า
334.	เครื่องปั้นดินเผาแบบพื้นเมือง
335.	อิฐมอญก่อสร้าง

ลำดับ	ชื่อโครงการ
336.	การสำรวจศัตรูมะม่วงหิมพานต์
337.	การพัฒนาการเกษตรเพื่ออุตสาหกรรมการเกษตร
338.	การส่งเสริมเกษตรอุตสาหกรรมเพื่อหมู่บ้านยากจน
339.	โครงการอาหารกลางวันในชนบทยากจน
340.	การฝึกทักษะความรู้การให้ข้อมูลการผลิต
341.	ภาวะการปลูกมะม่วงหิมพานต์
342.	กิจกรรมกองทุนพัฒนาหมู่บ้าน
343.	พฤติกรรมการบริโภคของชาวอีสาน
349.	ส่งเสริมการปลูกไผ่
350.	การพัฒนาผู้นำชุมชนชนบท
351.	ส่งเสริมอาชีพเครื่องปั้นดินเผา
352.	การส่งเสริมสภาเยาวชน
353.	การศึกษาผลไม้ทนดินเค็ม
354.	การอบรมการใช้ถั่วพุ่มประกอบอาหาร
355.	การพัฒนาการนวดเพื่อสาธารณสุข
356.	โครงการพัฒนาแหล่งน้ำผิวดิน
357.	การเพิ่มรายได้แก่สตรีในชนบทอีสาน
358.	การอบรมผู้นำเยาวชนเพื่อการศึกษา
359.	โครงการสุขาภิบาลสิ่งแวดล้อม
360.	การพัฒนาเยาวชนเพื่อความรับผิดชอบต่อสังคม
361.	โครงการโภชนาการ
362.	การตัดสินใจไม่ปลูกพืชในฤดูแล้งในเขตชลประทาน

ลำดับ	ชื่อโครงการ
363.	ฉางเก็บเมล็ดพืช
364.	อิฐดินซีเมนต์เพื่อการก่อสร้าง
365.	การส่งเสริมการเลี้ยงครั่ง
366.	ศาลาอีสานเขียว
367.	การพัฒนาดินเค็มแองโคราช
368.	การพัฒนาชุดการสอนการอนุรักษ์
369.	การเลี้ยงปลาในเขตน้ำฝน
370.	การสร้างประปาหมู่บ้าน
371.	การสร้างโอ่งเก็บน้ำฝน 2,000 ลิตร
372.	โครงการส่งเสริมการเลี้ยงโค
373.	การพัฒนาการปลูกป่าชุมชน
374.	โครงการอีสานเขียวด้วยพืชสมุนไพร
375.	การอบรมเยาวชนป่าไม้
376.	การสร้างพลานามัยเยาวชน
377.	การพัฒนาดินให้เก็บความชื้นเพื่อปลูกถั่วลิสง
378.	การปรับปรุงดินด้วยอินทรียวัตถุ
379.	การประหยัดพลังงานเชื้อเพลิง
380.	เทคโนโลยีการเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดินทราย
381.	การฟื้นฟูป่าชุมชนเสื่อมโทรม
382.	การใช้ปุ๋ยพืชสดปรับปรุงดิน
383.	ผลกระทบของดินจากการปลูกหม่อน
384.	การวิเคราะห์บ่อน้ำบาดาล

ลำดับ	ชื่อโครงการ
385.	การจัดสภาพแวดล้อมอ่างเก็บน้ำขนาดเล็ก
386.	การอบรมประชาอาสาเจาะบ่อบาดาลแบบไทยริก
387.	การอบรมประชาอาสาสร้างถังเก็บน้ำฝน
388.	การเพิ่มผลผลิตอาหารสัตว์บนดินเค็ม
389.	การจัดการป่าชุมชนเพื่อพัฒนาชนบท
390.	การสูบน้ำด้วยพลังแสงอาทิตย์
391.	การวัดระดับการบดอัดดินด้วยเครื่องมืออย่างง่าย
392.	การประชาสัมพันธ์การอนุรักษ์ป่าไม้
393.	การสร้างหนังสือ "สิ่งแวดล้อมอุบลราชธานี"
394.	โครงการเสริมบูรณะสวนป่า
395.	อบรมเชิงปฏิบัติการการใช้ปุ๋ยชีวภาพ
396.	รณรงค์ให้ความรู้เรื่องการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
397.	โครงการฝายน้ำล้นประชาอาสา
398.	โครงการฟื้นฟูลำน้ำพอง
399.	การปรับปรุงเทคนิคการเลี้ยงไก่
400.	การสนับสนุนการปลูกป่านศรนารายณ์
401.	การพัฒนาหัตถกรรมพื้นบ้าน
402.	การส่งเสริมการเก็บเกี่ยวมะม่วงแก้ว
403.	เทคโนโลยีการผลิตฝ้ายในอีสานล่าง
404.	การพัฒนาการผลิตทานตะวันเพื่อการค้า
405.	การผลิตแป้งมันฝรั่ง
406.	โครงการรณรงค์รักษาป้องกันโรคนิ่ว

ลำดับ	ชื่อโครงการ
407.	โครงการหน่วยแพทย์เคลื่อนที่
408.	โครงการศัลตแพทย์เคลื่อนที่
409.	โครงการรณรงค์และควบคุมพยาธิใบไม้ในตับ
410.	โครงการตู้ยาประจำหมู่บ้าน
411.	โครงการแก้ปัญหาคนพิการในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
412.	โครงการส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อ
413.	โครงการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน
414.	โครงการอุดหนุนการจัดตั้งหน่วยอบรมประชาชน
415.	โครงการขยายอ้อยพันธุ์ดี
416.	การประหยัดพลังงานในครัวเรือน
417.	โครงการจัดป่าชุมชนเพื่อพัฒนาชนบทอีสาน
418.	การจัดสร้างเครื่องเจาะบาดาลแบบกระแทก
419.	โครงการเสริมพระบูรณะสวนป่า
420.	โครงการปลูกพืชหมุนเวียน ปรับปรุงความอุดมสมบูรณ์ของดิน
421.	โครงการพัฒนารายได้จากการปลูกไม้ผล
422.	โครงการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากกระดาษสา
423.	โครงการเลี้ยงไก่งวงในแปลงหญ้าหลังบ้าน
424.	การศึกษาและปรับปรุงการทอผ้าพื้นเมือง
425.	การส่งเสริมการเจียรนัยพลอย
426.	โครงการฝึกอบรมอาชีพอิสระแก่เยาวชน
427.	การส่งเสริมอาชีพทำหน่อไม้อัดปีบ
428.	การส่งเสริมประสิทธิภาพการผลิตฝ้าย

ลำดับ	ชื่อโครงการ
429.	การพัฒนารูปแบบคุณภาพชีวิตระดับหมู่บ้าน
430.	โครงการปฏิบัติการประสานใจอีสานเขียว
431.	การวิเคราะห์น้ำดื่มและสร้างเครื่องกรองน้ำสะอาด
432.	โครงการห้องสมุดสู่ชนบท
433.	การซ่อมฟื้นฟูสภาพเครื่องมือกลและยานพาหนะ
434.	โครงการเชื้อเพลิงเขียว
435.	โครงการ ค.ว.ร.
436.	จัดตั้ง บก. ควบคุมกรมพัฒนา 2
437.	งานศูนย์บริการเกษตรกรเคลื่อนที่
438.	อบรมอาสาสู้ไฟป่า
439.	โครงการพัฒนแหล่งน้ำขนาดเล็ก
440.	โครงการปรับปรุงดินด้วยอินทรีย์วัตถุ
441.	งานส่งเสริมการผลิตยางพารา
442.	งานส่งเสริมการผลิตพืชสวน
443.	โครงการฝายประชาอาสา
444.	งานบำรุงรักษาซ่อมแซมแหล่งน้ำขนาดเล็ก
445.	งานจัดหาน้ำ
446.	งานสูบน้ำด้วยไฟฟ้า
447.	โครงการจัดตั้งสถานีสูบน้ำด้วยไฟฟ้า
448.	สร้างทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์
449.	โครงการพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็ก
450.	โครงการโขงชีมูล

แบบสอบถาม

<u>คำชี้แจง</u> แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อขอทราบข้อมูลการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบ เช่น การบรรยาย การอบรม การสาธิต การใช้วิทยากร ฯลฯ ที่ทางโครงการของท่านได้ดำเนินการให้ความรู้แก่ประชาชน ตามโครงการน้ำพระทัยจากในหลวงฯ

1. แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

   ตอนที่ 1. ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับโครงการ

   ตอนที่ 2. รายละเอียดของโครงการและการดำเนินงาน

   ตอนที่ 3. ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้กิจกรรมการศึกษานอกระบบ

2. โปรดกรุณาทำความเข้าใจกับการตอบแบบสอบถามในแต่ละตอน

3. <u>โปรดกรุณาตอบคำถามให้ครบทุกข้อตามความเป็นจริง เพื่อผลการวิจัยจะได้ถูกต้องและมีคุณค่าสมดังวัตถุประสงค์</u>

ขอขอบพระคุณอย่างสูง

(นายเริงศักดิ์ กำธร)

ผู้วิจัย

.....

ตอนที่ 1. จากการที่ท่านได้เป็นผู้มีส่วนร่วมโครงการน้ำพระทัยจากในหลวงฯ ท่านได้ใช้กิจกรรมการศึกษานอกระบบวิธีใดบ้าง ในการให้การศึกษาแก่ประชาชนในโครงการที่ท่านรับผิดชอบ โปรดกรุณากรอกข้อมูลตามความเป็นจริงด้วย

1. ชื่อโครงการ .....

.....

.....

2. โครงการที่ดำเนินการเป็นโครงการประเภทใด

o ประเภทวิจัย

o ประเภทปฏิบัติการ

o ประเภทฝึกอบรม

3. โครงการนี้ดำเนินตามแผนงานใด

o แผนงานฟื้นฟูสภาวะแวดล้อมทางธรรมชาติ

o แผนงานยกระดับรายได้และสร้างงาน

o แผนงานพัฒนาคุณภาพชีวิต

4. ปีงบประมาณที่ดำเนินการ

o 2531 o 2532 o 2533 o 2534 o 2535

5. กลุ่มเป้าหมายคือกลุ่มใด

o เด็กและเยาวชน

o สตรี

o ผู้นำกลุ่มต่าง ๆ

o หัวหน้าครอบครัว

o คนชรา

ตอนที่ 2. รายละเอียดของโครงการและการดำเนินงาน โปรดกรอกข้อมูลตามความเป็นจริงเกี่ยวกับโครงการที่ท่านทำและการดำเนินงานในโครงการ

1. รายละเอียดของโครงการที่ท่านดำเนินงาน

1.1 จุดมุ่งหมาย .....

.....

.....

1.2 วิธีดำเนินงาน .....

.....

.....

1.3 การประเมินผล .....

.....

.....

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้กิจกรรมการศึกษานอกระบบ

เทคนิควิธีการ .....

.....

.....

สื่อที่ใช้ .....

.....

.....

ความเหมาะสม

เหมาะสม .....

.....

.....

ไม่เหมาะสม .....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ .....

.....

.....

2. ในการจัดกิจกรรมท่านใช้เทคนิควิธีการใดบ้าง และมากน้อยเพียงใด

เทคนิควิธีการ	ระดับของการใช้กิจกรรม				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
– การอภิปราย					
– การบรรยาย					
– การแสดงบทบาทสมมุติ					
– การศึกษาด้วยตนเอง					
– การใช้วิทยากร					
– การใช้กรณีตัวอย่าง					
– การระดมพลังสมอง					
– การเรียนภาคปฏิบัติ					
– การทัศนศึกษา					
– การใช้โสตทัศนูปกรณ์					

นอกจากนี้ท่านใช้กิจกรรมอื่นใดอีกบ้าง (โปรดระบุ) .....

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ นายเริงศักดิ์ ชื่อสกุล กำธร

เกิดวันที่ 10 มิถุนายน 2503

สถานที่เกิด บ้านเลขที่ 273 ถนนสุขาภิบาล 3 อำเภอห้วยยอด จังหวัดตรัง

ตำแหน่งหน้าที่ ผู้สื่อข่าว หนังสือพิมพ์เดลินิวส์

สถานที่ทำงาน หนังสือพิมพ์เดลินิวส์ ถนนวิภาวดีรังสิต เขตบางเขน กรุงเทพฯ

ประวัติการศึกษา มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนห้วยยอดประศาสตร์วิทย์ จังหวัดตรัง

มัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ปริญญาตรีบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยสยาม กรุงเทพฯ

ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการศึกษาผู้ใหญ่ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร กรุงเทพฯ

ประวัติการทำงาน พ.ศ. 2530 ผู้สื่อข่าวดีเด่น นสพ.เดลินิวส์

พ.ศ. 2532 ผู้สื่อข่าวสร้างสรรค์ ยอดเยี่ยมแห่งประเทศไทย โล่ห์พระราชทานจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ

พ.ศ. 2533 ผู้สื่อข่าวสิ่งแวดล้อมดีเด่น

พ.ศ. 2535 รางวัลตุ๊กตาทองบทประพันธ์ยอดเยี่ยม จากนวนิยายเรื่อง "ดิฉันไม่ใช่โสเภณี"